رسانه و سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران

در حوزه اقتصاد

(ویژه مدیران و برنامه‌سازان رسانه ملی)

غلامحسین هیوتی

بسم الله الرحمن الرحیم

رسانه و سیاست های کلی نظام جمهوری اسلامی در حوزه اقتصاد

نویسنده:

غلامحسین عیوضی

ناشر چاپی:

مرکز پژوهشهای اسلامی صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

رسانه و سیاست های کلی نظام جمهوری اسلامی در حوزه اقتصاد

مشخصات کتاب

سرشناسه : عیوضی، غلام حسن، ۱۳۴۸ -

عنوان و نام پدیدآور : رسانه و سیاست های کلی نظام جمهوری اسلامی در حوزه اقتصاد: ویژه مدیران و برنامه سازان رسانه ملی/ به کوشش غلام حسن عیوضی.

مشخصات نشر : قم: صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، مرکز پژوهشهای اسلامی، ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری : ۲۲۲ ص.

شابک : ۵۵۰۰۰ریال: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۴-۲۴۰-۵

وضعیت فهرست نویسی : فاپا

یادداشت : کتابنامه: ص. [۲۱۹] - ۲۲۲؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع : رسانه های گروهی در رشد اقتصادی

موضوع : رسانه های گروهی در رشد اقتصادی -- ایران

موضوع : رسانه های گروهی-- ایران -- سیاست دولت

شناسه افزوده : صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران. مرکز پژوهشهای اسلامی

رده بندی کنگره : HD۷۹/ع۹ر۵ ۱۳۹۱

رده بندی دیویی : ۳۳۸/۹۰۰۱

شماره کتابشناسی ملی : ۲۷۴۹۸۹۷

ص:۱

فهرست مطالب

ص:۳

اصل ۷۷۶۴

اصل ۸۰۶۴

اصل ۸۱۶۴

اصل ۸۲۶۴

اصل ۸۳۶۴

اصل ۱۰۰۶۴

ص:۵

ص:۶

ص:۷

ص:۸

ص:۱۰

دیباچه

دیباچه

نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران پس از پایان جنگ تحمیلی، برنامه های پنج ساله همه جانبه ای را برای بازسازی و توسعه اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی جامعه در دستور کار خود قرار داد. اساس این برنامه ها، شناسایی کمبودها و نیازهای کشور و مدیریت و برنامه ریزی منابع برای دست یابی به بهترین نتایج و دستاوردها بود.

مقام معظم رهبری در همین راستا و با نگاه به آینده، سند چشم انداز بیست ساله کشور تا سال ۱۴۰۴ خورشیدی را ترسیم کردند و با ابلاغ به سران سه قوه آن را به عنوان دستور کار نظام قراردادند تا در سایه آن، ایران اسلامی، به کشوری توسعه یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فن آوری در منطقه شناخته شود و با هویتی سالم، انقلابی و الهام بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و مؤثر در روابط بین الملل تبدیل گردد.

از بعد اقتصادی در سند چشم انداز، رسیدن به جامعه برخوردار از ارزش های اسلامی، عدالت اجتماعی، سلامت، رفاه، تأمین اجتماعی، فرصت های برابر، توزیع مناسب درآمد، به دور از فقر و تبعیض، رشد

پرشتاب و مستمر اقتصادی، ارتقای نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل تأکید شده است تا در برنامه ها، شاخص هایی چون نرخ سرمایه گذاری، درآمد سرانه، تولید ناخالص ملی، نرخ اشتغال و تورم، کاهش فاصله درآمدی میان دهک های بالا و پایین جامعه توجه شود.

مقام معظم رهبری با ابلاغ سیاست های کلی نظام در مقوله هایی چون مبارزه با مفاسد اقتصادی، اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی، امنیت اقتصادی، انرژی، منابع آب، معدن، منابع طبیعی، حمل و نقل، مسکن، شهرسازی، سرمایه گذاری، اصلاح الگوی مصرف، اشتغال و همچنین سخنانی در جمع مسئولان و فعالان و برگزیدگان بخش های اقتصادی به تشریح این سیاست ها پرداخته و رهنمودهایی در این باره بیان داشته اند.

در مجموع کوشش شده است تا با گردآوری و تنظیم این سیاست های کلی، توجه مسئولان و مردم به این سیاست ها و راهبردها معطوف شود. شایسته است که رسانه ملی بنا بر رسالت خویش مبنی بر آگاهی بخشی و توان مندسازی مردم و مسئولان در زمینه های اقتصادی، در سال جهاد اقتصادی دست به تولید برنامه هایی با محوریت سیاست های کلی نظام در بخش های مختلف اقتصادی بزنند.

تهیه برنامه های ترکیبی و گفت وگو محور و استفاده از نظرهای کارشناسان حوزه اقتصاد درباره راهکارهای اجرایی و عملیاتی سیاست های کلی نظام، می تواند علاوه بر آگاهی بخشی مردم و مسئولان، مطالبه نظام و رهبری را در جامعه زنده نگه دارد تا بهترین و بیشترین تلاش و کار مضاعف در زمینه دست یافتن به اهداف نظام

اسلامی بیش از پیش عملی شود.

در پایان، از تلاش های پژوهشگر ارجمند، جناب آقای غلام حسن عیوضی که به تهیه و تنظیم «سیاست های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران در حوزه اقتصاد» همت گماشتند، سپاس گزاری می کنیم.

انه ولی التوفیق

اداره کل پژوهش

مرکز پژوهش های اسلامی صدا وسیما

ص:۱۴

بخش اول: انواع نظارت و چگونگی اعمال آن در قانون اساسی۱

اشاره

بخش اول: انواع نظارت و چگونگی اعمال آن در قانون اساسی(۱)

نظارت و بازرسی به عنوان یکی از اجزای اصلی مدیریت، با توجه به سطح، حیطه و دامنه آن، انواع مختلفی دارد که هدف همه آنها، اطمینان از انجام دادن صحیح فعالیت یا کار است.

معمولاً تقسیم بندی انواع نظارت با توجه به دیدگاه هایی که بر آن اساس، نظارت صورت می گیرد، انجام می شود. به طور کلی، انواع نظارت را می توان به نظارت های درونی و بیرونی تقسیم کرد. البته این نظارت با توجه به فرآیند و جریان نظارت و موضوعی که نظارت می شود، به دسته بندی های جزئی تری

۱- اقتباس همراه با اندکی تغییر از مقاله اصغر ابوالحسنی هستیانی، «بررسی اصول اقتصادی قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران از دیدگاه تعادل و عدم تعادل اقتصادی»، فصلنامه پژوهشی دانشگاه امام صادق ۱۳۸۰،۷، ش۱۳ و ۱۴.

می رسد. مثلاً در بحث مدیریت نظارت ها بر اساس فرآیند کنترل، به سه دسته تقسیم می شوند:

الف) نظارت و کنترل راهبردی که در آن، اهداف کلی و بلندمدت سازمان در نظر گرفته می شوند؛

ب) نظارت و کنترل مدیریتی که برای نظارت میزان اجرای راهبردهای مورد نظر به کار می رود؛

ج) کنترل وظیفه ای برای اطمینان از اینکه وظایف سازمان به طور مؤثر و مناسب انجام شده است.(۱)

این نظارت ها که در چارچوب یک سازمان و برنامه های آن تعریف می شود، در سطح مدیریت کلان کشور نیز قابل اجرا است. در این حالت، نظارت های درونی و بیرونی، به دو دسته کلی قابل تجزیه اند:

الف) نظارت همگانی که از طرف مردم، جامعه و نهادهای مدنی بر عملکرد دولت مردان و شیوه اداره جامعه صورت می گیرد؛

ب) نظارت حکومت که به وسیله حکومت و دستگاه های وابسته به آن بر امور مختلف اقتصادی، سیاسی، نظامی و اجتماعی اعمال می شود.

نظارت حکومتی که هر سه مرحله کنترل استراتژیک، کنترل مدیریت و کنترل وظیفه ای را دربردارد، شامل نظارت سیاسی، قضایی، اجرایی و مالی است. در ضمن، نظارت های همگانی نیز از طریق احزاب و تشکل ها، رسانه ها، تشکیل تجمع ها، راه پیمایی ها و انتخابات صورت می گیرد.

جالب است به این نکته توجه شود که همه نظارت ها و کنترل های لازم،

۱- آنتونی رابرت و دیگران، نظام های کنترل مدیریت، ترجمه: محمدتقی ضیایی بیگدلی، ص۷۲۶.

به معنای تام و تمام کلمه در اسلام و قانون اساسی جمهوری اسلامی به شرح ذیل در نظر گرفته شده است.

ص:۱۸

فصل اول: نظارت حکومتی

اشاره

فصل اول: نظارت حکومتی

با عنایت به اینکه نظام حکومتی و هیئت حاکمه، مسئول مستقیم حفظ و تأمین منافع ملت و مصالح نظام اسلامی است، نظارت باید به طور کامل صورت گیرد. برای تحقق این نظارت، دستگاه حاکمه از ابزارها و قوای لازم استفاده می کند. مجموعه نظارت حکومتی یا هیئت زمام داری کشور، در اشکال مختلف به وسیله نیروها و عوامل دولتی اعمال می شود. انواع و اَشکال این نظارت شامل نظارت رهبری، قانونی، اجرایی و قضایی است.

الف) نظارت رهبری

اشاره

الف) نظارت رهبری

نظارت رهبر و امام، بالاترین و مهم ترین نظارت حکومت است. فقیه جامع الشرایطی که به عنوان رهبر انتخاب شده است، این نظارت را در همه ابعاد و شئون زندگی اجتماعی و فردی جامعه انجام می دهد. به استناد اصل دوم قانون اساسی، اجرای احکام اسلامی در همه امور جامعه و رفتار متقابل مردم و دولت، از طریق اجتهاد مستمر فقهای جامع الشرایط بر اساس کتاب و

سنت جنبه عملی پیدا می کند. بنابراین، رهبر در جامعه اسلامی، با تشخیص حلال و حرام و دیگر دستورهای الهی، ضامن منحرف نشدن سازمان های مختلف از وظایف اصیل اسلامی خود است. بر این اساس، در اصل ۵۷ قانون اساسی، قوای سه گانه (مقننه، مجریه و قضاییه) زیر نظر ولایت امر قرار گرفته اند تا از این طریق، رهبر از سلامت رفتار حکام و کارگزاران مراقبت و پاسداری کند. مسئولیت ها و وظایف ذکر شده در قانون اساسی برای رهبری، نظیر: تعیین فقهای شورای نگهبان، امضای حکم ریاست جمهوری، نصب و عزل رؤسای قوه قضاییه و صدا و سیما، از جمله راهکارهای قانونی است که تحقق نظارت مستمر و همه جانبه این مقام را فراهم می کند. علاوه بر این نظارت قانونی، رهبر با استفاده از شأن ولایت امری خود، همواره مردم و دولت را در امور اجتماعی و سیاسی، دعوت به خیر می کند. هر دو نوع این نظارت ها را می توان جلوه گویایی از امر به معروف و نهی از منکر دانست. در این گونه نظارت، مقام رهبری شخصاً یا از طریق نمایندگان خود، همه دستگاه ها را به اجرای وظایف خود برای حقوق خداوند و مردم مکلف می سازد. از مهم ترین نمونه های این موضوع، فرمان مبارزه جدی با فساد اقتصادی و مالی است که رهبر معظم انقلاب در تاریخ ۱۰/۲/۱۳۸۰، خطاب به رؤسای سه قوه صادر و نظارت حکومتی خود را از این طریق به صورت واقعی اعمال کردند. در حوزه سیاست های کلی نظام نیز وظایف و اختیارات رهبری در اصل ۱۱۰ قانون اساسی به شرح ذیل است:

۱. تعیین سیاست های کلی نظام جمهوری اسلامی پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام

۱. تعیین سیاست های کلی نظام جمهوری اسلامی پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام

مطابق بند یکم از وظایف و اختیارات رهبری، سیاست های کلی نظام جمهوری

ص:۲۰

اسلامی در همه زمینه های داخلی و خارجی، سیاسی، اقتصادی، نظامی، اجتماعی و فرهنگی به وسیله رهبری تعیین و ترسیم می شود. مجلس شورای اسلامی و شورای عالی انقلاب فرهنگی نیز باید در محدوده این سیاست های کلی و در چهارچوب قانون اساسی و موازین شرعی، این سیاست ها را به شکل قانونی و قابل اجرا درآورند و برای اجرا به قوه مجریه بفرستند.

به عبارت دیگر، تصمیم های عمده و عالی در سطح کلان را رهبری می گیرد و مراجع قانون گذاری در این تصمیم گیری ها، به شکل قانون گذاری شرکت می کنند و هیئت دولت هم دستورالعمل های اجرایی آنها را تهیه می کند. البته رهبری برای اعمال این اختیار مهم و کلیدی، عواملی برای مشاوره و کارشناسی در اختیار دارد. مهم ترین نهاد مشورتی، مجمع تشخیص مصلحت نظام است که همه اعضای آن منصوب رهبری و معمولاً از شخصیت های مهم سیاسی، اقتصادی و فرهنگی هستند که گاهی در قوای سه گانه حاکم نیز مسئولیت های رده بالا دارند. مقام معظم رهبری در آخرین حکم خود، تعیین سیاست های کلی را به مجمع تشخیص مصلحت نظام تفویض کردند.

شورای عالی امنیت ملی نیز که شورایی تخصصی و فنی است و رهبری نقش بسیار مهمی در آن دارد، در محدوده همین سیاست های کلی به ارائه خط مشی های عملی و کوتاه مدت می پردازد. چون بسیاری از اعضای مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز عملاً ـ در این شورا هستند، می توان گفت رهبری با اعضای مجمع تشخیص مصلحت نظام، مشاوره ها و بحث هایی انجام می دهد و بر سر اصول کلی و استراتژیک توافق می کنند. سپس برخی از همین اعضا به اضافه اعضای دیگری که برحسب قانون، عضو شورای عالی امنیت ملی هستند، همین موارد توافق شده را در جلسه رسمی تصویب

می کنند. چون این موارد بدون حضور مستقیم رهبری تصمیم گیری می شود، باید برای قابل اجرا بودن به تصویب ایشان هم برسد.(۱)

۲. نظارت بر حسن اجرای سیاست های کلی نظام

۲. نظارت بر حسن اجرای سیاست های کلی نظام

رهبری همان طور که مسئولیت تعیین سیاست های کلی نظام را بر عهده دارد، با دقت تمام بر حسن اجرای این سیاست ها نظارت دارد تا سیاست های تعیین شده هنگام اجرا، از اهداف و آرمان های اصلی منحرف نشود و به خوبی اجرا شود. این مسئولیت را نیز اخیراً رهبری به مجمع تشخیص مصلحت نظام تفویض کرده است. رهبری در رأس هرم نظام قرار گرفته است و بر همه چیز اشراف دارد. ایشان ابزار قانونی این نظارت را هم در اختیار دارد و در هر سه قوه به صورت خاص و به وسیله نهادهایی، این نظارت را اعمال می کند. این نظارت به صورت بسیار فعال بر عملکرد جاری این نهادها و سنجیدن میزان انطباق آنها با اهداف و سیاست های کلی نظام انجام می شود و به شیوه های مناسب، اشتباه و انحراف ها را تذکر و هشدار می دهد.

ب) نظارت قانونی

ب) نظارت قانونی

یکی از وظایف مهم زمام داران این است که زمینه های ایجاد و گسترش مفاسد در بین افراد جامعه را بگیرند. بسیاری از افراد جامعه در معرض شرایط نامساعد و فاسد محیط، دچار تباهی و منکر می شوند. برای جلوگیری از گسترش فساد و ایجاد محیطی سالم، زمام داران باید با در پیش گرفتن تدبیرهای کلی و جزئی (موردی)، ریشه های فساد و تباهی را

۱- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، اصل ۱۷۶، ص ۷۰.

در جامعه بخشکانند تا محیطی سالم برای رشد و تعالی افراد فراهم شود. در این زمینه، اصل سوم قانون اساسی، دولت را موظف به ایجاد محیط مساعد برای رشد فضایل اخلاقی، بر اساس ایمان، تقوا و مبارزه با همه مظاهر فساد و تباهی کرده است. بر این اساس، برنامه ریزی و سیاست گذاری دولت درباره وضع قوانین کلی و موضوعی باید به گونه ای باشد که این هدف را تأمین کند. بدین ترتیب، زمام داران از طریق وضع قوانین، نظارت خود را بر وضعیت و شرایط جامعه و کشور حفظ می کنند و اجازه ایجاد منکر و فساد را نمی دهند.

ج) نظارت اجرایی

ج) نظارت اجرایی

نظارت مستمر بر اجرای امور بر اساس قوانین و مقررات، از دیگر وظایف مهم حکومت ها و دولت ها از جمله دولت اسلامی است. دولت برای حفظ سلامت جامعه و حرکت به سوی اجرای احکام اسلامی، وظیفه دارد از بعد اجرایی نیز رفتار جامعه را زیر نظر بگیرد. بدین ترتیب، مقام های مسئول از درستی و نادرستی پیشبرد امور مطمئن می شوند و هر کجا انحرافی ببینند، اقدامات اصلاحی را انجام می دهند. نظارت اجرایی، در اشکال گوناگونی تجلی پیدا می کند که آن از جمله می توان به نظارت انتظامی، اقتصادی و بهداشتی اشاره کرد.

مأموران در نظارت انتظامی، وظیفه جلوگیری از تخلف ها و تعرض های مادی، معنوی و اخلاقی را به عهده دارند. همچنین نظارت دقیق بر حسن اجرای قوانین و مقررات حفظ امنیت عمومی بر عهده آنان است.

در حکومت اسلامی، دستگاه ها و سازمان هایی، وظیفه نظارت بر اوزان و مقادیر، قیمت ها و به طور کلی، مسائل اقتصادی را به عهده دارند. از این طریق،

ضمن نظارت بر اجرای قوانین اقتصادی، امنیت اقتصادی جامعه را نیز فراهم می کنند. در نظارت بهداشتی، دولت با نظارت بر اماکن عمومی، مواد غذایی، محیط زیست و نظیر آن برای حفظ بهداشت فردی و اجتماعی می کوشد.

د) نظارت قضایی

د) نظارت قضایی

در واقع، نظارت قضایی، ضامن اجرایی و مکمل دو نظارت قانونی و اجرایی است. دستگاه قضایی علاوه بر اینکه خود مراقب است تا قوانین و مقررات نقض نشود و به طور کامل به اجرا درآید، برای حفظ حقوق عمومی و خصوصی، با پی گرد، محاکمه و مجازات متخلفان از قانون، ضمانت اجرایی قوانین را تضمین می کند. این کار سبب عبرت آموزی اقشار گوناگون جامعه در خودداری از ارتکاب جرایم نیز می شود. بدین ترتیب، سلامت جامعه و حرکت بر مبنای قوانین و مقررات اسلامی، تضمین خواهد شد. در این راستا، قانون اساسی جمهوری اسلامی در اصول ۱۵۶ تا ۱۷۴ درباره نظارت بر حسن اجرای قوانین و رسیدگی به تظلمات و مجازات جرایم مختلف، وظایف مهمی را بر عهده قوه قضاییه گذارده است.(۱)

به طور کلی، وظیفه مهم دادگاه ها، حفظ حقوق عمومی، اجرای عدالت و اقامه حدود الهی است که از طریق رسیدگی و صدور حکم مجازات درباره متخلفان و بزهکاران در هر مقام و رتبه ای صورت می گیرد و نظارت قضایی بر حسن اجرای قوانین را کامل می کند.

ص:۲۴

۱- همان، صص۶۴ _ ۶۹.

فصل دوم: نظارت همگانی

اشاره

فصل دوم: نظارت همگانی

در نظام اسلامی، مسئولیت افراد از مسئولیت دولت جدا نیست. اگر دولت ها، جامعه را اداره می کنند، مردم نیز عضو جامعه اند و نتیجه خوب و بد رفتار دولت مردان، به طور مستقیم متوجه آنان می شود. بنابراین، به حکم عقل، این تکلیف همه افراد است که با نظارت بر کار زمام داران خود، از انحراف آنان از مسیر حق، عدالت و تقوا جلوگیری کنند. بر ضرورت نظارت همگانی در فرهنگ اسلامی، تأکید شده و راه و روش های مختلفی برای آن تعیین گردیده است. یکی از مهم ترین روش ها، امر به معروف و نهی از منکر همگانی است که طبق نص صریح قرآن کریم، بر همه مسلمانان، واجب است.(۱) در حقوق اساسی جمهوری اسلامی به این گونه نظارت توجه شده است و اصل هشتم قانون اساسی مقرر می دارد:

در جمهوری اسلامی ایران، دعوت به خیر، امر به معروف و نهی از منکر، وظیفه ای است همگانی و متقابل بر عهده مردم نسبت به یکدیگر، دولت نسبت به مردم و مردم نسبت به دولت. شرایط و حدود و

۱- نک: توبه: ۷۱.

کیفیت آن را قانون معیّن می کند.(۱)

نظارت همگانی با حق نظارت مردم، در بعضی اصول دیگر قانون اساسی نیز انعکاس یافته است. مطابق اصل ۶۹: «مذاکرات مجلس شورای اسلامی باید علنی باشد و گزارش کامل آن از طریق رادیو و روزنامه رسمی برای اطلاع عمومی منتشر شود... .» مطابق اصل ۵۵: «دیوان محاسبات ... گزارش تفریغ بودجه هر سال را به انضمام نظرات خود، به مجلس شورای اسلامی تسلیم می نماید. این گزارش باید در دسترس عمومی گذاشته شود».(۲)

طبق اصل ۸۴ هر نماینده در برابر ملت مسئول است.(۳) طبق اصل ۱۲۲، رییس جمهور در حدود، اختیارات و وظایفی که به موجب قانون اساسی یا قوانین عادی بر عهده دارد، در برابر ملت، رهبر و مجلس شورای اسلامی، مسئول است.(۴) به طور کلی، افکار عمومی و عامه مردم، اولین و مهم ترین پشتیبان قانون اساسی به شمار می روند. حمایت مردم از این قانون، مهم ترین وسیله نظارتی است که به عنوان نیروی بازدارنده، از هر گونه تخطی و تجاوز به حقوق مندرج در قانون اساسی به طور بالقوه جلوگیری می کند.

قانون اساسی علاوه بر حقوق بنیادین متعددی که برای ملت در بعد نظارت بر حکومت قائل شده، ابزارهایی نیز برای اعمال این حق یا وظیفه نظارت در نظر گرفته است که مهم ترین آنها را به طور خلاصه برمی شماریم.

۱- نک: توبه: ۲۱.

۲- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، صص ۳۴ و ۳۹.

۳- همان، ص ۴۲.

۴- همان، ص ۵۶.

الف) مطبوعات و رسانه های گروهی

الف) مطبوعات و رسانه های گروهی

مطبوعات و رسانه های گروهی یکی از ابزار مؤثر نظارت مردم بر امور حکومتی هستند. آنها امکان تبادل افکار و اطلاعات را فراهم می سازند و دولت و مردم را در جریان متقابل مواضع و خواسته های یکدیگر قرار می دهند. با توجه به شأن مردمی نظام جمهوری اسلامی، در اصل ۲۴ مقرر شده است: «نشریات و مطبوعات، در بیان مطالب آزادند؛ مگر مخل به مبانی اسلام یا حقوق عمومی باشد».(۱)

اصل ۱۷۵ درباره آزادی بیان و نشر افکار عنوان می کند: «در صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، آزادی بیان و نشر افکار با رعایت موازین اسلامی و مصالح کشور باید تأمین گردد ...».(۲)

بدین ترتیب، ملاحظه می شود که در قانون اساسی، به رسانه ها به عنوان مهم ترین وسیله نظارتی مردم توجه شده و قانون بر آزادی آنها تأکید زیادی کرده است.

ب) احزاب و تشکل های سیاسی

ب) احزاب و تشکل های سیاسی

احزاب سیاسی و تشکل های مدنی در صورت برخورداری از آزادی و داشتن انگیزه و در صورت نهادینه شدن و رعایت قانون مداری، قادر به ایجاد بیشترین خلاقیت ها نسبت به کل مسائل سیاسی، اقتصادی و اجتماعی جامعه هستند. احزاب به نقد، بررسی و ارزیابی اعمال دولت حاکم می پردازند و کاستی ها را نشان می دهند. بدین ترتیب، مردم از نقاط قوّت و ضعف آگاه می شوند.

۱- همان، ص۲۶.

۲- همان، ۶۹.

دولت ها نیز در مقابل این انتقادها، واکنش نشان می دهند و برای آگاهی مردم، به تجزیه و تحلیل های متقابل می پردازند و برای رفع معایب حکومت نیز کوشش خواهند کرد. تشکل های سیاسی و احزاب در جوامع دموکراتیک امروزی، یکی از مؤثرترین و مهم ترین ابزارهای اعمال نظارت همگانی بر دولت ها به حساب می آیند. در نظام اسلامی نیز با توجه به شکل مردمی بودن آن (مردم سالاری دینی)، برای جلوگیری از انحراف سیاسی، رعایت موازین اسلامی و اصول عدالت در زمام داری، تشکیل گروه ها و احزاب در چارچوب اصول قانون اساسی لازم است. شاید به وسیله این احزاب و گروه های سیاسی، بهتر بتوان اصل امر به معروف و نهی از منکر را درباره زمام داران کشور و دولت ها به اجرا گذاشت. در همین راستا، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به اهمیت وجود احزاب و تشکل های سیاسی توجه داشته و در اصل ۲۶ قانون اساسی، تشکیل احزاب و انجمن های سیاسی و عضویت در آنها را به شرط آنکه اصول استقلال، آزادی، وحدت ملی، موازین اسلامی و اساسی جمهوری اسلامی را نقض نکند، به رسمیت شناخته است.(۱) علاوه بر این، اصول ۱۰۰ و ۱۰۱ قانون اساسی به تشکیل شوراهای اسلامی استان، شهر، بخش و ده اشاره کرده و از این طریق، حق نظارت بر مجموعه ای از کارهای عمرانی منطقه ای را بر عهده مردم گذارده اند.(۲) همچنین در اصل ۱۰۴، مجوز تشکیل شوراهای اسلامی کار را صادر کرده است تا بدین ترتیب، کارگران و کارکنان نیز به طور

۱- همان، ص۲۶.

۲- همان، صص۴۷ و ۴۸.

مستقیم بر روند انجام شدن امور نظارت کنند.(۱)

ج) اجتماعات و راه پیمایی ها

ج) اجتماعات و راه پیمایی ها

یکی از راه هایی که مردم می توانند نظرها و اعتراض های خود را به مسائل مختلف، از جمله ضعف عملکرد دولت از باب امر به معروف بیان کنند، تشکیل اجتماعات و راه پیمایی هاست. اجتماعات خودجوش و مردمی، می تواند به منزله اخطار به دولت درباره امور اجتماعی و حقوق جمعی مردم در زمینه های خاص تلقی شود یا بیانگر خواسته های مشروع نظام باشد. دولت ها معمولاً برای برقراری و حفظ رضایت عمومی در مواجهه با این نوع اعتراض ها، به رفع مشکل و به اصلاح امور می پردازند. در اصل ۲۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی، به این حق توجه شده است: «تشکیل اجتماعات و راه پیمایی های بدون سلاح، به شرط آنکه مخل مبانی اسلام نباشد، آزاد است».(۲)

د) انتخابات

د) انتخابات

انتخابات، یکی دیگر از راهکارهای اساسی برای اعمال حق نظارت مردم محسوب می شود. ازاین رو، مردم در صورت تخطی و تخلف دولت ها از وعده هایی که پیش از انتخابات داده اند؛ در انتخابات بعدی، فرد و اندیشه های دیگری را انتخاب خواهند کرد. این نظارت، مستمر نیست، ولی چون کل ساختار دولت ها را تغییر می دهد، از اهمیت بسزایی برخوردار است. در واقع، بسیاری از خواسته های جامعه، در انتخابات تجلی و تحقق می یابد. انتخابات

۱- همان، ص۲۶.

۲- همان، ص۲۷.

به عنوان یک اصل در نظام جمهوری اسلامی شناخته می شود؛ به طوری که در اصل ششم، اداره امور کشور به آرای عمومی سپرده شده

است.

ص:۳۰

(۱)

نتیجه گیری

نتیجه گیری

با توجه به مطالب ذکر شده در ضرورت نظارت و انواع آن و نگاهی به اصول قانون اساسی می توان اذعان نمود که نظارت در موضوعات مختلف در اصول فراوانی از قانون اساسی آمده است. از جمله اصل ۵۴ در مورد دیوان محاسبات و وظایف آن،(۲) اصل ۷۶ درباره حق تحقیق و تفحص مجلس در تمام امور،(۳) اصل ۸۷ در مورد تقاضای رأی اعتماد رییس جمهوری برای وزیران،(۴) اصل ۸۸ در زمینه حق سؤال نمایندگان از رییس جمهوری یا هر یک از وزیران،(۵) اصل ۸۹ درباره حق نمایندگان در استیضاح وزیران و رییس جمهوری،(۶) اصل ۹۰ در مورد رسیدگی به شکایات مردمی،(۷) اصول ۹۱، ۹۴، ۹۹ و ۱۱۸ درباره شورای نگهبان و

ص:۳۱

۱- همان، ص۲۱.

۲- همان، ص۲۴.

۳- همان، صص ۴۰ و۴۱.

۴- همان، ص۴۳.

۵- همان.

۶- همان، ص۴۴.

۷- همان، صص ۴۴ و ۴۵.

نظارت های آن،(۱) اصل ۱۰۰ درباره نظارت شوراهای محلی بر برنامه های اقتصادی، اجتماعی، عمرانی، آموزشی و...،(۲) اصل ۱۰۱ در زمینه نظارت شورای عالی استان بر برنامه های استان،(۳) اصل ۱۰۴ در زمینه نظارت شوراهای صنفی بر امور مربوط به حیطه فعالیت خود،(۴) اصل ۱۱۰ درباره وظایف و اختیارات رهبر در نظارت بر حسن اجرای سیاست های کلی،(۵) اصل ۱۳۴ با موضوع نظارت رییس جمهوری بر کار وزیران،(۶) اصل ۱۴۲ نظارت بر دارایی رهبر، رییس جمهوری، همسر و فرزندان و معاونان آنها به وسیله رییس قوه قضاییه،(۷) اصل ۱۵۶ نظارت قوه قضاییه بر حسن اجرای قوانین،(۸) اصل ۱۶۱ نظارت دیوان عالی کشور بر حسن اجرای قوانین در محاکم،(۹) اصول ۱۷۳ و ۱۷۴ درباره نظارت دیوان عدالت اداری و سازمان بازرسی کل کشور بر اجرای صحیح قوانین و مقررات و رسیدگی به شکایات کارمندان(۱۰) و اصل ۱۷۵ درباره نظارت بر کار صدا و سیما،(۱۱) بر تام و تمام دیدن مسئله دلالت دارد.

۱- همان، صص ۴۵ _ ۴۷ و ۵۴.

۲- همان، ص۴۷.

۳- همان، ص۴۸.

۴- همان.

۵- همان، ص۵۰.

۶- همان، ص۵۸.

۷- همان، ص۶۱.

۸- همان، ص۶۴.

۹- همان، ص۶۶.

۱۰- همان، ص۶۹.

۱۱- همان.

بخش دوم: رسانه ملی و نقش نظارتی و هدایتی

اشاره

بخش دوم: رسانه ملی و نقش نظارتی و هدایتی

زیر فصل ها

رسانه و هدایت افکار عمومی

رسانه و هدایت افکار عمومی

در عصر ارتباطات، با گسترش رسانه های همگانی و شبکه ای شدن جهان و همچنین باسوادتر شدن عامه مردم، نیروی تازه ای با عنوان افکار عمومی پای به صحنه گذاشته است. این نیروی تازه که تجلی اراده مردم و خواست آنهاست، در تمام جهان به ویژه در کشورهایی که نظام های پارلمانی و مردمی دارند، در شکل دادن به حوادث و رخدادهای سیاسی، اقتصادی و اجتماعی نقش مهمی دارد و نقش آن کمتر نادیده گرفته می شود.

افکار عمومی، پدیده ای روانی ــ اجتماعی و خصلتی جمعی است و عبارت است از ارزیابی، روش و نظر مشترک گروهی اجتماعی در مسئله ای که همگان به آن توجه و علاقه دارند و در لحظه معیّنی، بین عده زیادی از افراد و اقشار مختلف جامعه نسبتاً عمومیت می یابد و عامه مردم آن را می پذیرند. افکار عمومی به صورت تأیید یا مخالفت با یک عمل، نظر، شخص و واقعه با خواسته، مطالبه، پیشنهاد و توصیه تجلی می یابد.

(۱)

۱- علی اکبر مهرآرا، زمینه روان شناسی اجتماعی، ص۳۷۱.

بسیج افکار عمومی

بسیج افکار عمومی

برای بسیج، شکل گیری و هدایت افکار عمومی، دو اصل یا عامل باید با هم جمع شوند:

۱. موضوع یا مشکلی خاص وجود داشته باشد؛

۲. توجه عمومی بر آن موضوع متمرکز گردد.

نکته اول این است که رسانه ها می توانند با اطلاع رسانی و آگاهی بخشی در زمینه آن موضوع به روند شکل گیری افکار عمومی نسبت به آن نقش اساسی ایفا کنند. همان گونه که از عنوان افکار عمومی بر می آید، عقایدی عمومی است که به همگان مربوط باشد. امروز فقط رسانه ها توان ایجاد این عقاید را بین همگان دارند. پس اگر نقش اطلاع رسانی رسانه ها نباشد، به پیروی از آن، آگاهی عمومی و بسیج افکار نیز نسبت به موضوع پیدا نخواهد شد یا اگر هم پیدا شود، بدون اطلاع رسانی رسانه ها، افکار عمومی در مورد تمامی مسائل به سرعت شکل نخواهد گرفت.

رسانه ها با اطلاع رسانی دقیق، نشان دادن کاستی ها، بررسی زوایای پنهانی، ارائه آمار و ارقام درباره موضوع، زمینه ساز آگاهی عمومی شهروندان می شوند که این، مهم ترین و شاید نخستین مرحله در شکل گیری افکار عمومی است.

نکته دوم این است که وقتی رسانه های همگانی، موضوع یا سوژه ای خاص را انعکاس می دهند، در اصل، بخشی از اعتبار اجتماعی خود را نیز به آن موضوع انتقال می دهند و مخاطب این گونه برداشت می کند که حتماً موضوع مطرح شده اهمیت داشته که رسانه مورد نظر آن را انعکاس داده

ص:۳۵

است. پس اگر اهمیت نداشت، هیچ گاه در رسانه ها مطرح نمی شد. مرتن و لازارسفلد به این عمل رسانه های همگانی، اعطای اعتبار اجتماعی رسانه به موضوع یا اعطای منزلت اجتماعی می گویند.(۱)

برای نمونه، اگر در وضعیت فعلی، موضوع های اقتصادی، اعتبار دریافت کنند، سبب رشد و هدایت مناسب افکار عمومی در جهت توسعه و پیشرفت جامعه می شوند.

نظریه کاشت

نظریه کاشت

بنا بر نظریه کاشت، تلویزیون می تواند در کارکرد گزارشگری و اطلاع رسانی خود، به ابلاغ پیام های به هم پیوسته ای تمایل پیدا کند که درس های یکسانی را بارها به نمایش در آورد. در این صورت، تلویزیون، خالق و منعکس کننده اندیشه ها و باورهایی است که از نیازهای نهادینه جامعه پیرامون اثر می پذیرد و مردم را برمی انگیزاند، تا پیوسته به محتواهایی توجه کنند که احتمالاً باورها و اندیشه های پیشین را تأیید کند. جرج گربنر می گوید:

کاشت، فرآیندی بی سمت و سو نیست، بلکه بیشتر شبیه فراگردی جاذبه ای است و ... هر گروه از مخاطبان ممکن است در جهتی متفاوت تلاش کنند، اما همه گروه ها تحت تأثیر جریان مرزی واحد ی اند. ازاین رو، کاشت، بخشی از فرآیندی دایمی، پویا و پیش رونده تعامل میان پیام ها و زمینه های قبلی است. نظریه کاشت به ما خاطر نشان می کند که ارتباطات در دنیای نهادین روی می دهد؛ دنیایی

ص:۳۶

۱- هرمز مهرداد، مقدمه ای بر نظریات و مفاهیم ارتباط جمعی، ص۸۲.

که احتمالاً آفریده رسانه هاست.(۱)

بنا بر این نظریه، افکار عمومی نیز از طریق اطلاعات رسانه ای در طول زمان شکل می گیرد و مستقل از اطلاعات دسته بندی شده منظمِ رسانه ای، کمتر محقق می شود. پس شایسته است رسانه های عمومی به ویژه رسانه ملی نسبت به این رسالت خود در مورد سند چشم انداز و سیاست های کلی نظام احساس مسئولیت کند. نگاهی به قوانین و وظیفه رسانه ملی، این رسالت را مضاعف می کند.

۱- سون ویندال، بنو سیگنایزر و جیمز اولسون، کاربرد نظریه های ارتباطات، ترجمه: علی رضا دهقان، ص۳۶۴.

فصل اول: وظایف رسانه ملی در حوزه اقتصاد

اشاره

فصل اول: وظایف رسانه ملی در حوزه اقتصاد

علاوه بر اصل ۱۷۵ قانون اساسی، در قانون خط مشی کلی و اصول برنامه های صدا و سیما، قوانینی در مورد وظایف و رسالت های رسانه ملی بیان شده است که به وظایف اقتصادی آن اشاره می کنیم. در اصل ۱۷۵ قانون اساسی درباره رسانه ملی آمده است:

در صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، آزادی بیان و نشر افکار با رعایت موازین اسلامی و مصالح کشور باید تأمین گردد. ... خط مشی و ترتیب اداره سازمان و نظارت بر آن را قانون معیّن می کند.(۱)

در قانون «خط مشی کلی و اصول برنامه های سازمان صدا و سیما» مصوب هفدهم تیرماه ۱۳۶۱ مجلس شورای اسلامی به وظایف رسانه ملی در حوزه اقتصاد اشاره شده است که این موارد عبارتند از:

تحقق بخشیدن به بینش مقام رهبری

تحقق بخشیدن به بینش مقام رهبری

ماده ۳_ تحقق بخشیدن به بینش مقام رهبری به عنوان ولی فقیه در تمامی

۱- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، ص.

ابعاد آن در برنامه های رادیو و تلویزیون در جهت اجرای اصول یاد شده.(۱)

زمینه سازی برای رسیدن به خودکفایی اقتصادی...

زمینه سازی برای رسیدن به خودکفایی اقتصادی...

ماده ۴_ زمینه سازی برای رسیدگی به خودکفایی و تحقق کامل سیاست مستقل «نه شرقی، نه غربی» در همه ابعاد سیاسی، اقتصادی، نظامی و فرهنگی آن در چارچوب قوانین جمهوری اسلامی.(۲)

آگاهی و رشد جامعه در زمینه اقتصادی...

آگاهی و رشد جامعه در زمینه اقتصادی...

ماده ۵ _ صدا و سیما باید به مثابه یک دانشگاه عمومی به گسترش آگاهی و رشد جامعه در زمینه های گوناگون مکتبی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و نظامی کمک نماید.(۳)

تقویت امید، اعتماد و تلاش

تقویت امید، اعتماد و تلاش

ماده ۱۲ _ تقویت روحیه امید، اعتماد، تلاش، ایثار و استقامت در جامعه و توجه به نیازهای معنوی و روحی مردم.(۴)

زمینه سازی اجرای برنامه ها

زمینه سازی اجرای برنامه ها

ماده ۱۴_ زمینه سازی برای سرعت بخشیدن به اجرای برنامه های قوای سه گانه کشور.(۵)

۱- مجموعه قوانین و مقررات صدا سیما ۱۳۱۱ تا ۱۳۸۰، ص۲۰.

۲- همان.

۳- همان.

۴- همان.

۵- همان.

زبان گویای خواست ها، نیازها و مشکلات مردم

زبان گویای خواست ها، نیازها و مشکلات مردم

ماده ۱۵ـ صدا و سیمای جمهوری اسلامی، زبان گویای ملت و چشم و گوش حساس کشور است. ازاین رو، وظیفه دارد خواست ها، نیازها و مشکلات مردم را به اطلاع مسئولین برساند و مردم را در جریان کامل فعالیت ها، برنامه ها، پیشرفت ها و مشکلات نهادهای قانونی کشور قرار دهد و در جهت برقراری تفاهم و ارتباط هر چه عمیق تر مسئولین و اقشار مختلف مردم تلاش نماید.(۱)

ایجاد روحیه انتقاد سالم و سازنده و انتقادپذیری

ایجاد روحیه انتقاد سالم و سازنده و انتقادپذیری

ماده ۴۰ ـ در جهت تحقق رسالت «امر به معروف و نهی از منکر» در جامعه، صدا و سیما باید روحیه انتقاد سالم و سازنده و انتقادپذیری متواضعانه را در مردم، مسئولین و دست اندرکاران ایجاد کند. انتقادات مردم از مسئولین و توقعات آنها از مردم را بازگو نماید و با نفی روش های تخریبی و ضد اسلامی، زمینه مناسبی برای جلسات بحث و گفت وگوی آزاد و برخورد سالم اندیشه ها فراهم آورند تا مردم خود به انتخاب «احسن» بپردازند.(۲)

زمینه سازی برای روابط عادلانه اقتصادی

زمینه سازی برای روابط عادلانه اقتصادی

ماده ۵۷ ـ زمینه سازی برای از بین بردن روابط ظالمانه و استثماری و تحکیم روابط عادلانه اقتصادی در کشور طبق سیاست اقتصادی جمهوری اسلامی ایران.(۳)

۱- همان.

۲- همان.

۳- همان، ص۲۷.

جلب مشارکت مردم در تولید

جلب مشارکت مردم در تولید

ماده ۵۸ ــ جلب مشارکت عمومی مردم جهت همکاری در گسترش برنامه های تولید و بر حذر داشتن آن از زندگی مصرفی و تجملی.(۱)

زمینه سازی برای تولیدات کشاورزی

زمینه سازی برای تولیدات کشاورزی

ماده ۵۹ ــ زمینه سازی برای توسعه تولیدات کشاورزی، دامی و صنعتی در جهت رسیدن به خودکفایی.(۲)

توجه به آموزش حرفه ای کارگران...

توجه به آموزش حرفه ای کارگران...

ماده ۶۰ ــ توجه خاص به آموزش حرفه ای کارگران و کشاورزان که سنگ زیربنای تولیدی کشور محسوب می شوند.(۳)

۱- همان.

۲- همان.

۳- همان.

فصل دوم: رسانه و سیاست های کلی نظام

اشاره

فصل دوم: رسانه و سیاست های کلی نظام

رسانه و پیشبرد اهداف

با اشاره به اینکه در بسیاری از کشورهای دنیا نقش رسانه ها در سیاست گذاری و پیش بردن اهداف، کاملاً اساسی و مشهود است، می توان گفت در کشور ما هنوز این ذهنیت به شکل غالب درنیامده است و در کمتر موردی می توان چنین نقشی را برای رسانه ها تعریف کرد. درحالی که رسانه ها می توانند با آسیب شناسی جدی در حوزه تبلیغ و ترویج، چشم انداز و سیاست های کلی نظام را به عنوان گفتمان مسئولان و مطالبه مردم عنوان کنند.(۱)

با توجه به جایگاه رسانه ملی و نقش آن در بسیج افکار عمومی و نظارت همگانی، هنر رسانه ملی باید این باشد که جامعه را برای تحقق سند چشم انداز بسیج کند. صدا و سیما برای انجام این رسالت و وظیفه

-۱

سازمانی و ملی خود باید با ساخت برنامه های گفت وگو محور و مستند و تهیه گزارش های هنری مردم محور، بندها و مواد سند چشم انداز و سیاست های کلی نظام را به گفتمان حاکم در بین مردم و مسئولان مبدل سازد و به آگاهی بخشی و توان مندسازی آنان اقدام کند تا با مشارکت مردم و مسئولان، زمینه اجرای سند چشم انداز و سیاست های کلی نظام آماده شود. رسانه ملی در کنار دیگر نهادها وسازمان های مسئول علاوه بر نقش اجرایی که قانون بر عهده آن گذاشته است، باید نقش نظارت همگانی خود را به انجام رساند و خواهان اجرای صحیح این سیاست ها شود و این اعتماد و اطمینان را به مردم بدهد که به نمایندگی از آنان در نظارت و پایش اجرای این سیاست ها در مسیر درست و با سرعت مناسب اقدام می کند. اگر این نظارت بر اجرای سیاست های کلی نظام صورت نگیرد و فقط برخی بندها و مواد قانونی به صورت ناقص یا کامل اجرا شود، ارزش وجودی سند چشم انداز و سیاست های کلی زیر سؤال می رود. این سیاست ها به صورت هماهنگ و در کنار هم طراحی شده است و لازم است که تمام این بند ها به صورت هماهنگ پیش برود تا توسعه و پیشرفت ایران اسلامی محقق شود. رییس سابق مجلس شورای اسلامی در این باره چنین اظهار می دارد:

از بایسته های سند چشم انداز است که وقتی در مسیر توسعه حرکت می کنیم، باید بدانیم آیا این راه و این سرعت، ما را به مقصد می رساند... . یکی از نقص های کار ما در تحقق اهداف چشم انداز یا سیاست های کلی از جمله سیاست های اصل۴۴

این است که این

ص:۴۳

برنامه های خوب، معمولاً روی کاغذ می مانند و به دست کسانی که به آن باید عمل کنند، سرایت نمی کند.(۱)

رسانه، نگاه فراجناحی و فرانهادی

رسانه، نگاه فراجناحی و فرانهادی

از عنوان «سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ و سیاست های کلی نظام» بر می آید که این اصول و بند های آن برای کل نظام جمهوری اسلامی است و به یک قوه یا سازمان خاص محدود نمی شود و در قانون اجرای این سیاست های کلی نظام، مسئولیت آن بر عهده بالاترین مقام مسئول در قوای سه گانه، نیروهای مسلح و صدا و سیما گذاشته شده است.(۲)

دکتر حداد عادل بر هماهنگی سه قوه در قبال سند چشم انداز تأکید می کند و می گوید: «اگر سه قوه، هماهنگ نباشند، این برنامه های کلی یا تحقق نخواهند داشت و یا ناقص خواهند ماند... سند چشم انداز باید فراجناحی و مانند قانون اساسی مورد اتفاق و اجماع همه گروه ها و سلیقه های سیاسی باشد.»(۳) در مجمع تشخیص مصلحت نظام، از افراد و کارشناسان مختلف و جریان های سیاسی برای طراحی و تهیه سند چشم انداز و سیاست های کلی بهره گرفته شده است و این سیاست ها، سیاست و نظر رهبرمعظم انقلاب اسلامی نیز به شمار می روند. پس در اجرا و نظارت بر این سیاست ها و سند چشم انداز باید نگاه فراجناحی و ملی به آن حاکم باشد.

۱-

۲- http://old.maslahat.ir/Contents.aspx?p=۰e۲bf۱۶d-c۵۵a-۴c۲۰-bd۰۳-۴۸۵fe۲۰۶۰۲۰۱.

۳- http://www.maslehat.net.

این نگـاه فراجنـاحی و ملی به سـند چشم انـداز و سیاست هـای کلی نظام را رسانه ها به ویژه رسانه ملی بایـد در جامعه نهادینه سازنـد و در بستر حاکم شدن گفتمان سـند چشم انداز و سیاست های کلی نظام به مطالبه ملی و فراجناحی آن اقدام و آن را به عنوان فرهنگ و خواسته عمومی مطرح کنند.

رسانه، سند چشم انداز و فرهنگ عمومی

رسانه، سند چشم انداز و فرهنگ عمومی

برای اجرای هر برنامه ای در جامعه، توجه به روحیات و فرهنگ عمومی و موضع گیری عموم مردم نسبت به آن اهمیت زیادی دارد. امکان اجرایی شدن هر طرح و برنامه ای در سایه مقبولیت و پذیرش آن در جامعه تضـمین می شود. عموم مردم باید سـند چشم انداز و سیاست های کلی نظام را بپذیرند و به عنوان بخشـی از فرهنگ عمومی در آید تا اجرای آن در جامعه میسر شود. مرتضی نبوی، یکی از اعضای مجمع تشخیص مصلحت نظام در مورد اجرای سیاست های کلی نظام می گوید:

هنوز سـند چشم انداز به جزئی از فرهنگ عمومی جامعه تبدیل نشده که این امر ناشـی از عملکرد نامناسب و نامطلوب مسئولان است... . باید اصول و سیاست های سند چشم انداز، به بخشی از فرهنگ عمومی جامعه تبدیل شود تا عزم و اراده جدی مردم و مسـئولان برای تحقق اهـداف سـند چشم انداز ایجاد شود و در این صورت است که این موضوع به یک مطالبه عمومی از سوی مردم تبدیل می شود... . هنگامی که سـند چشم انداز و تحقق آن به یک مطالبه عمومی تبدیل شود، هیچ مسئولی نیز نمی تواند در فضای به وجود آمده، خلاف جهت برنامه های چشم انداز حرکت کند.(۱)

۱- روزنامه ایران، ۱۴/۱۲/۱۳۸۵، ش۳۵۸۷، ص ۲۱.

یکی از کارآمدترین وسایل در زمینه فرهنگ سازی و تبدیل سیاست های کلی نظام، رسانه ها هستند و در بین آنها، نقش رسانه ملی، در درجه اول اهمیت قرار دارد.

رسانه، امیدبخشی و سند چشم انداز

رسانه، امیدبخشی و سند چشم انداز

مقام معظم رهبری در تمدید حکم آقای مهندس ضرغامی بر ریاست سازمان صدا و سیما بر رسالت و وظیفه رسانه ملی در تقویت و امیدبخشی تأکید فرمودند. در همین راستا، رییس رسانه ملی در همایش «رسانه و جهاد اقتصادی در افق چشم انداز»، وظیفه رسانه ها را امیدبخشی در راستای اجرای سند چشم انداز بیست ساله کشور دانست و گفت:

رسانه ها باید به مردم امید دهند که کشور در ریل خود حرکت می کند... ممکن است مشکلاتی در کشور وجود داشته باشد یا وقفه ای در کارها پیش بیاید و حتی عقب گردی صورت بگیرد، ولی مهم آن است که کشور در ریل سیاست های کلان و چشم انداز ترسیم شده از سوی رهبری در حال حرکت است... .

مقام معظم رهبری بر اطلاع رسانی نظام مند، امیدبخشی، ترسیم آینده روشن و تبدیل سند چشم انداز بیست ساله به عنوان یک مطالبه عمومی تأکید کرده اند و رسانه ها باید در این جهت حرکت کنند... . در فضای رسانه ای کشور، فضای امید را نمی بینیم و به اندک بهانه ای، همه متهم می شوند... در کشور ما هم مشکلات زیاد است، ولی اگر امید را از بین ببریم، امکان حل مشکلات را از بین برده ایم. بی توجهی به چشم انداز، زیاد است، ولی شاخص اصلی برای تمام فعالیت ها و برنامه های پنج ساله توسعه کشور، بودجه های

سالانه و سند چشم انداز است.(۱)

امسال نیز در سازمان صدا و سیما و رسانه ها، سند چشم انداز بیشتر مورد توجه قرار گرفته است. همچنین کارگاه های آموزشی در سازمان با ابعاد مختلف برگزار می شود ... . خوش حالیم که می توانیم با رسانه ها و با امید دادن به مردم، کشور را در جهت اجرای سیاست های کلان حرکت دهیم، اما متأسفانه هنوز در فضای رسانه ای جای امید و آگاهی کم دیده می شود.(۲)

رسانه و نقد سازنده در اجرای سیاست ها

رسانه و نقد سازنده در اجرای سیاست ها

یکی از وظایف و کارکرد های رسانه، نظارت و نقد سازنده در اجرای برنامه های مختلف فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی است تا با استفاده از نظرهای کارشناسان و مردم، عملکرد دستگاه های مختلف را نقد کند و به چرایی و چگونگی اجرای آن برنامه ها بپردازد. رسانه در کنار به تصویر کشیدن ظرفیت ها و نقاط مثبت و برجسته دستگاه ها و توان مندی های کشور و امیدآفرینی باید به آسیب شناسی و کاستی ها و سختی های امر نیز توجه کند و انتظارات و مطالبات نظام اسلامی و مردم را نیز به اطلاع آنان برساند.

دکتر محسن رضایی، دبیر مجمع تشخیص مصلحت نظام ضمن تأکید بر نقش رسانه های گروهی در اجرای بهتر اهداف سند چشم انداز گفت:

رسانه ها می توانند در نشان دادن ظرفیت های ملی و ایجاد امید و نقد

۱- http://www.farheekhtegan.ir.

۲- http://www.isna.ir.

سازنده و مطالبه کردن سند چشم انداز از مسئولان کشور نقش زیادی داشته باشند. رسانه ها می توانند به عنوان نماینده نظام جمهوری اسلامی، اجرای درست سند چشم انداز را از مسئولان مطالبه کنند.(۱)

رسانه، کم توجهی و نظارت گریزی در جامعه

رسانه، کم توجهی و نظارت گریزی در جامعه

با توجه به اهمیت سیاست های کلی نظام که موضوع بند اول اصل ۱۱۰ قانون اساسی است،(۲) ضرورت دارد بستر فرهنگی لازم برای اجرای همه اصول قانون اساسی، سند چشم انداز و سیاست های کلی نظام در جامعه ایجاد شود. با نظارت بر حسن اجرای این سیاست ها باید برای تحقق عینی این برنامه ها کوشید که این امر، اهمیت مقوله نظارت را بیش از پیش روشن می سازد.

توجه به نظارت برای نظام های هدف دار و بابرنامه، گریز ناپذیر است. جوامع مدرن امروزی به این مقوله بیشتر توجه و عمل کرده اند و با سیستم سازی دقیق و کاملاً کنترل شده، نظارت را با کمترین عوارض و تنش، توسعه و تعمیم داده اند. اگر قرار است حرکتی هدف دار و بابرنامه در جامعه شکل گیرد و در مقام اجرا و عمل نیز به نتیجه درستی برسد، باید بر مبنای نظارت مستمر و پیوسته انجام شود. متأسفانه یکی از کاستی های جدی که سبب عقیم ماندن نظام برنامه ای در کشور و تحقق نیافتن اهداف مورد نظر می شود، بی توجهی یا کم توجهی به «نظارت» است.

با توجه به جایگاه نظارت در فرهنگ دینی می توان گفت فرهنگ دینی ما،

۱- http://www.farheekhtegan.ir.

۲- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، ص ۵۰.

اصلاح کلی جامعه را از حاکمان گرفته تا عوامل اثرگذار در جامعه، در مقوله نظارت و امر به معروف و نهی از منکر می بیند. پس عنصر سالم سازی و حرکت بر اساس برنامه و اصول باید در یک قالب و ساختار نظارتی مشخص قرار گیرد.

متأسفانه نظارت گریزی، فرهنگ عام و جاری در جامعه است. از سوی دیگر، ضعف عملکرد برخی دستگاه های نظارتی درون دستگاهی و برون دستگاهی نیز از عواملی است که سبب عقیم ماندن اهداف و سیاست های کلی نظام می شود.

کم توجهی به نظارت را می توان نوعی آسیب شمرد که در جامعه ما وجود دارد. شایسته است فعالیت دستگاه های اداری کشور به صورت مستمر پایش شود و اگر نقص یا عیبی مشاهده شد، راهکارهای متناسب با فعالیت دستگاه برای اجرا پیشنهاد داده شود.

رسانه ها در عصر حاضر، یکی از اثرگذارترین ابزارها در حوزه نظارت هستند. کارکرد افکار عمومی در حوزه نظارت یکی از مهم ترین ارکان هدایت و اجرا و نظارت همگانی محسوب می شود. هیچ جامعه ای نمی تواند خود را از نقش نظارتی افکار عمومی بی نیاز بداند.

رسانه ها که هدایت افکار عمومی را بر عهده دارند، علاوه بر آگاهی بخشی، امیدآفرینی و بسیج همگانی در سه بخش نظارتی؛ یعنی نظارت عمومی، نظارت سیستمی و نظارت نمونه ای و موردی می توانند سهم داشته باشند. رسانه ملی نیز بنا به رسالت و وظیفه قانونی خود در مقام یک دانشگاه عمومی باید به گسترش آگاهی و رشد جامعه در زمینه های گوناگون مکتبی،

سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و نظامی کمک کند و زمینه تحقق بخشیدن به بینش مقام رهبری را به عنوان ولی فقیه، در تمامی ابعاد آن در برنامه های رادیو و تلویزیون فراهم سازد. همچنین باید در جهت اجرای اصول یادشده(۱) حرکت کند که از مهم ترین و اساسی ترین بینش های معظم له، سند چشم انداز و سیاست های کلی نظام است.

رسانه ملی مسئولیت اجرای سیاست های کلی نظام

رسانه ملی مسئولیت اجرای سیاست های کلی نظام

رسانه ها با کارکرد نظارتی و بسیج همگانی توان و پتانسیل آن را دارند که موضوعی را از نظرهای گوناگون واکاوی کنند و با استفاده از نظرهای کارشناسی شده، همه افراد را به پیامی واحد رهنمون سازند. از سوی دیگر، رسانه به عنوان نماینده و سخن گوی مردم در موضوع های مختلف اقتصادی، اجتماعی و... وارد می شود و خواسته و نیاز مردم را طرح و مطالبه می کند. رسانه ها می توانند با این کارکرد و نقشی که در جامعه دارند، محورهای سیاست های کلی نظام را به خواسته عمومی تبدیل کنند؛ بسیج همگانی و مطالبه عمومی را در یک موضوع، سامان ببخشند؛ توجه همگان را بر این سیاست ها متمرکز کنند و با تبیین پاداش های نمادین برای مخاطب، تعهداتی را برای آنها بیافرینند.

با توجه به ماده ۳ مقررات نظارت بر حسن اجرای سیاست های کلی نظام مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام، «بالاترین مقام مسئول در قوای سه گانه، نیروهای مسلح و صدا و سیما، مسئول اجرای سیاست های کلی نظام در دستگاه های مربوط می باشند.»(۲) پس رسانه ملی با تمرکز روی سیاست های

ص:۵۰

۱- مجموعه قوانین و مقررات صدا و سیما، ص ۲۰.

۲- http://old.maslahat.ir/Contents.aspx?p=۰e۲bf۱۶d-c۵۵a-۴c۲۰-bd۰-۴۸۵fe۲۰۶۰۲۰۱.

کلی نظام بایـد برای تک تک محورها و بنـدهای اعلام شده، دست به برنامه سازی در قالب های گوناگون بزند و این سیاسـت ها را در روح و جان جامعه بدمد. با برجسـته سازی این سیاست ها و نیازهای اقتصادی جامعه، و قرار گرفتن آنها در دستور کار مردم و مسـئولان می توان امیـد داشت گفتمـانی در حوزه اقتصـاد، بـا انگیزه دینی و ملی بر محور سیاست هـای کلی نظام برای اجرای این سیاست ها شکل بگیرد. صدا و سیما باید با حساسیت بیشتری به این سیاست ها بپردازد و اقدامات انجام شده خود را بنا به ماده ۵ مقررات نظارت بر حسن اجرای سـیاست های کلی نظام مصوب مجمع تشـخیص مصـلحت نظام به اطلاع مسـئولان بالای نظام برساند.(۱)

رسـانه ملی بایـد بـا مطرح کردن محورهـای سیاست هـای کلی نظام در موضوع های اقتصادی قانون اساسـی از جمله اصل ۴۴، برنامه پنجم توسـعه، اشـتغال، الگوی مصـرف، سـرمایه گذاری و منابع انرژی و آب، آنها را به بخشـی از فرهنگ عمومی تبدیل سازد. رسانه ملی با این اطلاع رسانی و آگاهی بخشی برای توان مندسازی مردم باید تلاش کند در سایه همبستگی و نیاز ملی و با تأکید بر اجرای سـیاست های کلی نظام بتوان به اهداف نظام اسلامی منعکس در سند چشم انداز رسید. برای آشنایی بیشتر با این قوانین و سیاست های کلی در موضوع اقتصاد، در فصل های بعدی توضیح های بیشتری درباره آنها ارائه می شود.

۱- همان.

بخش سوم: اصول مرتبط با مباحث اقتصادی در قانون اساسی

اشاره

بخش سوم: اصول مرتبط با مباحث اقتصادی در قانون اساسی

قانون اساسی هر کشور، مهم ترین عامل تعیین کننده سمت و سوی حرکت بخش های مختلف اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی به شمار می رود. در قانون اساسی، اصول کلی بنیادگیری نظم عمومی جامعه و پیوندهای بین حکومت کنندگان و حکومت پذیران (یعنی مردم)، به صورت ارتباط دوسویه مبتنی بر حق و تکلیف پایه ریزی می شود. نتیجه عمل به آن نیز رسیدن به ارزش ها و هنجارهایی است که به عنوان آرمان ها و اهداف، در قانون اساسی مطرح شده اند.

در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، اهداف والا و مقدسی برای تحقق حاکمیت دستورهای الهی و «حاکمیت خداوند» که مبنای مشروعیت نظام و تسلیم در برابر امر خداوند محسوب می شود، در اصول دوم، سوم و

ص:۵۲

چهارم به صراحت و در دیگر اصول به طور تلویحی به چشم می خورد. این اهداف از طریق «حاکمیت مردم» (مقبولیت نظام) و ایجاد ساختار ایمانی، اعتقادی و عملی و اجرای بعد مردمی نظام، قابل تحقق خواهد بود.

از سوی دیگر، برنامه های سالانه، قوانین عادی، دستورکارها و آیین نامه هایی نیز که بسترهای قانونی رفتارهای اقتصادی و غیر اقتصادی را در کشور شکل می دهند، الزاماً باید در چارچوب اصول قانون اساسی، شرع مقدس اسلام، سند چشم انداز و سیاست های کلی نظام قرار گیرند و مغایرتی با آنها نداشته باشند تا دست یابی به اهداف و آرمان های نظام از نظر اجرایی و در عمل، دارای پشتوانه و تضمین لازم باشد.

قانون اساسی جمهوری اسلامی، مبتنی بر موازین و دستورهای اسلام است و در صورت اجرای کامل، ضامن دست یابی جامعه به خدامحوری، سعادت انسانی و رفاه دنیوی و برقراری تعادل و توازن در همه بخش ها، از جمله اقتصاد است. در مقدمه قانون اساسی به این نکته اشاره شده است که اقتصاد، هدف نیست، بلکه وسیله است.

اقتصاد، وسیله است، نه هدف

اقتصاد، وسیله است، نه هدف

در تحکیم بنیادهای اقتصادی، اصل، رفع نیازهای انسان در جریان رشد و تکامل اوست، نه همچون دیگر نظام های اقتصادی تمرکز و تکاثر ثروت و سودجویی؛ زیرا در مکاتب مادی، خود اقتصاد، هدف است. بدین جهت در مراحل رشد، اقتصاد، عامل تخریب و فساد و تباهی می شود. در اسلام، اقتصاد، وسیله است و از وسیله جز کارآیی بهتر در راه وصول به هدف انتظاری

نمی توان داشت. بـا این دیـد گاه، برنـامه اقتصاد اسـلامی، فراهم کردن زمینه مناسب برای خلاقیت های متفاوت انسانی است. به همین دلیل، تأمین امکانات مساوی و متناسب و ایجاد کار برای همه افراد و رفع نیازهای ضروری جهت استمرار حرکت تکاملی او بر عهده حکومت اسلامی است.(۱)

اصول اقتصادی قانون اساسـی را می توان به اصول مسـتقیم و غیر مسـتقیم تقسـیم کرد. اصول مسـتقیم، اصولی اند که در فصـل چهـارم قـانون اساسـی، بـا عنوان «اقتصاد و امور مالی» از اصل ۴۳ تـا اصل ۵۵ درج شـده اند.(۲) اصول غیر مسـتقیم، شامل همه اصولی می شود که در فصـل هـای مختلف، جنبه های اقتصادی قوی دارنـد. برای تحقق کامل قانون اساسـی در ابعاد اقتصادی، نمی توان آن را به صورت جداگانه بررسـی کرد، ولی به صورت موضوعی می توان به آن توجه کرد. اگر از این منظر به قانون اساسـی نگـاه کنیم، خواهیم دیـد علاوه بر ۱۳ اصـل منـدرج در فصل چهارم، ۳۹ اصـل دیگر نیز صـبغه اقتصادی دارنـد که در مقولاتی همچون: اسـتقلال اقتصادی، خودکفایی، تأمین اجتماعی و بیمه، آزادی شـغل، مسـکن، قراردادهای خارجی، ممنوعیت اعطـای امتیـاز به شـرکت هـای خارجی و نظایر آن دسـته بنـدی می شونـد. در این میان، برخی اصول در شـرایط کنونی کشور، دارای اثر اقتصادی و اهمیت بیشتری هستند که تأمین اجتماعی و بیمه، مسکن و سرمایه گذاری خارجی، از آن جمله اند. برخی اصول نیز صـبغه سیاسـی، اجتماعی یا عمومی بیشتری دارنـد، مانند: آزادی شـغل، انعقاد قرارداد با خارجیان. اصول سـیزده گانه فصل چهارم،

ص:۵۴

۱- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، ص۱۴.

۲- همان، صص ۳۰ _ ۳۵.

همگی از اساس به مسائل اقتصادی و مالی مربوط می شوند و جا دارد که برای اجرای این اصول اهتمام ویژه شود.

اصول اقتصادی قانون اساسی عبارتند از:

اصل ۲

اصل ۲

در بند ۶ اصل ۲ آمده است کرامت و ارزش والای انسان و آزادی توأم با مسئولیت او در برابر خدا، که از راه: ...

ـ استفاده از علوم و فنون و تجارب پیشرفته بشری و تلاش در پیشبرد آنها؛

ـ نفی هر گونه ستمگری و ستم کشی و سلطه گری و سلطه پذیری،

قسط و عدل و استقلال سیاسی و اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی و هم بستگی ملی را تأمین می کند.(۱)

اصل ۳

اصل ۳

در اصل ۳ برخی از بندهای آن در بردارنده جهت گیری و تأمین عدالت اقتصادی می باشد که در آن آمده است:

دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است برای نیل به اهداف مذکور در اصل دوم، همه امکانات خود را برای امور زیر به کار برد:

۱. ایجاد محیط مساعد برای رشد فضایل اخلاقی بر اساس ایمان و تقوا و مبارزه با کلیه مظاهر فساد و تباهی. نقش فضائل اخلاقی و ایمانی در پیشرفت اقتصادی و مبارزه با مفاسد اقتصادی.

۲. بالا بردن سطح آگاهی های عمومی در همه زمینه ها با استفاده صحیح از

۱- همان ص۱۸.

مطبوعات و رسانه های گروهی و وسایل دیگر.

۳. آموزش و پرورش و تربیت بدنی رایگان برای همه در تمام سطوح و تسهیل و تعمیم آموزش عالی. آموزش و پرورش رایگان، مدارس غیرانتفاعی، میزان شهریه دریافتی در مدارس و دانشگاه های شبانه، پیام نور، آزاد اسلامی از یک طرف و رابطه اقتصاد با جهاد علمی و علوم و فنون روز که یکی از عوامل اصلی پیشرفت اقتصادی می باشد و یکی از دغدغه های اصلی خانواده ها هزینه های آموزش فرزندان است و رسانه می تواند گزارش ها و خبرهایی را جهت هدایت افکار متناسب با شرایط زمان و مکان تهیه و پخش نماید.

۴. تقویت روح بررسی و تتبع و ابتکار در تمام زمینه های علمی، فنی، فرهنگی و اسلامی از طریق تأسیس مراکز تحقیق و تشویق محققان.

۵. طرد کامل استعمار و جلوگیری از نفوذ اجانب. استعمار و نفوذ از طریق اقتصاد.

۶. محو هر گونه استبداد و خودکامگی و انحصارطلبی. انحصارطلبی در زمینه های اقتصادی و حذف رقیب.

۷. تأمین آزادی های سیاسی و اجتماعی در حدود قانون. آزادی و امنیت اقتصادی.

۸. مشارکت عامه مردم در تعیین سرنوشت سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خویش.

۹. رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه، در تمام زمینه های مادی و معنوی. عدالت اقتصادی در زمینه اطلاعات و قوانین مربوطه به اقتصاد.

۱۲. پی ریزی اقتصادی صحیح و عادلانه بر طبق ضوابط اسلامی جهت ا

ص:۵۶

یجاد رفاه و رفع فقر و برطرف ساختن هر نوع محرومیت در زمینه های تغذیه و مسکن و کار و بهداشت و تعمیم بیمه.

۱۳. تأمین خودکفایی در علوم و فنون صنعت و کشاورزی و امور نظامی و مانند اینها.

۱۴. تأمین حقوق همه جانبه افراد از زن و مرد و ایجاد امنیت قضایی عادلانه برای همه و تساوی عموم در برابر قانون. تأمین حقوق و امنیت قضایی و عدالت اقتصادی در فعالیت های اقتصادی.

۱۵. توسعه و تحکیم برادری اسلامی و تعاون عمومی بین همه مردم. در بسترسازی تعاونی های اقتصادی اصل ۴۴.

اصل ۴

اصل ۴

کلیه قوانین و مقررات مدنی، جزایی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر اینها باید بر اساس موازین اسلامی باشد. این اصل بر اطلاق یا عموم همه اصول قانون اساسی و قوانین و مقررات دیگر حاکم است و تشخیص این امر بر عهده فقهای شورای نگهبان است.(۱)

اصل ۲۸

اصل ۲۸

هر کس حق دارد شغلی را که بدان مایل است و مخالف اسلام و مصالح عمومی و حقوق دیگران نیست، برگزیند. دولت موظف است با رعایت نیاز جامعه به مشاغل گوناگون، برای همه افراد، امکان اشتغال به کار و شرایط مساوی را برای احراز مشاغل ایجاد نماید.

(۲)

۱- همان، ص ۲۰.

۲- همان، ص۲۷.

اصل ۲۹

اصل ۲۹

برخورداری از تـأمین اجتمـاعی از نظر بازنشسـتگی، بی کاری، پیری، ازکارافتادگی، بی سـرپرستی، در راه مانـدگی، حوادث و سوانح، نیاز به خدمات بهداشتی درمانی و مراقبت های پزشکی به صورت بیمه و غیره، حقی است همگانی. دولت موظف است طبق قوانین از محل درآمـدهای عمومی و درآمـدهای حاصل از مشارکت مردم، خدمات و حمایت های مالی فوق را برای یک یک افراد کشور تأمین کند.(۱)

اصل ۳۰

اصل ۳۰

دولت موظف است وسایـل آموزش و پرورش رایگان را برای همه ملت تا پایان دوره متوسـطه فراهم سازد و وسایل تحصـیلات عالی را تا سر حد خودکفایی کشور به طور رایگان گسترش دهد.(۲)

یکی از هزینـه هـای هر جـامعه و خـانواده آمـوزش و پرورش و تربیـت نیروی انسـانی می باشـد. اهمیـت و نقش آن در عـدالت اجتمـاعی و بسترسـازی برای دست یـابی همه افراد به تحصـیلات و به تبع آن مشاغل و پست های حساس و رابطه علم، ثروت و قدرت می طلبد که با دید اقتصادی به این موضوع نگریست.

اصل ۳۱

اصل ۳۱

داشتن مسکن متناسب با نیاز، حق هر فرد و خانواده ایرانی است. دولت موظف است با رعایت اولویت برای آنها که نیازمندترند به خصوص روستانشینان و کارگران، زمینه اجرای این اصل را فراهم کند.(۳)

اصل ۴۳

اصل ۴۳

ص:۵۸

۱- همان.

۲- همان، صص ۲۷ و ۲۸.

۳- همان، ص۲۸.

برای تـأمین اسـتقلال اقتصـادی جـامعه و ریشه کن کردن فقر و محرومیت و برآوردن نیازهـای انسـان در جریـان رشـد، با حفظ آزادی او، اقتصاد جمهوری اسلامی ایران بر اساس ضوابط زیر استوار می شود:

۱. تأمین نیازهای اساسـی: مسکن، خوراک، پوشاک، بهداشت، درمان، آموزش و پرورش و امکانات لازم برای تشکیل خانواده برای همه.

۲. تـأمین شـرایط و امکانـات کار برای همه به منظور رسـیدن به اشـتغال کامل و قرار دادن وسایل کار در اختیار همه کسانی که قادر به کارنـد، ولی وسایل کار ندارند، در شـکل تعاونی، از راه وام بدون بهره یا هر راه مشـروع دیگر که نه به تمرکز و تداول ثروت در دست افراد و گروه هـای خـاص منتهی شود و نه دولت را به صورت یـک کارفرمای بزرگ مطلق درآورد. این اقـدام باید با رعایت ضرورت های حاکم بر برنامه ریزی عمومی اقتصاد کشور در هر یک از مراحل رشد صورت گیرد.

۳. تنظیم برنامه اقتصادی کشور به صورتی که شـکل و محتوا و ساعت کار چنان باشد که هر فرد علاوه بر تلاش شـغلی، فرصت و توان کافی برای خودسازی معنوی، سیاسی و اجتماعی و شرکت فعال در رهبری کشور و افزایش مهارت و ابتکار داشته باشد.

۴. رعایت آزادی انتخاب شغل و عدم اجبار افراد به کاری معین و جلوگیری از بهره کشی از کار دیگری.

۵. منع اضرار به غیر و انحصار و احتکار و ربا و دیگر معاملات باطل و حرام.

۶. منع اسراف و تبذیر در همه شئون مربوط به اقتصاد، اعم از مصرف، سرمایه گذاری، تولید، توزیع و خدمات.

۷. استفاده از علوم و فنون و تربیت افراد ماهر به نسبت احتیاج برای

توسعه و پیشرفت اقتصاد کشور.

۸. جلوگیری از سلطه اقتصادی بیگانه بر اقتصاد کشور.

۹. تأکید بر افزایش تولیدات کشاورزی، دامی و صنعتی که نیازهای عمومی را تأمین کند و کشور را به مرحله خودکفایی برساند و از وابستگی برهاند.(۱)

اصل ۴۴

اصل ۴۴

نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران بر پایه سه بخش دولتی، تعاونی و خصوصی با برنامه ریزی منظم و صحیح استوار است.

بخش دولتی شامل کلیه صنایع بزرگ، صنایع مادر، بازرگانی خارجی، معادن بزرگ، بانک داری، بیمه، تأمین نیرو، سدها و شبکه های بزرگ آب رسانی، رادیو و تلویزیون، پست و تلگراف و تلفن، هواپیمایی، کشتی رانی، راه و راه آهن و مانند اینهاست که به صورت مالکیت عمومی و در اختیار دولت است.

بخش خصوصی شامل آن قسمت از کشاورزی، دام داری، صنعت، تجارت و خدمات می شود که مکمل فعالیت های اقتصادی دولتی و تعاونی است.

مالکیت در این سه بخش تا جایی که با اصول دیگر این فصل مطابق باشد و از محدوده قوانین اسلام خارج نشود و موجب رشد و توسعه اقتصادی کشور گردد و مایه زیان جامعه نشود، مورد حمایت قانونی جمهوری اسلامی است.

تفصیل ضوابط و قلمرو و شرایط هر سه بخش را قانون معیّن می کند.(۲)

۱- همان، صص ۳۰ و ۳۱.

۲- همان، صص ۳۱ و ۳۲.

اصل ۴۵

اصل ۴۵

انفال و ثروت های عمومی از قبیل زمین های موات یا رها شده، معادن، دریاها، دریاچه ها، رودخانه ها و سایر آب های عمومی، کوه ها، دره ها، جنگل ها، نیزارها، بیشه های طبیعی، مراتعی که حریم نیست، ارث بدون وارث و اموال مجهول المالک و اموال عمومی که از غاصبین مسترد می شود، در اختیار حکومت اسلامی است تا بر طبق مصالح عامه نسبت به آنها عمل نماید. تفصیل و ترتیب استفاده از هر یک را قانون معیّن می کند.(۱)

اصل ۴۶

اصل ۴۶

هر کس مالک حاصل کسب و کار مشروع خویش است و هیچ کس نمی تواند به عنوان مالکیت نسبت به کسب و کار خود امکان کسب و کار را از دیگری سلب کند.(۲)

اصل ۴۷

اصل ۴۷

مالکیت شخصی که از راه مشروع باشد، محترم است. ضوابط آن را قانون معیّن می کند.(۳)

اصل ۴۸

اصل ۴۸

در بهره برداری از منابع طبیعی و استفاده از درآمدهای ملی در سطح استان ها و توزیع فعالیت های اقتصادی میان استان ها و مناطق مختلف کشور باید

۱- همان، ص۳۲.

۲- همان، صص۳۲ و ۳۳.

۳- همان، ص۳۳.

تبعیض در کـار نباشـد، به طوری که هر منطقه فراخور نیازهـا و اسـتعداد رشـد خود، سـرمایه و امکانات لازم در دسترس داشـته باشد.(۱)

اصل ۴۹

اصل ۴۹

دولت موظف است ثروت هـای ناشـی از ربـا، غصب، رشوه، اختلاـس، سـرقت، قمـار، سوءاسـتفاده از موقوفات، سوءاسـتفاده از مقاطعه کاری ها و معاملات دولتی، فروش زمین های موات و مباحات اصـلی، دایر کردن اماکن فساد و سایر موارد غیر مشـروع را گرفته و به صاحب حق رد کند و در صورت معلوم نبودن او به بیت المال بدهد. این حکم باید با رسـیدگی و تحقیق و ثبوت شرعی به وسیله دولت اجرا شود.(۲)

اصل ۵۰

اصل ۵۰

در جمهوری اسـلامی، حفـاظت محیـط زیست که نسل امروز و نسل های بعـد بایـد در آن حیات اجتماعی رو به رشـدی داشـته باشند، وظیفه عمومی تلقی می گردد. ازاین رو، فعالیت های اقتصادی و غیر آن که با آلودگی محیط زیست یا تخریب غیر قابل جبران آن ملازمه پیدا کند، ممنوع است.(۳)

اصل ۵۱

اصل ۵۱

هیـچ نوع مالیـات وضع نمی شود مگر به موجب قـانون. موارد معافیت و بخشودگی و تخفیف مالیاتی به موجب قانون مشـخص می شود.(۴)

اصل ۵۲

اصل ۵۲

۱- همان.

۲- همان.

۳- همان صص۳۳ و ۳۴.

۴- همان ص۳۴.

بودجه سالانه کل کشور به ترتیبی که در قانون مقرر می شود، از طرف دولت تهیه و برای رسیدگی و تصویب به مجلس شورای اسلامی تسلیم می گردد. هر گونه تغییر در ارقام بودجه نیز تابع مراتب مقرر در قانون خواهد بود.(۱)

اصل ۵۳

اصل ۵۳

کلیه دریافت های دولت در حساب های خزانه داری کل متمرکز می شود و همه پرداخت ها در حدود اعتبارات مصوب به موجب قانون انجام می گیرد.(۲)

اصل ۵۴

اصل ۵۴

دیوان محاسبات کشور مستقیماً زیر نظر مجلس شورای اسلامی است. سازمان و اداره امور آن در تهران و مراکز استان ها به موجب قانون تعیین خواهد شد.(۳)

اصل ۵۵

اصل ۵۵

دیوان محاسبات به کلیه حساب های وزارت خانه ها، مؤسسات، شرکت های دولتی و سایر دستگاه هایی که به نحوی از انحا از بودجه کل کشور استفاده می کنند، به ترتیبی که قانون مقرر می دارد، رسیدگی یا حساب رسی می نماید که هیچ هزینه ای از اعتبارات مصوب تجاوز نکرده و هر وجهی در محل خود به مصرف رسیده باشد. دیوان محاسبات، حساب ها و اسناد و مدارک مربوطه را برابر قانون جمع آوری و گزارش تفریغ بودجه هر سال را به انضمام نظرات خود به مجلس شورای اسلامی تسلیم می نماید. این گزارش باید در دسترس عموم گذاشته شود.(۴)

ص:۶۳

۱- همان.

۲- همان.

۳- همان.

۴- همان، صص ۳۴ و ۳۵.

اصل ۷۷

اصل ۷۷

عهدنامه ها، مقاوله نامه ها، قراردادها و موافقت نامه های بین المللی باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد.(۱)

اصل ۸۰

اصل ۸۰

گرفتن و دادن وام یا کمک های بدون عوض داخلی و خارجی از طرف دولت باید با تصویب مجلس شورای اسلامی باشد.(۲)

اصل ۸۱

اصل ۸۱

دادن امتیاز تشکیل شرکت ها و مؤسسات در امور تجارتی و صنعتی و کشاورزی و معادن و خدمات به خارجیان مطلقاً ممنوع است.(۳)

اصل ۸۲

اصل ۸۲

استخدام کارشناسان خارجی از طرف دولت ممنوع است مگر در موارد ضرورت با تصویب مجلس شورای اسلامی.(۴)

اصل ۸۳

اصل ۸۳

بناها و اموال دولتی که از نفایس ملی باشد، قابل انتقال به غیر نیست مگر با تصویب مجلس شورای اسلامی آن هم در صورتی که از نفایس منحصر به فرد نباشد.(۵)

اصل ۱۰۰

اصل ۱۰۰

برای پیشبرد سریع برنامه های اجتماعی، اقتصادی، عمرانی، بهداشتی،

۱- همان، ص ۴۱.

۲- همان.

۳- همان.

۴- همان، ص ۴۲.

۵- همان.

فرهنگی، آموزشی و سایر امور رفاهی از طریق همکاری مردم با توجه به مقتضیات محلی، اداره امور هر روستا، بخش، شهر، شهرستان یا استان با نظارت شورایی به نام شورای ده، بخش، شهر، شهرستان یا استان صورت می گیرد که اعضای آن را مردم همان محل انتخاب می کنند. شرایط انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان و حدود وظایف و اختیارات و نحوه انتخاب و نظارت شوراهای مذکور و سلسله مراتب آنها را که باید با رعایت اصول وحدت ملی و تمامیت ارضی و نظام جمهوری اسلامی و تابعیت حکومت مرکزی باشد، قانون معیّن می کند.(۱)

اصل ۱۰۱

اصل ۱۰۱

به منظور جلوگیری از تبعیض و جلب همکاری در تهیه برنامه های عمرانی و رفاهی استان ها و نظارت بر اجرای هماهنگ آنها، شورای عالی استان ها مرکب از نمایندگان شوراهای استان ها تشکیل می شود. نحوه تشکیل و وظایف این شورا را قانون معیّن می کند.(۲)

اصل ۱۰۴

اصل ۱۰۴

به منظور تأمین قسط اسلامی و همکاری در تهیه برنامه ها و ایجاد هماهنگی در پیشرفت امور در واحدهای تولیدی، صنعتی و کشاورزی، شوراهایی مرکب از

۱- همان، ص۴۷.

۲- همان، ص۴۸.

نماینـدگان کارگران و دهقانان و دیگر کارکنان و مـدیران و در واحـدهای آموزشـی، اداری، خدماتی و مانند اینها، شوراهایی مرکب از نماینـدگان اعضای این واحـدها تشـکیل می شود. چگونگی تشـکیل این شوراها و حـدود وظایف و اختیارات آنها را قانون معیّن می کند.(۱)

اصل ۱۱۰ _ وظایف و اختیارات رهبر

اصل ۱۱۰ _ وظایف و اختیارات رهبر

وظـایف و اختیـارات رهبر انقلاـب اسـلامی در زمینه سـیاست هـای کلی نظـام و رابطه اش با مجمع تشـخیص مصـلحت نظام در بندهای ۱، ۲ و ۸ اصل ۱۱۰ اشاره و آمده است:

۱. تعیین سیاست های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام.

۲. نظارت بر حسن اجرای سیاست های کلی نظام.

۳. حل اختلاف و تنظیم روابط قوای سه گانه.

۴. حل معضلات نظام که از طرق عادی قابل حل نیست، از طریق مجمع تشخیص مصلحت نظام.

رهبر می تواند بعضی از وظایف و اختیارات خود را به شخص دیگری تفویض کند.(۲)

اصل ۱۱۲ _ مجمع تشخیص مصلحت نظام

اصل ۱۱۲ _ مجمع تشخیص مصلحت نظام

تعییـن سـیاست هـای کلی نظـام که از وظـایف و اختیـارات رهـبری است (اصـل ۱۱۰) ایشـان پس از اخــذ نظر مشـورتی مجمع تشخیص مصلحت نظام که از جمله آنها سیاست های کلی نظام در امور اقتصادی است آنها را اعلام می کند که این امر در

۱- همان.

۲- همان، صص ۵۰ و ۵۱.

اصل ۱۱۲ آمده است:

مجمع تشخیص مصلحت نظام برای تشخیص مصلحت در مواردی که مصوبه مجلس شورای اسلامی را شورای نگهبان خلاف موازین شرع و یا قانون اساسی بداند و مجلس با در نظر گرفتن مصلحت نظام، نظر شورای نگهبان را تأمین نکند و مشاوره در اموری که رهبری به آنان ارجاع می دهد و سایر وظایفی که در این قانون ذکر شده است، به دستور رهبری تشکیل می شود. اعضای ثابت و متغیر این مجمع را مقام رهبری تعیین می نماید. مقررات مربوط به مجمع توسط خود اعضا تهیه و تصویب و به تأیید مقام رهبری خواهد رسید.(۱)

اصل ۱۴۱

اصل ۱۴۱

رییس جمهور، معاونان رییس جمهور، وزیران و کارمندان دولت نمی توانند بیش از یک شغل دولتی داشته باشند و داشتن هر نوع شغل دیگر در مؤسساتی که تمام یا قسمتی از سرمایه آن متعلق به دولت یا مؤسسات عمومی است و نمایندگی مجلس شورای اسلامی و وکالت دادگستری و مشاوره حقوقی و نیز ریاست و مدیریت عامل یا عضویت در هیئت مدیره انواع مختلف شرکت های خصوصی، جز شرکت های تعاونی ادارات و مؤسسات برای آنان ممنوع است. سمت های آموزشی در دانشگاه ها و مؤسسات تحقیقاتی از این حکم مستثنی است.(۲)

اصل ۱۴۲

اصل ۱۴۲

دارایی رهبر، رییس جمهور، معاونان رییس جمهور، وزیران و همسر و

ص:۶۷

۱- همان، صص ۵۲ و ۵۳.

۲- همان، ص ۶۱.

فرزندان آنان قبل و بعد از خدمت توسط رییس قوه قضاییه رسیدگی می شود که بر خلاف حق، افزایش نیافته باشد.(۱)

اصل ۱۴۷

اصل ۱۴۷

دولت بایـد در زمان صـلح از افراد و تجهیزات فنی ارتش در کارهای امدادی، آموزشـی، تولیدی، و جهاد سازندگی، با رعایت کامل موازین عدل اسلامی استفاده کند در حدی که به آمادگی رزمی آسیبی وارد نیاید.(۲)

اصل ۱۴۸

اصل ۱۴۸

با توجه به اصل ۱۴۷ و اهمیت ارتش در امنیت کشور و احتمال سوءاستفاده اقتصادی و سیاسی در اصل ۱۴۸ آمده است:

هر نوع بهره برداری شخصـی از وسایل و امکانات ارتش و اسـتفاده شخصـی از افراد آنها به صورت گماشـته، راننده شخصی و نظایر اینها ممنوع است.(۳)

اصل ۱۵۰

اصل ۱۵۰

نظریه ورود سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به فعالیت های عمرانی و جهاد خودکفایی این نیروی انقلابی و تشکیل قرارگاه خاتم الانبیاء و دیگر فعالیت های آن در راستای از انقلاب و ارتباط آن با مسائل اقتصادی در اصل ۱۵۰ آمده است.

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی که در نخستین روزهای پیروزی این

۱- همان.

۲- همان، ص ۶۲.

۳- همان.

انقلاب تشکیل شد، برای ادامه نقش خود در نگهبانی از انقلاب و دستاوردهای آن پابرجا می ماند. حدود وظایف و قلمرو مسئولیت این سپاه در رابطه با وظایف و قلمرو مسئولیت نیروهای مسلح دیگر با تأکید بر همکاری و هماهنگی برادرانه میان آنها به وسیله قانون تعیین می شود. (۱)

اصل ۱۵۳

اصل ۱۵۳

هر گونه قرارداد که موجب سلطه بیگانه بر منابع طبیعی و اقتصادی، فرهنگ، ارتش و دیگر شئون کشور گردد، ممنوع است.(۲)

اصل ۱۷۴

اصل ۱۷۴

بر اساس حق نظارت قوه قضاییه نسبت به حسن جریان امور و اجرای صحیح قوانین در دستگاه های اداری، سازمانی به نام «سازمان بازرسی کل کشور» زیر نظر رییس قوه قضاییه تشکیل می گردد. حدود اختیارات و وظایف این سازمان را قانون تعیین می کند.(۳)

بنابراین، قانون اساسی جمهوری اسلامی از یک طرف، از کسب درآمدهای نامشروع و حرام به شدت جلوگیری کرده است؛ زیرا علاوه بر حرمت شرعی و آثار فرهنگی آن، این گونه درآمدها دارای عوارض منفی مانند: تشدید طبقاتی شدن جامعه، گسترش فساد مالی و اقتصادی در جامعه، توسعه فقر، محرومیت و تبعیض خواهد بود. از سوی دیگر، قانون اساسی،

۱- همان، صص۶۲ و ۶۳.

۲- همان، صص۶۳ و ۶۴.

۳- همان، ص۶۹.

زمینه و بستر لازم برای فعالیت های اقتصادی صحیح، همراه با آرامش خاطر فردی را فراهم کرده است که به دنبال موظف کردن دولت به تأمین نیازهای اساسی و تأمین اجتماعی افراد حاصل می شود. چنانچه این اصول به طور کامل اجرا شود، باید نه تنها شکاف های اقتصادی در جامعه پدید نیاید، بلکه حتی اگر این شکاف ها بنا بر هر علت درونی یا عوامل بیرونی از اقتصاد و جامعه ایجاد شدند، با تلاش هماهنگ دولت و ملت برطرف شود و اقتصاد به سوی تعادل پیش رود.

وظایفی خاص در بخش اقتصادی برای دولت تعریف شده است که از مهم ترین آنها می توان به این امور اشاره کرد:

الف) بسترسازی برای فعالیت های بخش خصوصی و واحدهای اقتصادی، با ایجاد امنیت اقتصادی، اجرای عدالت و تعیین روابط عادلانه بین افراد و افراد و دولت؛

ب) تعیین سیاست های مناسب اقتصادی در تثبیت اقتصادی؛

ج) توزیع عادلانه ثروت و درآمد در جامعه از طریق دریافت مالیات های عادلانه؛

د) کمک به فقیران و محرومان؛

ه) تولید کالاهای عمومی، خارج از توان یا اراده بخش خصوصی.

بررسی اصول قانون اساسی به ویژه اصول مندرج در فصل مالی و اقتصادی، نشان می دهد که اگر کل قانون اساسی به طور یک جا در نظر گرفته و اجرا شود، همه این موارد به طور کامل پوشش داده می شود؛ زیرا:

۱. درباره بسترسازی برای فعالیت های بخش خصوصی، هم مالکیت

مشروع بخش خصوصی محترم شمرده می شود و هم به این دلیل که قوه قضاییه موظف است بر اساس موازین شرعی عمل کند و سران آن هم باید از مجتهدان عادل و آگاه به زمان و مسائل روز باشند، امنیت اقتصادی و روابط عادلانه بین افراد و دولت و افراد با همدیگر برقرار خواهد شد. در کنار این روابط صحیح و عادلانه، دولت نیز موظف شده است بر اساس اصل ۴۳ با برنامه ریزی صحیح و تعیین راهبردها و جهت گیری های مناسب اقتصادی، زمینه رشد خلاقیت ها و استعدادها را فراهم آورد.

۲. برای تنظیم درآمدها و ایجاد توزیع عادلانه ثروت در جامعه، دولت از یک طرف طبق اصول ۴۳، ۴۴، ۴۸، ۴۹ و ۵۱ موظف شده است با دریافت مالیات های قانونی، زمینه استفاده عادلانه از ثروت و منابع طبیعی را فراهم سازد و از کسب درآمدهای نامشروع و حرام (ثروت های بادآورده و غیرمشروع)، اسراف، تبذیر و اضرار به غیر جلوگیری کند. از جانب دیگر، با تعیین حدود مالکیت بخش های خصوصی، تعاونی و دولتی، به گونه ای عمل کند که:

الف) به تداول ثروت در دست عده ای خاص نینجامد؛

ب) فعالیت ها از محدوده قوانین اسلام خارج نشود؛

ج) استقلال اقتصادی جامعه و افراد حفظ شود.

۳. کمک به فقیران، محرومان، ازکارافتادگان و دیگر نیازمندان واقعی از طریق تأمین اجتماعی، محرومیت زدایی و ریشه کن کردن فقر جزو وظایفی است که دولت به طور مستقیم و غیر مستقیم با مشارکت همگانی مردم، نقش اصلی را در آن ایفا می کند.

ص:۷۱

بخش چهارم: سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴

اشاره

بخش چهارم: سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴

نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران، پس از پایان جنگ تحمیلی، برنامه های پنج ساله همه جانبه ای را برای بازسازی و توسعه اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی جامعه، در دستور کار خود قرار داد. اساس این برنامه ها، شناسایی کمبودها و نیازهای کشور و مدیریت و برنامه ریزی منابع برای دست یابی به بهترین نتایج و دستاوردها بود.

در همین راستا و با نگاه به آینده، مقام معظم رهبری، سند چشم انداز بیست ساله کشور تا سال ۱۴۰۴ خورشیدی را ترسیم کردند و با ابلاغ به سران سه قوه آن را دستور کار نظام قرار دادند تا در سایه آن، ایران اسلامی به کشوری توسعه یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فن آوری در منطقه با هویت اسلامی، انقلابی و الهام بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و

مؤثر در روابط بین الملل تبدیل شود.

متن کامل سند چشم انداز بیست ساله جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی که در تاریخ ۱۳ آبان ۱۳۸۲ به وسیله رهبر معظم انقلاب به سران قوای سه گانه ابلاغ شد، به این شرح است:

با اتکال به قدرت لایزال الهی و در پرتو ایمان و عزم ملی و کوشش برنامه ریزی شده و مدّبرانه جمعی و در مسیر تحقق آرمان ها و اصول قانون اساسی، در چشم انداز بیست ساله، ایران، کشوری است توسعه یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فن آوری در سطح منطقه با هویت اسلامی و انقلابی، الهام بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و مؤثر در روابط بین الملل.

جامعه ایرانی در افق این چشم انداز چنین ویژگی هایی خواهد داشت:

توسعه یافته، متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی خود، متکی بر اصول اخلاقی و ارزش های اسلامی، ملی و انقلابی، با تأکید بر مردم سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادی های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان ها و بهره مندی از امنیت اجتماعی و قضایی.

برخوردار از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فن آوری، متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی.

امن، مستقل و مقتدر با سامان دفاعی مبتنی بر بازدارندگی همه جانبه و پیوستگی مردم و حکومت.

برخوردار از سلامت، رفاه، امنیت غذایی، تأمین اجتماعی، فرصت های برابر، توزیع مناسب درآمد، نهاد مستحکم خانواده، به دور از فقر، تبعیض و بهره مند از محیط زیست مطلوب.

ص:۷۴

فعال، مسئولیت پذیر، ایثارگر، مؤمن، رضایت مند، برخوردار از وجدان کاری، انضباط، روحیه تعاون و سازگاری اجتماعی، متعهد به انقلاب و نظام اسلامی و شکوفایی ایران و مفتخر به ایرانی بودن.

دست یافته به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فن آوری در سطح منطقه آسیای جنوب غربی (شامل آسیای میانه، قفقاز، خاورمیانه و کشورهای همسایه) با تأکید بر جنبش نرم افزاری و تولید علم، رشد پرشتاب و مستمر اقتصادی، ارتقای نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل.

الهام بخش، فعال و مؤثر در جهان اسلام با تحکیم الگوی مردم سالاری دینی، توسعه کارآمد، جامعه اخلاقی، نواندیشی و پویایی فکری و اجتماعی، تأثیرگذار بر هم گرایی اسلامی و منطقه ای بر اساس تعالیم اسلامی و اندیشه های امام خمینی.

دارای تعامل سازنده و مؤثر با جهان بر اساس اصول عزت، حکمت و مصلحت.

ملاحظه

در تهیه، تدوین و تصویب برنامه های توسعه و بودجه های سالیانه، این نکته مورد توجه قرار گیرد که شاخص های کمّی کلان آنها از قبیل نرخ سرمایه گذاری، درآمد سرانه، تولید ناخالص ملی، نرخ اشتغال و تورم، کاهش فاصله درآمد میان دهک های بالا ـ و پایین جامعه، رشد فرهنگ و آموزش و پژوهش و توانایی های دفاعی و امنیتی باید متناسب با سیاست های توسعه و اهداف و الزامات چشم انداز، تنظیم و تعیین گردد و این سیاست ها و هدف ها

به صورت کامل مراعات شود.(۱)

ص:۷۶

۱- ابلاغیه متن کامل سند چشم انداز بیست ساله رهبر معظم انقلاب آیت الله خامنه ای به سران سه قوه، ۱۳/۲/۱۳۸۲: http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=۱۶۹۹۵ .

فصل اول: اهمیت جایگاه سند چشم انداز ۱۴۰۴ از نگاه رهبری

اشاره

فصل اول: اهمیت جایگاه سند چشم انداز ۱۴۰۴ از نگاه رهبری

زیر فصل ها

جهاد در رسیدن به سند چشم انداز

تحقق چشم انداز مشروط به حرکت و تلاش

چشم انداز یک سند بسیار معتبر و مهم

چشم اندازی محاسبه شده

سند چشم انداز و سیاست های کلی سیاست رهبری

ثبات و جهت گیری در مسیر سند چشم انداز

سند چشم انداز، یک مسئله فرادولتی

بیمناکی از سستی در اول شدن کشوری توسعه یافته

فعال کردن دستگاه های نظارتی در دولت

جهاد در رسیدن به سند چشم انداز

جهاد در رسیدن به سند چشم انداز

نکته دیگر این است که ما در سند چشم انداز که یک سند اساسی بالادستی مهم و مرجع است برای کشورمان، رتبه اول را در بخش های مهم و حیاتی و اساسی پیش بینی کردیم؛ باید به این رتبه برسیم. خب، دیگران طبعاً نمی ایستند تا ما برویم اول بشویم؛ دیگران هم دارند کار می کنند، تلاش می کنند. ما شاهد تلاش و تحرک شدید اقتصادی برخی از کشورهایی هستیم که در همین حوزه اول شدن ما واقع هستند. البته ما از بعضی از ابزارهایی که آنها استفاده می کنند، استفاده نمی کنیم و نخواهیم کرد؛ ما نظیف تر و شریف تر و نجیبانه تر حرکت می کنیم؛ اما معتقدیم می شود به آن مرحله اول رسید، اگر سرعت را بیشتر و منضبط تر بکنیم.

لذا این احتیاج دارد به جهاد. هم باید شتاب باشد، هم باید تدبیر باشد تا بتوانیم به این رتبه اول برسیم. این رتبه اول بودن هم فقط یک هوس نیست که

بگوییم اول بشویم؛ نه، این به خاطر این است که سرنوشت ملت ها امروز به این وابسته است. اگر یک کشوری نتواند از لحاظ اقتصادی، از لحاظ علمی، از لحاظ زیرساخت های پیشرفت، خودش را تأمین کند و رشد پیدا کند، بی رحمانه مورد تطاول قرار خواهد گرفت. ما نمی خواهیم مورد تطاول قرار بگیریم».(۱)

تحقق چشم انداز مشروط به حرکت و تلاش

تحقق چشم انداز مشروط به حرکت و تلاش

«به اعتقاد من، الآن مسئله اصلی ما در استان ها این است: برنامه چهارم _ که علی القاعده با تغییرات مختصری در مجلس تصویب خواهد شد _ و چشم اندازی که این برنامه متکی به آن است و در مسیر رسیدن به آن چشم انداز، این برنامه تنظیم شده است، ایجاب می کند که استان ها هر کدام یک مسئولیت جدی، فوری و بی وقفه برای تحقق این برنامه احساس کنند. البته به زبان می شود گفت که بله، همین طور است؛ منتها در عمل، بسیار دشوار و تلاش طلب است. دشوار که می گوییم، به معنای نشدنی نیست؛ یعنی بالاخره حرکت می خواهد، همت می خواهد، چشم پوشی از خیلی چیزها می خواهد، تا انسان حرکت کند و این محقق شود. به نظرم، من در قزوین در یک سخنرانی این نکته را گفتم که در موقع تنظیم چشم انداز بیست ساله، بر اساس محاسبه، این طور فهمیده شد که این چشم انداز قابل تحقق است؛ مشروط بر اینکه ما حرکت و تلاش کنیم و مجموعه راه بیفتد.(۲)

چشم انداز یک سند بسیار معتبر و مهم

چشم انداز یک سند بسیار معتبر و مهم

۱- سخنان مقام معظم رهبری در دیدار فعالان بخش های اقتصادی کشور، ۲۶/۵/۱۳۹۰: http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۷۶۸۱.

۲- سخنان مقام معظم رهبری در دیدار استانداران سراسر کشور، ۲۲/۱۰/۱۳۸۲: http://farsi.Khamenei.ir/newspart-indsex?id=۳۲۱۵year=۱۳۸۲۳۴۹.

امروز بحمدالله، جمهوری اسلامی این فرصت را پیدا کرده است که بر روی طرح های بلندمدت برای رفع کمبودها و نقیصه ها و تخریب های دوران های گذشته برنامه ریزی کند. چشم انداز بیست ساله یک سند بسیار معتبر و مهم است که مسئولان کشور چه در قوه مجریه، چه در قوه مقننه و در بخش های مختلف موظف شده اند گام به گام، این سند چشم انداز را تعقیب کنند و به آن اهداف نزدیک شوند. مردم هوشمند و جوانان بااستعداد در هر نقطه کشور، مسئولیت بزرگی در این زمینه بر دوش دارند. من به شما مردم عزیز و به خصوص به جوانان عرض می کنم که ساختن کشور، پیش بردن کشور یک وظیفه مشترک است؛ مشترک بین مسئولان و مردم؛ مردم هم دارای مسئولیتند. خیلی باید مراقب باشیم که دشمنان پیشرفت کشور نتوانند ذهن و حواس ما را به نقاط فرعی و درجه دوم منعطف کنند، تا همه با وحدت کامل بتوانیم به سمت این هدف ها حرکت کنیم.(۱)

چشم اندازی محاسبه شده

چشم اندازی محاسبه شده

شما جوان های عزیز این سند چشم انداز را مطالعه کنید. اگر کسی دقت نکند، ممکن است خیال کند افرادی نشسته اند و انشا نوشته اند، ولی نه، بدانید انشا نیست. کلمه کلمه این چشم انداز ــ با تأکید می گویم ــ محاسبه شده است. اینکه ما گفتیم در بیست سال آینده می خواهیم کشور اول منطقه در این خصوصیات باشیم و این شاخص ها را داشته باشیم ــ که در سند دو صفحه ای چشم انداز ذکر

۱- سخنان مقام معظم رهبری در دیدار مردم مریوان، ۲۶/۰۲/۱۳۸۸.

شده ــ کلمه کلمه اینها بررسی و محاسبه و کارشناسی شده است. ما می توانیم؛ منتها این توانستن شروطی دارد.(۱)

سند چشم انداز و سیاست های کلی سیاست رهبری

سند چشم انداز و سیاست های کلی سیاست رهبری

نکته بعدی، توجه دایم به سند چشم انداز است. این سند چشم انداز، مسئله مهمی است. نباید هم تصور شود که این سند یا سیاست های کلی را کسانی نشسته اند و دارند تنظیم می کنند؛ نه. درست است که اینها یک فرآیندی دارد و از یک جاهایی شروع می شود، لیکن، آن کسی که در این زمینه کار و فکر می کند و تصمیم می گیرد، خودِ رهبری است؛ این سیاست ها، سیاست های رهبری است. اینها چیزهایی است که با توجه به همه جوانب ملاحظه شده و این سند چشم انداز درآمده است و بر اساس سیاست های کلی که در این مدت وجود داشته، اعلام شده است. اینها باید در برنامه ها رعایت شود و نباید تخلف شود. البته ممکن است بعضی از تاکتیک ها به ظاهر با سیاست ها متناسب نباشد، اما انسان دقت که بکند، می بیند این تاکتیک در نهایت به همان چیزی که در سیاست ها یا در سند چشم انداز ترسیم شده است، برمی گردد. ما از این امتناعی نداریم. مثل اینکه شما با اتومبیل دارید به طرف شرق حرکت می کنید، یک جا جاده پیچ می خورد؛ اگر کسی آنجا نگاه کند، می بیند جاده به طرف غرب یا شمال یا جنوب می رود؛ اما این پیچ طبیعی جاده است. بعد از اینجا که عبور کردیم، باز به همان مسیر طبیعی می رسیم. این طور حرکت ها و مانورهای تاکتیکی و بین راهی را من ایراد نمی گیرم، اما

۱- سخنان مقام معظم رهبری در دیدار جوانان، اساتید، معلمان و دانشجویان دانشگاه های استان همدان، ۱۷/۴/۱۳۸۳: http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۷۶۸۱.

جهت گیری حتماً باید جهت گیری سند چشم انداز باشد.(۱)

ثبات و جهت گیری در مسیر سند چشم انداز

ثبات و جهت گیری در مسیر سند چشم انداز

در همه برنامه ریزی ها، سند چشم انداز در نظر باشد و این را در همه سطوح ملاحظه کنند. ثبات در برنامه ریزی، شرط موفقیت است. اگر ثبات در برنامه ریزی و استمرار در جهت درست نباشد ــ که البته این حرکت در طول راه تصحیح هم خواهد شد، لکن جهت گیری یکی است و استمرار دارد ــ سازندگی و پیشرفت کشور به نتیجه نخواهد رسید. بیست سال را در نظر بگیرید. هر سال ما یک برنامه داریم ــ برنامه یک ساله که با بودجه به مجلس داده می شود ــ که اگر بنا باشد جهت گیری منظم نباشد، امکان دارد تناقض در این برنامه ها، اصلاً کارهایی را هم که انجام می گیرد، خنثی کند. ما برنامه های پنج ساله درست کرده ایم ــ در همه دنیا معمول است ــ اما اگر برنامه پنج ساله امروز در جهت مقابل برنامه پنج ساله دیروز یا در جهت مقابل برنامه پنج ساله فردا باشد، این کارها همدیگر را از بین خواهد برد و اصلاح هرگز صورت نخواهد گرفت؛ چون فعالیت ها همدیگر را خنثی می کنند و نتیجه، ضایع شدن سرمایه های ملی است. ما برای اینکه این اتفاق نیفتد، برنامه بلندمدت کلی عام را به عنوان سند چشم انداز تهیه کردیم. این، برنامه کلی بیست ساله است. برنامه ها زیر این سقف باید شکل بگیرند؛ برنامه های پنج ساله در این جهت باید حرکت کنند. هر دولتی

ص:۸۲

۱- سخنان مقام معظم رهبری در دیدار با رییس جمهوری و اعضای هیئت دولت، ۶/۶/۱۳۸۵: http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۷۶۸۱.

سر کار می آید، این جهت را حفظ کند؛ آن وقت برنامه ها می شوند مکمل هم. البته دولت ها همه یک جور نیستند؛ بعضی ها کند کار می کنند، بعضی ها تند کار می کنند. بعضی ها همه نیرویشان را به صحنه می آورند، بعضی ها آن جور نیستند. بعضی ممکن است اشتباهات بکنند، بعضی نکنند. اینها همه اش قابل اصلاح است، ولی جهت گیری باید یکی باشد. بنابراین، در همه برنامه ریزی ها این را هم ملاحظه کنید.(۱)

سند چشم انداز، یک مسئله فرادولتی

سند چشم انداز، یک مسئله فرادولتی

سفارش اول ما مسئله «سند چشم انداز» است. در گزارش آقای رییس جمهور یک جمله کوتاهی گفته شد و اسم سند چشم انداز آمد، لکن این کافی نیست. سند چشم انداز، یک مسئله فرادولتی است؛ مال این دولت و آن دولت و این سیاست و آن سیاست و این جریان و آن جریان نیست؛ محصول یک کار فشرده و متراکم است؛ کارِ کارشناسی شده است و درست هم هست. این سند، در واقع برنامه کلان بیست ساله ماست و یک سند به معنای حقیقی کلمه است. آنچه که در این سند گفته شده، تعارف نشده. باید در همه برنامه ریزی ها ــ چه در قانون گذاری که قانون گذارها مسئولش هستند، چه در اجرا و مقررات اجرایی که شماها مسئولش هستید ــ سند چشم انداز را مورد ملاحظه قرار بدهید؛ بسنجید و ببینید کجاها در جهت سند چشم انداز نیست، آنجا را تصحیح کنید و نگذارید زاویه بخورد. این فقط مسئولیت رییس جمهور نیست ــ اگرچه رییس جمهور، بیشترین مسئولیت را در این

۱- سخنان مقام معظم رهبری در دیدار رییس جمهوری، مسئولان و اعضای دولت، ۹/۴/۱۳۸۶: http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۳۳۸۹.

زمینه دارد ـ بلکه مسئولیت یکایک شما آقایانی است که در رأس دستگاه های اجرایی قرار دارید. یعنی واقعاً سند چشم انداز را به عنوان یک میثاق، مبنای عمل قرار بدهید. این یک نکته و سفارش مؤکد من است.(۱)

بیمناکی از سستی در اول شدن کشوری توسعه یافته

بیمناکی از سستی در اول شدن کشوری توسعه یافته

ما آن دونده ای هستیم که باید برسیم به خط پایان؛ باید برسیم به خط بُرد. دایم باید بدویم. اینجا شما روی پلاکارد نوشته اید در سال ۱۴۰۴ ایران کشوری است توسعه یافته. دنباله چشم انداز این است که از کشورهای دیگر در منطقه باید از لحاظ فن آوری و چه و چه و چه جلوتر باشد. شما خیال می کنید کشورهای دیگر همین طور ایستاده اند که ما جلو برویم، آنها حرکت نکنند؟ آنها هم دارند حرکت می کنند. مسابقه دوندگی است، مسابقه دو است. اگر وسط راه، همت من و شما سست شود، اگر امیدمان کم شود، اگر خیال کنیم که آقا فایده ای ندارد، خب نمی رسیم. من از این بیمناکم.(۲)

فعال کردن دستگاه های نظارتی در دولت

فعال کردن دستگاه های نظارتی در دولت

نقشه راه، سند چشم انداز است. سند چشم انداز را هیچ نبایستی مورد غفلت قرار داد. این حقیقتاً یک سند واقعی و یک نقشه راه حقیقی است. باید دستگاه های نظارتی خودتان را محاسبه کنید. حالا دیگران ممکن است نظارت بکنند، ممکن است نکنند؛ ممکن است نظارتشان درست باشد، ممکن است ناقص باشد؛ اما در درون خود مجموعه قوه مجریه ـ که نقشش در

۱- سخنان مقام معظم رهبری در دیدار با رییس جمهوری و اعضای هیئت دولت به مناسبت هفته دولت و در آستانه نیمه شعبان، ۱۳۸۶/۶/۴: http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۳۳۸۹.

۲- سخنان مقام معظم رهبری در دیدار دانشجوّیان دانشگاه های استان یزد، ۱۳۸۶/۱۰/۱۳.

رسیدن به اهداف چشم انداز، بسیار حساس است _ دستگاه های نظارتی را فعال کنید. بعد ساز و کارهای نظارتی را به کار بیندازید تا ببینیم برنامه ها و سیاست ها چه قدر جلو رفته؛ یعنی این جور نباشد که سال دهم سند چشم انداز، نگاه کنیم و ببینیم پیشرفتی پیدا نکرده ایم؛ نه. بایستی اینها را مرتباً رصد کنید که معلوم شود چه قدر پیش رفته ایم و چه قدر به آن اهداف نزدیک شده ایم و چه قدر زمینه ها فراهم شده است.(۱)

ص:۸۵

۱- سخنان مقام معظم رهبری در دیدار رییس جمهوری و اعضای هیئت دولت، ۲/۶/۱۳۸۷.

فصل دوم: سند چشم انداز در پرسش و پاسخ مکتوب با حجت الاسلام و المسلمین اکبر هاشمی رفسنجانی۱

اشاره

فصل دوم: سند چشم انداز در پرسش و پاسخ مکتوب با حجت الاسلام و المسلمین اکبر هاشمی رفسنجانی(۱)

زیر فصل ها

سند چشم انداز و فرهنگ سازی

سرمایه های اجرای سند چشم انداز

اصل ۴۴ و سند چشم انداز

تولید ثروت مشروع و سند چشم انداز

دانایی محوری و سند چشم انداز

علمی و کارشناسی بودن سند چشم انداز

امکان تحقق سند چشم انداز

موانع پیش روی تحقق سند چشم انداز

مهندسی جدید درباره سند چشم انداز

ضمانت اجرای سند چشم انداز

سند چشم انداز و فرهنگ سازی

سند چشم انداز و فرهنگ سازی

آشنایی و مطالبه بر اساس سند چشم انداز هنوز به یک فرهنگ در میان مردم و نخبگان کشور تبدیل نشده است. برای فرهنگ سازی در این زمینه چه گام هایی باید برداشته شود؟

حجت الاسلام و المسلمین اکبر هاشمی رفسنجانی: جان کلام در همین سؤال نهفته است. یعنی اول باید فرهنگ سازی شود. فرهنگ سازی هم امکان ندارد، مگر با اعتقاد و باور عمومی. اولین گام اقناع جامعه، نخبگان و دست اندرکاران است. تا هدف بزرگی نظیر چشم انداز به باور عمومی و عزم ملی تبدیل نشود، تلاش برای اجرای آن چندان ثمربخش نیست.

شاید بتوان بر اساس نیازهای مقطعی، جامعه را به سویی سوق داد، اما

۱-

بایـد بـا درک عمیق ــ و نه سـطحی ــ آینـده روشن را بـا همه الزامات آن، چنان ترسـیم کرد که تحقق چشم انـداز به عزم ملی تبـدیل گردد و تمام نیروها و امکانات کشور برای تحقق آن هماهنگ و فعال گردند. به عنوان مثال از فلان کشاورز، فلان نقطه کشور گرفته تا بالاترین مسئول در وزارت جهاد کشاورزی به این باور برسند که برای آبیاری از روش های نوین علمی استفاده کنند و برای استفاده بهینه از منابع به سوی تجمیع اراضی بروند.

یا در بحث صـنعت، بانک ها و مؤسـسات ذی ربط اول باید به این باور برسـند که سرمایه گذاری برای طرح های آزمایشگاهی که در مرحله پـایلوت هسـتند، اولاًـ می توانـد دانش و صـنعت را بـا هم آشـتی دهـد و ثانیـاً سودآوری داشـته باشـد تـا نه دانش تئوریک صـرف باشـد و نه صـنعت، همچنان در فضای سـنتی بمانـد. تمام وزارت خانه ها و سازمان ها و نهادهای کشور در هر بخش و حوزه ای، باید متناسب با سـند چشم انداز، وظایف و فعالیت های بیست ساله خود را برای دستیابی به جامعه ای توسـعه یـافته متکی بر هـویت اسـلامی ــ ایرانی و کسـب جایگـاه اول اقتصـادی، علمی و فن آوری در منطقه تعریـف و ترسـیم نماینـد. موضوع مهم دیگر، رابطه فرهنگ با توسـعه یافتگی است. به عبارت دیگر، توسـعه یافتگی اقتصادی و اجتماعی نیازمند باورهای فرهنگی مناسب و سازگار با توسـعه اقتصادی و اجتماعی است. اگر فرهنگ یک جامعه به معنای واقعی درست و صـحیح باشد، آن جامعه به سـمت توسعه یافتگی و رفاه و آزادی حرکت خواهد کرد. اساساً فرهنگ هر جامعه، هویت و موجودیت آن جامعه را شکل می دهد و توسعه اقتصادی و اجتماعی بدون ترویج فرهنگ کار و تلاش، وجدان کاری، کارآفرینی، قانون گرایی،

نظم، روحیه کار جمعی، مشارکت اجتماعی، رقابت سالم و ارزشمند ساختن تولید ثروت، سرمایه گذاری، پس انداز، ارتقای بهره وری و نهادینه کردن آنها در فرهنگ عمومی امکان پذیر نیست.

توسعه و ترویج فرهنگ اسلامی، بسترساز توسعه و پیشرفت در تمام بخش های کشور است و در این میان، وظیفه نخبگان کشور بسیار سنگین است؛ چون عامه مردم بدون علم به بیماری، از درد می نالند، اما نخبگان هم بیماری را می شناسند و هم علت را و هم درمان را. باید در قالب مصاحبه، مقاله، سخنرانی، همایش، سمینار و... فرهنگ سازی کنند و رسانه ها، مخصوصاً رسانه ملی که مخاطبین عامی در گستره کشور دارد، به زبان های مختلف و با ادبیات گوناگون در جهاد فرهنگ سازی شریک شوند. البته باید توجه داشته باشیم که مطالب سند چشم انداز به گونه ای نیست که فکر کنیم آرزوی دور و درازی است. تمام سند بر اساس واقعیت های میدانی ایران نوشته شده و سرمایه های اجرای آن در ایران موجود است.

سرمایه های اجرای سند چشم انداز

سرمایه های اجرای سند چشم انداز

اولین سرمایه ای که در کشور ما وجود دارد و ما با اتکای آن باید چشم انداز را پیاده کنیم، سرمایه انسانی است. کشور ما از یک جمعیت ۷۰ میلیونی برخوردار است که در این جمعیت حدود ۴ میلیون نفر فارغ التحصیل هستند. حدود ۵/۲ میلیون نفر مشغول تحصیلات عالیه دانشگاهی هستند. حدود ۱۷ میلیون نفر در مدارس ما تحصیل می کنند و حدود یک میلیون نفر معلم

داریم. در مدارس و دانشگاه ها عده زیادی از نیروهای محقق و واقعاً ارزشمند داریم. قسمتی از آنها در خارج هستند که نهایتاً اگر برنامه درست داشته باشیم، از آنها هم به خوبی می توانیم استفاده کنیم.

الان وضع مراکز تحقیقاتی بسیار خوب است. حدود هزار و پانصد مرکز تحقیقاتی در بخش های خصوصی، دولتی و جاهای مختلف داریم که مجموعه نیروی انسانی ما به علاوه خود مردم ما به عنوان مردمی مسلمان و نجیب، آماده خدمت هستند. در صورتی که میدان به آنها داده شود و راهشان باز باشد، جمعیت قابل اتکایی است.

دومین سرمایه، مکتب اسلام است که عالی ترین مکتبی می باشد که در اختیار بشریت گذاشته شده است. مکاتب انبیا همگی ارزشمند بودند و اوج ارزش در زمان خودشان بودند، ولی وقتی بشر به حد بلوغ رسید، آخرین دین الهی اسلام و قرآن به بشریت هدیه شد. این دین آن چنان مبانی اصلی، خطوط کلی و چهارچوب را مشخص کرده که بشریت تا قیامت می تواند در پرتو آنها برنامه ریزی و در این چارچوب، سعادتش را تأمین کند. اوج شکوفایی بشریت با عالی ترین مکتبی که متکی به علم و اراده خداوند به عنوان نیروی احاطه کننده همه مخلوقات و عالم به علم حضوری و واقعیات جهان، در اختیار ماست. آن هم با مکتب اهل بیت: که از نظر ما اسلام ناب است و می توانیم خالص ترین معارف اسلام را در این مکتب پیدا کنیم.

سومین ارزش ما، قدرت تأمین نیازهای داخلی به خاطر ظرفیت بالای تولیدی است که در کشورمان هست. واقعاً این سرمایه بسیار بالایی است که

الان زمینه های کشاورزی ما در همه بخش هایش مانند زراعت، باغ داری، دام داری، طیور و شیلات، در حدی است که نیازهای داخلی ایران را تأمین می کند. اگر از فرصت ها درست استفاده شود، ایران می تواند به یکی از کشورهای صادرکننده محصولات کشاورزی و دامی تبدیل گردد و تأمین کننده بسیاری از نیازهای غذایی جامعه جهانی باشد.

چهارم، ذخایر معدنی کشور ماست که کلکسیونی از معادن دنیاست. کم ماده معدنی در دنیاست که در ایران کم یا زیادش وجود نداشته باشد. البته این خودش یک لیست طولانی دارد. چند موردش بسیار مهم و عمومی است که من فقط اسم آنها را می برم. معادن مس، طلا، سنگ آهن، سرب، اورانیوم، منگنز، ذغال سنگ، کرومیت و سنگ های متنوع تزیینی داریم که در همه زندگی ما و بشر و صنعت ساختمان دنیا حضور دارند. واقعاً ظرفیت معدنی ایران که خیلی ها هم هنوز کشف نشده و یا مثل طلا و نقره که محدود کشف شده، بالاست. بنابراین، ظرفیت منابع زیرزمینی متنوع ایران، سرمایه ای فوق العاده است که کمتر کشوری این ظرفیت را دارد.

پنجم که آن هم از نوع معادن است، اما به خاطر اهمیتش، من آن را جدا کرده ام، منابع انرژی فسیلی و یا غیر فسیلی است. شما می دانید و لابد مکرر شنیده اید که ما حدود ۱۸ درصد گاز همه دنیا را داریم. ۹ درصد نفت دنیا در ایران است و امروز گاز و نفت مهم ترین نیاز بشری است؛ چون اگر اینها آسیب ببینند و نباشند، دنیا حقیقتاً سرد می شود و چرخ توسعه دنیا می خوابد و موتور محرکه تمدن بشری از کار می افتد. معادن عظیمی را که خداوند در

ایران به ما داده، سرمایه ای هستند که برای زمان ما مهم می باشند. اگر یک قرن قبل این حرف ها را می زدیم، خیلی معنا نداشت، ولی امروز وقتی دنیا را می بینیم، می فهمیم چه سرمایه ای خداوند در این ایران عزیز گذاشته است.

البته منابع انرژی دیگر مثل باد، خورشید، امواج دریا و چیزهای دیگری که بالاخره بشر باید به طرف آنها برود، یا چیزهایی مثل اورانیوم، از منابع انرژی مهم دنیاست که به اندازه کافی در ایران وجود دارد. ما جزو کشورهای خوب جهان از لحاظ استاندارد وجود چنین منابعی هستیم.

ششم، صنعت ماست. ایران امروز صدها هزار کارگاه صنعتی دارد و در اکثر صنایع هم نمونه ای در ایران هست. معدودی از صنایع هست که در ایران وجود ندارد. هزاران کارخانه بزرگ و واحدهای بسیار بزرگ، سرمایه های خوبی هستند. نیروهایی که در صنایع مختلف کشور کار می کنند، میلیون ها نفر می باشند. یکی از ویژگی های صنعت ما این است که اگر درست کار کنیم، کمتر به خارج وابسته است. چون مواد اولیه اش مخصوصاً انرژی و سوخت و بسیاری از مواد صنایع ما مثل مواد پتروشیمی، مواد فلزی و سایر معادن در ایران است. صنایعی هم هست که با ظرفیت دانشی که داریم، می توانیم اینها را به جایی برسانیم.

هفتمین سرمایه ما زیربناهای مناسب کشور است که الان در ایران در اکثر زمینه ها در حد نیاز مصرف فعلی ما وجود دارد. بندرها، راه ها، نیروگاه ها، پالایشگاه ها، کارخانه های بزرگ سیمان و سیلوهای بزرگ با صنعت داخلی در دست ماست. مواد داخلی صنایع مثل بخش فلزات و بخش پتروشیمی و ساخت نیازهای مهم اصلی و خطوط تولید در کشور هست.

هشـتم، موقعیت جغرافیـایی ممتاز کشور است. شایـد وجود کشوری مثل ایران که درست در قلب کره زمین قرار گرفته، در دنیا منحصـر به فرد باشد. ... اگر سـیاست درستی داشته باشیم، کشورمان می تواند چهارراه واقعی دنیا باشد. بهترین مسیر برای عبور خطوط انرژی نفت و گاز، بهترین مسیر برای عبور خطوط مخابرات، فیبر نوری و چیزهایی از این قبیل و بهترین مسیر برای عبور هوایی از شـمال به جنوب است. هواپیماهایی که بخواهنـد از شـرق به غرب یا بالعکس حرکت کننـد و یا از شـمال به جنوب یا جنوب به شمال بروند، ایران می تواند مسیر درست و امن آنها باشد. ایران می تواند پایگاهی برای ترانزیت های عظیم برای دنیا باشد. الان از این ظرفیت درست استفاده نمی کنیم. ظرفیت بسیار باارزشی داریم و در حد محدود از آن استفاده می کنیم؛ چون این کار به خیلی از سیاست ها وابسته است که باید با هم توأم باشد.

نهم، شـرایط اقلیمی مناسب است. کشوری داریم که با چهار فصل و با امکانات فراوان گردشـگری و میراث های عظیم تاریخی و مذهبی و ملی، شاید در میان کشورهای دنیا یکی از نمونه های ممتاز باشد. چون ایران با چند هزار سال سابقه تمدن و شرایط گونـاگونی که بر آن گذشـته، از لحـاظ شـرایط اقلیمی و میراث فرهنگی، مجمـوعه ای از امکانـات دنیـا را در خـود جمع کرده است.

دهم، موقعیت ممتـاز ساختـار سیاسـی کشور است. اگرچه نگذاشـتند این ساختـار ارزشـمند در دنیـا درست معرفی شود و حتی خودمان برای فرزنـدان خودمان خوب توضـیح ندادیم. ما بر مبنای اسـلام و خواست قرآن و سـیره معصومان، ساختاری را تنظیم کردیم که همه چیزش به مردم برمی گردد. چون

امروز بشـریت دارد بـه سـمتی حرکـت می کنـد کـه خیلی زود مردم حرف اول و آخر را در سـرنوشت اداره کشورشـان و دنیا خواهنـد زد. این درست ترین راه است که دارد اتفاق می افتـد. محور کار ما احکام اسـلامی است که به گونه ای طراحی شـده است که تا قیامت، بشریت با عقل خود و با استفاده از چارچوبی که قرآن تعیین کرده و اسلام آورده، می تواند زندگی خود را سامـان بدهـد. امروز همه مسئولیت های ما به نحوی به مردم برمی گردد. نوع نظام را با افکارسـنجی و رفرانـدوم از مردم گرفته ایم و ۹۸ و اندی درصد مردم، نظام جمهوری اسـلامی را تأیید کرده اند. مجلس ما، رییس جمهور، مجلس خبرگان و شوراهای شهر و روستایمان را مردم تعیین می کنند.

یـازدهم، درآمـد هنگفت صـادرات نفت و گاز است. البته صادرات غیرنفتی هم به خاطر شـرایطی که در کشور داریم، کم کم دارد زمینه خوبی پیـدا می کنـد. این درآمـد عظیم که الان حدود ۴۰ تا ۵۰ میلیـارد دلار است، برای کشور ۷۰ میلیونی ما واقعاً سرمـایه بزرگی است. اگر مـا به نسبت این امکاناتی که عرض می کنم، صادرات غیرنفتی و خـدمات و دانش هم داشتیم، فوق العاده ثروتمنـد می شـدیم؛ چون این رقم بزرگ درآمـد انرژی، سـرمایه بزرگی است. البته اگر درست خرج کنیم. اینها را نباید هزینه جاری کنیم. درآمد نفت و گاز باید تبدیل به سرمایه های مولّد و اشتغال زا شود.

دوازدهم، قدرت صـنعتی، خدماتی و مهندسـی قابل صدور ماست. امروز قشر عظیمی از نیروهای دوره دیده و مجرب در کشور داریم که اگر میدان را در دنیا، به خصوص در کشورهای جهان سوم برایشان باز کنیم؛ اینها می توانند خدمات

فراوانی به دنیا بکنند و رقابت جدی با قدرت های استعماری و شرکت هایی داشته باشند که به دنبال نفوذ سیاسی در کشورهای جهان سوم هستند. شرکت های ایرانی می توانند وارد رقابت با آنها شوند و به کشورهای دیگر خدمت کنند. این از آن مواردی است که ما از آن ظرفیت استفاده نمی کنیم. ده ها کشور دنیا الان مشتاق هستند که از تجربه سازندگی ما استفاده کنند.

سیزدهمین مورد، انسجام ملی ماست. اکثریت مردم ما _ چه شیعه و چه سنی _ عاشق اسلام هستند. حتی اقلیت های مذهبی دیگری که ادیان آسمانی هستند، اگر ما همان گونه که قرآن خواسته، با آنها با عطوفت اسلامی برخورد کنیم، کاملاً مثل ما ایرانی و علاقه مند هستند. با این انسجام ملی در صورت مدیریت صحیح، امنیت بسیار بالایی می توانیم برای جذب امکانات از سراسر دنیا داشته باشیم.

چهاردهمین فرصت ما برخورداری از صنایع مناسب دفاعی است. کم هستند در دنیا کشورهایی که در صنایع نظامی به خودشان متکی باشند. ما به خاطر تجربه ای که در دفاع مقدس و کاربرد سلاح و شناختی که از سلاح مؤثر پیدا کردیم، با انتخاب خودمان، صنایع نظامی را تنظیم کردیم و امروز نیازهای نظامی ما از هواپیماهای جنگی گرفته تا گلوله کُلت و همه پشتیبانی های آنها در داخل کشور تأمین است. البته ممکن است چیزهایی را از دنیا بخریم و این تعامل باید باشد، اما بیش از ۹۰ درصد متکی به خودمان هستیم.

اگر ما گفتیم در ۲۰ سال آینده باید قدرت اول منطقه باشیم، به اتکای این ۱۴ فصل است.

اصل ۴۴ و سند چشم انداز

اصل ۴۴ و سند چشم انداز

اصل ۴۴ موتور محرک سند چشم انداز است. اصولی مثل قطع وابستگی بودجه به نفت، کاهش تصدی گری دولت و ... از نظر اجرایی، اکنون در چه وضعیتی هستند؟ برای رسیدن به وضعیت مطلوب چه راهکارهایی پیشنهاد می کنید؟

حجت الاسلام و المسلمین اکبر هاشمی رفسنجانی: بله، سیاست های کلی اصل ۴۴، موتور محرک سند چشم انداز است و هفت هدف عمده را دنبال می نماید:

۱. افزایش سهم بخش های خصوصی و تعاونی در اقتصاد؛

۲. کاهش تصدی گری دولت در اقتصاد؛

۳. افزایش رقابت پذیری در اقتصاد ملی؛

۴. شتاب بخشیدن به رشد اقتصاد ملی؛

۵. گسترش حاکمیت در سطح عموم مردم و تأمین عدالت اجتماعی؛

۶. افزایش سهم عمومی اشتغال؛

۷. ارتقای کارآیی بنگاه های اقتصادی و بهره وری منابع مادی، انسانی و فن آوری.

اگر بخواهیم بنایی برای این بحث ترسیم کنیم، چشم انداز و اصلاح اصل ۴۴ در مرتبه برنامه و سیاست هستند که هر کدام به اندازه بار معنایی خویش به عنوان فوندانسیون اهمیت دارند. اما این بنا باید پس از این مرحله، بر ستون هایی استوار شود که قوانین و ارائیات است. مثلاً در موضوع قطع وابستگی کشور به نفت، رهبری معظم قایل به قطع یک باره هستند و اخیراً نیز در یک سخنرانی نخبگان علمی کشور آرزوی پلمپ آخرین چاه نفت را اعلان کردند. مجمع تشخیص مصلحت هم با توجه به مشکلات موجود، قطع ۵ ساله یعنی سالی ۲۰

درصد را تصویب کرد. آیا واقعاً الان چنین است؟ آمارها و کارشناسان که عکس این را می گویند. نباید خود را فریب دهیم و وابستگی کشور به فرآورده های نفتی را جدای از وابستگی به نفت بدانیم. گیرم که کشور از نفت خام انقطاع کامل یافت، آیا وابستگی کشور به بنزین یا مواد پتروشیمی، وابستگی به نفت نیست؟

در خصوص تصدی گری دولت هم نه تنها بر اساس چشم انداز و سیاست های کلی اصل ۴۴ عمل نمی شود، بلکه به گونه ای رفتار می کنیم که در عمل به آن سو نمی رویم. نمونه روشن آن، فروش سهام شرکت مخابرات است که می گویند بیشترین سهم آن را ستاد اجرای فرمان امام خریده است. دولت فروخت و یک نهاد شبه دولتی خرید. آیا زمینه ای فراهم کردیم که بخش خصوصی ترغیب و تشویق به سرمایه گذاری کلان در کشور شود؟

تولید ثروت مشروع و سند چشم انداز

تولید ثروت مشروع و سند چشم انداز

رهبر معظم انقلاب به ارزش بودن تولید ثروت مشروع اشاره نموده اند. در راستای سند چشم انداز چگونه باید این امر را به یک فرهنگ در میان نخبگان و مردم تبدیل کرد؟

حجت الاسلام و المسلمین اکبر هاشمی رفسنجانی: با تأمین امنیت سرمایه گذاری و اقتصادی. تا زمانی که سرمایه گذار حرف های خوب از این نوع بشنود و رفتار بد از آن نوع را ببیند، هیچ وقت باور نمی کند که در جمهوری اسلامی، تولید ثروت، ارزش است. وقتی سرمایه دار را زالو می خوانیم، وقتی به انحای مختلف قضایی و اجرایی و قانونی، سنگ های بزرگ جلوی پای سرمایه گذار می گذاریم، نتیجه این می شود که با وجود آماده بودن زمینه و زیرساخت ها، کسی رغبتی به

سرمایه گذاری نشان نمی دهد. مثلاً کشتی های تجاری ژاپنی و سرمایه گذاران تجاری ایرانی در گواتر پاکستان یا بندر بن علی دوبی پهلو می گیرند و ما باید با پرداخت هزینه، همان تجارت را گران تر وارد کشور کنیم.

تنها راه برون رفت از این راه، همسانی گفتار و رفتار مسئولان در همه بخش ها برای جلب اعتماد مردم و سرمایه گذاران است. چون وقتی چنین شود، خود به خود فرهنگ سازی می شود. تحقق اهداف سند چشم انداز و سیاست های کلی اصل ۴۴ نیازمند بسترسازی های فرهنگی، اجرایی و مدیریتی برای بهبود فضای کسب و کار، توسعه سرمایه گذاری، انحصارزدایی از اقتصاد، توسعه فرهنگ استانداردسازی و ارتقای کیفیت در تولید و فرهنگ سازی برای ارزش تلقی کردن تولید ثروت، نفی نگرش منفی نسبت به ثروت و سرمایه گذاران و هویت بخشی به بخش های خصوصی و تعاونی، اصلاح الگوهای تولید، توزیع، تجارت و مصرف و اقدامات فرهنگی و افزایش برای تشویق رقابت سالم، ایجاد اعتماد و شفاف سازی قوانین و مقررات، ایجاد نظام آمار و اطلاعات اقتصادی برای استفاده یکسان تمام فعالان اقتصادی است. علاوه بر افق ها باید مقاومت سودبران از اقتصاد دولتی با اقدامات مدبرانه دولت شکسته شود تا بخش های خصوصی و تعاونی بتوانند رشد کنند. نباید از درآمدهای نفتی برای سرپوش گذاردن بر ضعف های مدیریتی و جبران زیان های بخش های دولتی استفاده کرد.

دانایی محوری و سند چشم انداز

دانایی محوری و سند چشم انداز

ص:۹۸

محور حرکت ما بر اساس سند چشم انداز، دانایی محور است. چه شاخص هایی در دسترس ماست تا حرکت خود را بر اساس این معیار ارزیابی کنیم؟

حجت الاسلام و المسلمین اکبر هاشمی رفسنجانی: شاخص ها مخصوصاً در مقوله دانایی محوری، عینی نیستند که قابل دست رسی باشند. مجمع تشخیص مصلحت نظام برای سنجش حرکت کشور به سوی دانایی محوری، شاخص هایی را تعریف کرده است که بر اساس آن عمل می شود. کمیسیون های تخصصی مجمع برای ارتقای سطح کمی و کیفی آموزش عالی و مراکز تحقیقاتی به منظور رفع نیازهای کشور و احراز جایگاه اول علمی و فنی و تحقیقاتی در منطقه، یازده شاخص و برای تولید علم با هدف دستیابی به سهم مناسب از تولید علم جهانی، ده شاخص و برای تربیت نیروی انسانی کارآمد و متخصص برای رفع نیازهای توسعه ای کشور و تحکیم پیوند میان آموزش عالی و تحقیقات کاربردی و توسعه ای با نیازهای جامعه به منظور دانشْ بنیاد ساختن امور کشور و گسترش دانایی محوری نُه شاخص تدوین کرده اند.

مثلاً ـ حرکت جامعه علمی کشور به سوی ارتقای مقاطع تحصیلی یا ارتقای میزان حضور دانشگاه ها در صنعت، معیاری برای سنجش است که شاخص های آن در گزارش های سالانه دستگاه های مربوطه مد نظر قرار می گیرد.

مسیر دیگر برای سنجش، حضور کارشناسان مجمع در دولت و مجلس است که در دولت تا به حال حضوری نداشتیم و در مجلس نیز در موارد محدودی حضور یافتیم و تأثیرگذار بودیم.

شاخص دیگر، شورای نگهبان است که اخیراً رهبری به آنان ابلاغ کردند که برای بررسی قوانین، علاوه بر شرع و قانون اساسی باید به معیارهای مصوب مجمع تشخیص مصلحت هم توجه شود؛ یعنی قوانین و مقررات

کشور نباید مغایر با سیاست های کلی نظام باشد.

علمی و کارشناسی بودن سند چشم انداز

علمی و کارشناسی بودن سند چشم انداز

اجماع نخبگان کشور درباره سند چشم انداز، تنها در صورت علمی و کارشناسی بودن سند قابل حصول است. آیا برای تدوین سند از مبانی علمی و کارشناسی لازم و کافی استفاده شده است؟

حجت الاسلام و المسلمین اکبر هاشمی رفسنجانی: بله، آنچه که به عنوان سند چشم انداز منتشر شده، تنها چند سطر است که عصاره بحث های فراوان کارشناسی در کمیته ها، کمیسیون ها و صحن مجمع است. مثلاً اتفاق افتاده است که برای درج یک کلمه در سند چشم انداز، ساعت ها بحث شده، علاوه بر این، قبل از طرح موضوع در مجمع تشخیص، کارشناسان فراوانی از دانشگاه ها و سازمان ها و نهادهای مرتبط با موضوع بحث می کنند که اگر مجموع مباحث را ببینید، کتاب قطوری می شود که در دست تدوین است. همان گونه که در سؤال سوم، توان مندی ها و فرصت های کشور برای تحقق چشم انداز را در ۱۴ فصل به تفکیک برشمردم، در تهیه و تدوین چشم انداز، نقاط ضعف، نقاط قوّت، چالش ها، فرصت ها توان مندی های کشور به طور علمی مورد بررسی قرار گرفته است. عوامل تأثیرگذار بر محیط داخلی، منطقه ای و بین المللی ارزیابی شده و توان مندی های کشور در مقایسه با توان مندی های کشورهای منطقه در آسیای جنوب غربی سنجیده شده است.

امکان تحقق سند چشم انداز

امکان تحقق سند چشم انداز

باتوجه به توان ما، تهدیدها و روندهای اجرایی و تصمیم گیری کنونی، آیا سند چشم انداز در افق هفده ساله پیش رو محقق شدنی است؟

ص:۱۰۰

حجت الاسلام و المسلمین اکبر هاشمی رفسنجانی: این سؤال را باید از مسئولان مربوطه پرسید، ولی من با توجه به شناختی که از توان علمی، زیربنایی و اراده عمومی دارم، معتقدم که اگرچه سه سال را از دست دادیم، ولی می توانیم با تلاش بیشتر به آن اهداف برسیم. البته باید توجه داشت که ۲۴ کشوری که در سند چشم انداز، هدف بودند که ما می خواهیم بین آنها رتبه اول را به دست آوریم، در این مدت، در بعضی از زمینه ها پیشرفت هایی داشتند که جلو زدن از آنها و حتی رسیدن به آنها نیاز به تلاش مضاعف دارد. توان این کار را داریم. تهدیدها را در زمان تدوین سند با شدت بیشتری مد نظر داشتیم. اما آنچه که مهم است، روند اجرایی و تصمیم گیری است که باید در این مسیر باشد.

موانع پیش روی تحقق سند چشم انداز

موانع پیش روی تحقق سند چشم انداز

موانع پیش روی تحقق سند چشم انداز چیست؟ چگونه باید با آنها مواجه شد؟

حجت الاسلام و المسلمین اکبر هاشمی رفسنجانی: موانع موجود در دو بعد داخلی و خارجی قابل احصاست که من قبلاً در خطبه های نمازجمعه مفصلاً به آن پرداختم. اجمالاً ـ باید بگویم که مشکلات و موانعی را که به چشم می خورد، در مجمع تشخیص مصلحت و در کمیسیون ها بررسی کردیم و با توجه به این واقعیات، این سند نوشته شده است. این اشکالات را دیدیم و باید برای این اشکالات فکر شود و اگر فکری نشود، کشور ما نمی تواند به آن نقطه مطلوب برسد و نظام نمی تواند به رسالت خود جامه عمل بپوشاند.

اولین مانع آن، خصومت استکبار و ضعف تعامل جهانی ماست که ما این

خصومت را از ابتـدای پیروزی انقلاب داشتیم و همیشه سنگ انـدازی کردنـد و دچـار تحریم و حتی جنگ بودیم. استکبار به خاطر خصومت در همه زمینه ها برای ما مانع تراشی کرد. تعامل جهانی ما هم به خاطر همین سنگ اندازی ها در حد مطلوب و ظرفیت ایران نیست. باید بهتر از این تعامل جهانی داشته باشیم و از فضا و امکانات جهان بیشتر بهره ببریم.

دوم، افراط و تفریط و شعاری بودن کارهـا در بعضـی از موارد است. از اول انقلاب تـا الان در کشور دچار دو جریان افراطی محدود هستیم. البته بدنه نظام و کشور معتدل است و در راه اعتدال اسـلامی حرکت می کند. تحقیقاً افراطی ها در سیاست های داخلی، سیاست های خارجی، سیاست های اقتصادی و فرهنگی تأثیر دارند و می توانند در مقابل پیشرفت بعضی از برنامه هایی که در عالی ترین مراحل بالای کشور تصویب شده، سد ایجاد کنند.

سوم، وابستگی به نفت و اسراف در مصـرف انرژی است. دو موضوع است، ولی چون به نفت مربوط می شـد، یـک جا آمـده است. مـا وابسته به نفت هستیم. نفت، سرمایه ای است که مـال دیروز، امروز و فردای کشور است. چیزی است که خداونـد در زمین ما گذاشته است که باید صـرف توسعه شود و نباید صرف مصرف شود. برای مدیریت کشورمان باید از درآمدهایی که خودمـان خلق می کنیم، استفاده نماییم. البته اگر درست عمل شود، خود نفت آن قـدر ارزش افزوده دارد که برای ما می تواند سرمایه به وجود بیاورد. بیشتر باید سراغ ارزش افزوده ای برویم که در محصولات نفتی ایجاد می کنیم. میدان خوبی است.

البته باید به سوی سایر منابع تأمین بودجه کشور برویم. از طرفی به خاطر همین فراوانی نفت گرفتار مصـرف انرژی شدیم. شاید خیلی از مردم ندانند که به

اندازه کل بودجه ای که صرف کشور می کنیم، از منابع ارزی صرف مصرف انرژی می کنیم که عمدتاً صرف سوخت می شود. هیچ کشوری، ثروت عظیم و سرمایه بزرگ خود و حق نسل های آینده خود را این گونه مسرفانه خرج نمی کند. به خاطر ارزانی، ظلم بزرگی به نفع طبقات متمکن و به ضرر طبقات محروم می شود.

چهارم، فقدان احزاب نیرومند است. کشور ما الان حزب زیاد دارد، شاید بیش از یک صد حزب ثبت شده داریم، اما به هر حال دموکراسی ایجاب می کند که احزاب نیرومند برنامه خودشان را به مردم بگویند، مردم را آموزش بدهند، مردم را تربیت کنند، با پشتوانه مردم و برنامه هایشان که توضیح می دهند، قدرت را به دست بیاورند و بعد به وعده هایی که به مردم داده اند، عمل نمایند. چون فردا دوباره رأی می خواهند. این سازوکار در دموکراسی از ضرورت هاست. در ایران این نیاز دموکراسی وجود ندارد. احزاب هستند، اما کافی نیست.

پنجم، ساختار اداری کهنه است. سازمان اداری ما ده ها سال پیش شکل پیدا کرده و هنوز هم همان ادامه دارد و بعد از انقلاب هم به خاطر نیازهایی که داشتیم و نمی خواستیم نیروهای قبل از انقلاب را مثل انقلاب های دیگر تسویه کنیم، نهادهای موازی ایجاد کردیم و امروز ساختار اداری ما واقعاً عالمانه نیست. باید با تجربه دنیا، ساختار اداری خود را اصلاح کنیم.

ششم، فساد اداری و عدم وجدان کاری است. در موارد زیادی دیده می شود که وجدان کاری در بعضی از نیروهای اداری ما نیست و فساد اداری هم متأسفانه به صورت کم کاری و شکل های دیگر وجود دارد. البته نه این مقدار که اغراق می شود و همه چیز را بدنام می کنند، ولی وجود دارد. باید در یک کشور

اسلامی که اساس آن بر سلامت انسان است، از این عیب بری شویم.

هفتم، موازی کاری و وجود نهادهای تکراری است. تقریباً در بسیاری از امور کشور، تکرار نهادها و تکرار کارها را داریم. از نیروهای مسلح گرفته تا کارهای وزارت خانه ها، شرکت های دولتی و مدیریت های نهادی، موازی کاری داریم که پول، نیرو، ساختمان و وقت زیادی صرف آنها می کنیم. این موازی کاری ها غیر از هزینه ای که دارند، خیلی مضر و خنثی کننده یکدیگر هستند.

هشتم، کم آبی و عدم کنترل آب هاست. کشور ما کم آب و جزو کشورهایی است که از متوسط باران دنیا برخوردار نیست. به این دلیل، ما دچار کم آبی هستیم، زمین فراوان و آب کم و در عین حال، اسراف فوق العاده ای در مصرف آب، به ویژه آب های کشاورزی داریم؛ چون عمده آب های مصرفی ما در کشاورزی است. این آب ها به قیمت گزاف تهیه، اما خیلی بد مصرف می شود. زمین ها را باتلاق می کنند و از شیوه های مدرن استفاده نمی شود. امروز آبیاری های تحت فشار و علمی و انواع آنچه هست و ما هم داریم، در ایران کمتر استفاده می شود. باید در مصرف، مهار و شیرین کردن آب، آنجایی که کم داریم، اقدامات مهمی انجام دهیم. راهکارهایش هم مشخص است. در برنامه ها بر اساس سند چشم انداز اینها را دیده ایم، این عیب الان در کشور وجود دارد.

نهم، مصرف غیرعلمی آب است که باید اصلاح شود.

دهم، کویر بسیار زیاد و متأسفانه رو به پیش است. کویر امروز آبادی های ما را تهدید می کند. به علاوه ضررهایی که از بادهای حامل شن ها و نمک های کویری به خیلی از نقاط کشور ما وارد می شود، بسیار بسیار زیاد

است. این هم مشکل کشور است که باید همت زیادی در کویرزدایی و جلوگیری از پیشرفت کویر داشته باشیم.

یازدهم، روستاهای کوچک و دور از هم است. کشور ما حدود ۶۵ هزار روستا دارد. حدود ۳۵ هزار روستا بیش از حدود ۲۰ خانوار دارند و بقیه خیلی ریز هستند. اداره مردم در روستاهای کوچک و دور از همدیگر بسیار گران تمام می شود. راه سازی، آب بردن، گاز بردن، برق بردن، بهداشت و درمان بردن به این روستاها گران تمام می شود. نمی توان با قیمت های اقتصادی اینها را به آنجا برد و مردم هم مشکلات زیادی دارند.

دوازدهم در مسئله روستاها بحث بسیار بسیار سختی داریم و آن خرد بودن اراضی کشاورزی است. اکثر اراضی کشاورزی خوب ما با مقیاس های نیم هکتار، یک هکتار و دو هکتار است و خانواده ها در یک یا دو هکتار زمین کار می کنند.

در چنین زمینی نمی توان کشاورزی مدرن را اجرا کرد. نمی توان در این زمین ها از تکنولوژی روز استفاده کرد. آبیاری گران تمام می شود، برداشتن محصول گران تمام می شود. راه پیدا کردن به این قطعات کوچک، گران تمام می شود. هم زمین را می خورد، هم مسیر آب را می خورد و هم حمل و نقلش دشوار می شود و خیابان بندی نمی شود. کارهای کشت یک پارچه نمی شود. برداشت یک پارچه نمی شود، از ماشین آلات مثل کمباین ها و چیزهایی که می توانند کارها را تسهیل کنند، کم استفاده می شود. انبارهای مدرن ندارد، سردخانه های مدرن ندارد. این گرفتاری در ایران بسیار جدی است. تا نتوانیم استانداردی در سطح اراضی، مثلاً اراضی ۱۰ هکتار به بالا درست کنیم،

ص:۱۰۵

کشاورزی ما مدرن نمی شود. نمی گویم مالکیت ها را دست بزنیم، الان از طریق تعاونی ها کم کم اجرا می شود و مردم فهمیدند و همکاری می کنند.

سیزدهم، رشد شهرنشینی و تخلیه روستاهاست. این هم خسارت مهمی برای کشور است. روستا جای تولید و کار خلاق و کم هزینه است. با شرایطی که در روستاها و شهرهای ما حاکم است، جاذبه شهرها بیشتر است و جوانان ما به جای اینکه در روستاهایشان بمانند و آنجا را آباد کنند، به شهرها می آیند. البته این وظیفه دولت است که اشتغال مناسب در روستاها ایجاد کند تا این جاذبه برای خانواده ها بماند که همه اینها در سند چشم انداز دیده شد.

از این بخش که بگذریم، به بخش علوم می رسیم که چهاردهمین مورد است. اشکالات ما یکی کاربردی نبودن بخشی از تحصیلات مدارس و دانشگاه های ماست. قاعدتاً هزینه ای که برای تحصیل مردم می شود و دولت می پردازد، باید برای هدفی علاوه بر باسوادشدن مردم باشد. یعنی چیز دیگری در نظر باشد که این تحصیل در جایی مشکل کشور را حل کند. الان این تقسیم بندی در متون درسی و برنامه های درسی انجام نشده و ضعیف است. ده تا دوازده سال پیش، کاری را برای تقویت آموزش های فنی و حرفه ای شروع کردیم که الان پس از سال ها می بینم پیشرفت جدّی نکرده است. دانشگاه هایمان هم این گونه هستند. نمی توان صنعت کاربردی را برای همه آموزش های دانشگاه ها ذکر کرد.

پانزدهم، ضعف تحقیقات است. در حد ضرورت یک کشور در حال توسعه، تحقیق در کشور ما نهادینه نیست. هزینه آموزشی ما، هم در مدارس

و هم در دانشگاه ها، خیلی بالاست. اما تحقیقاتمان ضعیف است. حتی آن مقداری که در بودجه می بینیم، آخر سال دیده می شود که به خوبی صرف تحقیقات نشده است. البته گاهی هم کم می آید. اگر بخواهیم به توسعه یافتگی مبتنی بر دانایی دست یابیم، باید بین دو تا سه درصد از تولید ناخالص داخلی را صرف تحقیق و پژوهش نماییم. در حالی که الان کمتر از یک درصد صرف می شود که آن هم بهینه مصرف نمی گردد.

شانزدهم، آموزش فنی و حرفه ای است که در کشور ما بسیار کم است. بدانید که ضعف بسیار بزرگی است که اقتصاد کشور کمبود کارگر ماهر و عالم داشته باشد. ما سرمایه های عظیمی صرف ساختمان های صنعتی می کنیم و در آنجا بسیاری از ماشین های گران قیمت می آوریم و می گذاریم، اما آموزش کارگران ما در حدّی نیست که از اینها به اندازه کافی استفاده شود. هرز رفتن سرمایه و مواد اولیه زیاد است. واقعاً امروز ضعف بزرگی از ناحیه عدم آموزش نیروهای کاری در کشور هست که البته به تدریج رو به بهبود است. در گذشته بسیار بد بوده است و الان کم کم دارد اصلاح می شود. باید بین مراکز تحصیل و میدان کار، ارتباط باشد. دانشگاه های ما در محیط دربسته ای درس می دهند و میدان کار ما هم، متصل به دانشگاه ها نیست. نه دانشگاه می تواند از تجربه این میدان استفاده کند و نه میدان کار می تواند از دستاورد دانشگاه استفاده کند، جز به صورت آب باریکی که به زور قوانین است. سال هاست فشار می آوریم که چند درصد از بودجه تحقیقاتی باید از طریق دانشگاه ها مصرف شود که ارتباط برقرار شود، اما انصافاً ضعیف است.

همه دانشگاه ها باید با میدان مورد نظرشان ارتباط داشته باشند. استاد و دانشجو در میدان حضور داشته باشند و بخشی از آموزش ها در میدان کار انجام شود. البته بعضی جاها هست و بعضی جاها نیست و یا ناقص است.

هفدهم، فرار مغزها و عدم جذب نیروهای فرهیخته کشور است. این دردی است که هر روز در رسانه ها تکرار می شود. بسیاری از مغزهای ارزشمند ما الان در بیرون کار می کنند و بعضی هایشان هم متأسفانه در خدمت دشمنان ما هستند. نمی خواهند به دشمن خدمت کنند، می خواهند کار کنند و دشمن از آنها استفاده می کند. دشمن توری را انداخته و استعدادهای ممتاز و سطح بالای ما را صید می کند و می برد. از مدرسه و در امتحانات و المپیادها اینها را شناسایی می کند و امتیازاتی می دهد. یک عده برای تکمیل تحصیل می روند و در آنجا جذب می شوند. کسانی هم که در داخل هستند، خیلی از فرهیختگان الان جذب نظام نیستند و آن جوری که باید، وفادار باشند و یا ما باید آنها را جذب کنیم، انجام نمی شود. باید از نیروهایی که کشور برایشان هزینه سنگینی کرده است، استفاده نمود. هر یک از اینها که به اینجا رسیده اند، ده ها میلیون تومان برایشان هزینه شده است. اگر نتوان از وجودشان استفاده کرد، ظلمی به کشور است. این اشکال واقعی الان وجود دارد. ما باید برای شناسایی، پرورش و بهره گیری بهینه از نخبگان کشور برنامه داشته باشیم.

هجدهم، ضعف حرکت اشتغال در کارگاه است. همه نباید در پشت میز و در کارهای ستادی خدمت کنند. این کار، راه سعادت اقتصادی را می بندد. باید فرهنگ کار و حضور در کارگاه و دست داشتن بر قیچی، درفش، پتک، آچار و ماشین برای بچه های ما زیبا و شیرین باشد و خودشان را در میدان

کار مثل ماهی در آب ببینند. این فرهنگ، در ایران نهادینه نشده است. باید این کار جزء وجود و فرهنگ ما باشد و در آموزش هایمان نهادینه شود.

نوزدهم، نرخ بالای بی کاری است. دردی که همگان می دانند و راهی جز سرمایه گذاری و تأمین امنیت سرمایه و تسهیل کردن کار صاحبان سرمایه و صاحبان هنر کارآفرینی وجود ندارد. ما باید با مقررات و اقدامات شایسته، راه ایجاد اشتغال را باز کنیم و فرهنگ کارآفرینی را توسعه دهیم.

بیستم، ضعف بهره وری و در کنار آن، ضعف صادرات است. سرمایه ای که به نسبت در دانشگاه ها، صنایع، کشاورزی، سدها، راه ها، بندرها و همه چیزهایی که داریم، گذاشته ایم، بهره وری ما در مقایسه با کشوری مثل ژاپن بسیار پایین است. یعنی اگر ژاپن از هر صد سرمایه، بیست مورد برداشت می کند، ما ۵ مورد برمی داریم. این همه سرمایه و این قدر بهره وری پایین داریم. نتیجه اش این می شود که محصولات ما اقتصادی نیست. نتیجه اش این می شود که وقتی تعرفه واردات آنها را ضعیف می کنیم، می توانند محصولات ما را از رقابت در میدان بیرون کنند. اگر تعرفه را بالا ببریم، این قدر کالاهای خارجی را از طریق قاچاق و با ریسک ۳۰ درصدی می آورند و محصولات ما را از میدان بیرون می کنند. اشکالش در بهره وری است. باید روی بهره وری خیلی بیش از این تکیه کنید.

بیست و یکم، تورم است که قبل از انقلاب و بعد از انقلاب تا امروز داد همه مردم را در آورده است.

بیست و دوم، ضعف سرمایه گذاری داخلی است. بسیاری از سرمایه هایی که می تواند مولّد، کارآفرین و در رونق اقتصادی مفید باشد و کشور را به

رونق اقتصادی برساند، تبدیل به سرمایه های انگلی می شود که در قاچاق کالا و در کارهای خلاف شرع، در سطح بورس بازی ها ظاهر می شود و به طرف التهاب در سکه، زمین، موبایل، مسکن و ... می رود. اینها مثل دملی سر باز می کنند و جایی را چرکین و خراب می نماید. این مسئله به خاطر این است که سرمایه جذب کارهای درست، مولّد و کارآفرین نمی شود.

بیست و سوم، عدم جذب سرمایه های خارجی است. بالاخره همه کشورهای خارجی مثل امریکا و اروپا، زندگی پر رونق آنها متکی به سرمایه هایی است که از خارج می آید و تبادل سرمایه می کنند. این تجربه بشری است. نباید راه ورود این سرمایه ها را به روی کشور ببندیم و نگذاریم سرمایه های خارجی وارد کشور شوند. البته ما در مجمع تشخیص مصلحت راه را باز کردیم. متأسفانه با اینکه سال ها از مصوبه مجمع تشخیص مصلحت می گذرد، هنوز خوب اجرا نشده است.

بیست و چهارم، فقر و نابرابری است. بخشی از جامعه ما فقیر هستند و نابرابری هم واقعاً وجود دارد. مردم از منافعی که حق خودشان است، محرومند. ضررهای فکری، عقیدتی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی هم یک دنیا بحث را می طلبد.

بیست و پنجم، حجم بزرگ دولت و یارانه های غیرعادلانه است. دولت ما بیش از اندازه معقول، بزرگ است. دولت نباید خیلی از کارها را انجام دهد. باید تصدی گری را به مردم واگذار کند. آنها با انگیزه های شخصی که پیدا می کنند، خیلی بهتر از دولت اداره می کنند. در ایران بعد از انقلاب به خاطر شرایطی که آن موقع بود و به خاطر روحیه های انقلابی که بود و به خاطر

تأثیری که انقلابیون ما از تبلیغات مارکسیستی داشتند، گرفتار این مشکل شدیم و هنوز هم این زخم و سم در پیکر اقتصاد ما وجود دارد و باید به تدریج آن را بیرون کرد. البته معمولاً خصوصی سازی، دچار اشکالاتی است که باید نسبت به رفع آنها اقدامات شود. یارانه های غیرعادلانه دولتی هم مشکلی بر مشکل هاست. بسیاری از یارانه ها هوشمندانه نیست و در جهت درست حرکت نمی کند. به فقرا نمی رسد. به نیازمندان نمی رسد. به مسرفان می رسد و تخریب کننده است و در جامعه ما وجود دارد.

بیست و ششم، ضعف بخش خصوصی است. بخش خصوصی ما در حد کشور وسیع ایران نیست و ضعیف است. امروزه بسیاری از کارهای بزرگ دنیا که بسیار پررونق است، با بخش خصوصی انجام می شود. صنایع مهم، بانک ها، بیمه ها، ساخت اتوبان ها، بندرها، سدها و همه این کارهایی که الان دولت می کند، در دست بخش خصوصی است. متروی یک شهر را با امکاناتی که از بانک های خصوصی می گیرند، می سازند. از درآمد مترو، اصل و فرع طرحشان را در می آورند، سودشان را می برند و باری از دوش دولت بر می دارند. پارکینگ های شهر در دست بخش خصوصی است. در ایران متأسفانه بخش خصوصی نیرومند نداریم. خیلی از کارها را دولت باید عمل کند و بعد مشکلاتی برای دولت ها به وجود می آورد و مردم را متوقع می کند که دولت، جواب گوی از سیر تا پیاز مسائل باشد. حتی اشتغال زایی، وظیفه بخش خصوصی است. اگر بخش خصوصی بارونق و زنده ای داشته باشیم، می تواند تحت نظارت دولت اشتغال زایی نماید.

بیست و هفتم، صنعت بیمه و بانک در کشور ما بسیار ضعیف است. بیمه هزینه ای برای هیچ کس ندارد. بیمه فقط آرامشی به جامعه می دهد و مردم

حاضرند برای آرامش و کم کردن ریسک شان، هزینه بیمه را بپردازند. در بیمه، به خصوص بیمه های اتکایی، ضعیف و هنوز به خارج از کشور متکی هستیم. بانک های ما هم خیلی کمتر از یک بانک فعال و بارونق کشورهای پیشرفته، عمل می کنند. بانک ها باید آن چنان فعال باشند که تا آخرین قطرات موجودی پولی را که در جامعه هست، جذب و به طرف کارهای مولّد و سازنده هدایت کنند. یعنی هر کسی که متقاضی وام مؤثر است، فوری بگیرد و هرکس که پولی دارد، بتواند بگذارد و سودش را ببرد. الان جریان واقعاً این گونه نیست و کند است. چرا وقتی یک بانک خصوصی پیدا می شود، به این وسعت رشد می کند و این قدر سود می برد و این قدر سهامش بالا می رود؟ برای اینکه کارآیی بخش خصوصی را دارد. این اشکال در سازمان بانک داری ما واقعاً جدّی است و مردم دارند هزینه ناکارآمدی بانک ها را می پردازند.

بیست و هشتم، عدم توازن منطقه ای است. مناطق جغرافیایی ما یک نواخت نیست. از لحاظ طبیعی هم یک نواخت نیست. جایی هست که هزار میلی متر یا ۲۰۰۰ میلی متر باران و در جایی هم ۵۰ میلی متر باران داریم. جایی امن و جایی ناامن است. جایی به مراکز خدمت، نزدیک و جایی دور است. اختلافات طبیعی داریم. آمایش سرزمینی باید این مسائل را حل کند و به گونه ای عمل کنیم که این مناطق توازن پیدا کنند. اینهایی که من عرض می کنم، چیزهایی است که در چشم انداز برنامه بیست ساله دیده ایم. یک وقت نپرسید که اینها چیست؟ اینها را بررسی کرده ایم و نوشته ایم. برای همه اینها راهکار هست. قانون وجود دارد و اگر هم نیست، تهیه می کنند.

ص:۱۱۲

بیست و نهم، رواج مواد مخدر است که یک بلای خانمان سوز برای کشور ماست. امروزه میلیون ها نفر از مردم و خانواده هایشان را گرفتار کرده و هزینه سرسام آور اتلاف ارز را داریم؛ چون اینها با ارز وارد می شوند. هزینه سرسام آور مبارزه با اینها را داریم. این همه شهید و مجروح که نیروی انتظامی و دیگران می دهند و این همه هزینه ای که دادگاه ها و زندان های ما متحمل می شوند، برای جریان شومی است که مقداری وارداتی و مقداری هم شاید از اشکالات گذشته است. انصافاً در این بحث مشکل داریم و باید این را حل کنیم.

سی ام، تهدید بنیاد خانواده است. از امتیازات اسلام و کشورهای اسلامی و ایران این است که خانواده مهم است و بنیان جامعه ما از خانواده اعتبار می گیرد و هنوز هم به شکر خدا چنین است. البته شما اخبار جسته گریخته ای از اشکالاتی که در خانواده ها پیدا می شود، می شنوید. چه مواد مخدر، چه مسائل اخلاقی و چه مسائل دیگر، بنیاد جامعه را ضعیف می کنند و این یعنی تیشه زدن به ریشه جامعه.

سی و یکم، ضعف تأمین اجتماعی است. تأمین اجتماعی باید به گونه ای در کشور باشد که بچه ای که متولد می شود، تا آخر عمرش تأمین باشد. اگر بی کار است، بیمه بی کاری بگیرد. اگر افتاده شد، بیمه از کارافتادگی بگیرد. اگر بازنشسته شد، تا آخر عمرش تأمین باشد و این تأمین اجتماعی کامل است. اگر مریض شد، درمانش هیچ مشکلی نداشته باشد. این کار در کشور ما ضعیف، ولی رو به رشد است. الحمدلله مدتی است که دارد جلو می رود. ضعف بیمه های درمانی به خصوص مشکلات بیمارستان ها ناشی از نبودن بیمه خوب است. اگر بیمه

عالمانه ای در کشور باشد، هیچ بیمارستانی مشکل نخواهد داشت؛ چون مریضی که وارد می شود، بیمه است. هزینه درمانش را بیمه می پردازد و پزشک رابطه مالی با مریض نـدارد. بیمارسـتان رابطه مالی با مریض نـدارد. همه اسـتاندارد کارشان را بالا می برند. این بیمه الان خیلی کمتر از حد لازمش است.

سی و دوم، کم توجهی به محیط زیست است. در شرایطی که کشوری که به طرف ضعف می رود و سوخت فسیلی در آن زیاد مصـرف می شود، این مشـکل وجود دارد. به خصوص جاهایی که بایـد پشتیبان محیط زیست ما باشـند. مثلاً نبایـد به جنگل ها آسیب برسد که آسیب می رسد. به آب ها و خیلی جاهای دیگر آسیب می رسد.

سی و سوم، عدم شفافیت لازم اطلاع رسانی است. این یک درد بنیادی است که باید فکری برای آن کرد.

مهندسی جدید درباره سند چشم انداز

مهندسی جدید درباره سند چشم انداز

مهندسی جدیـد دربـاره سـند چشم انـداز که جنـاب عالی پیش از این به آن اشاره نموده ایـد، چیست؟ آیا گامی در این راسـتا برداشته شده است؟

حجت الاسـلام و المسـلمین اکـبر هاشـمی رفسـنجانی: سـیاست هـای کلی نظـام به عنوان محور کـار و قوانین برنـامه و بودجه و تصویب نامه ها و سپس احکام نظارتی، به خصوص نظارت رهبری که فعلاً به مجمع تشخیص مصلحت نظام واگذار شد، ارکان این مهندسی هستند. با تنظیم روابط بین آنها و تعیین سهم هر یک از این مهندسی، کامل می شود.

ضمانت اجرای سند چشم انداز

ضمانت اجرای سند چشم انداز

ص:۱۱۴

ضمانت اجرای سند چشم انداز چیست؟ نظارت بر اجرای آن برعهده چه فرد یا نهادی است؟ آیا در الزامات سند از آن بحث شده است؟ چه راهکارهایی برای نظارت دقیق و مستمر، پیشنهاد می کنید؟

حجت الاسلام و المسلمین اکبر هاشمی رفسنجانی: ضمانت اصلی اجرای سند چشم انداز وجدان عمومی است. یعنی همه باید در جهت اجرای آن برنامه ریزی و حرکت کنیم. در وهله بعدی، آیین نامه نیم بندی است که مجمع تشخیص در زمان دولت آقای خاتمی تصویب کرده بود که اگر به آن هم عمل شود، رضایت بخش است.

نظارت بر حسن اجرای سند چشم انداز هم طبق قانون اساسی برعهده رهبری است. نیازی به بحث چگونگی نظارت در الزامات نیست؛ چون صراحت قانون اساسی است. اما رهبری بر اساس اصل قانون اساسی می توانند بعضی از وظایف خویش را به دیگران تفویض نمایند که آیت الله خامنه ای با ادلّه ای این وظیفه را به مجمع تشخیص مصلحت تفویض کرده اند... که مجمع بر اساس تعیین شاخص ها و الزامات و آیین نامه هایی که تهیه کرده است، نظارت را به طور جدی دنبال می نماید.

البته یکی از راهکارهای نظارت دقیق، اولاً ـ حضور برخی نمایندگان مجمع در دولت و مجلس به هنگام طرح لوایح و قوانین است تا اگر انحرافی می بینند، جلویش را بگیرند و ثانیاً خواستن گزارش سالانه از دستگاه هاست که معلوم شود چه مقدار بر اساس سند چشم انداز عمل شده است.

با تهیه برنامه ها و بودجه ها بر محور سیاست های کلی نظام، قوانین اجرایی فراوانی در همه زمینه ها به دست می آید و سیستم اجرایی، قضایی و نظارتی کشور، وظیفه دارند طبق آنها عمل کنند و مثل همه مقررات دیگر این ضامن

اجرایی فعال می شود.(۱)

ص:۱۱۶

۱- مصاحبه مکتوب با حجت الاسلام والمسلمین اکبر هاشمی رفسنجانی در نگاه ایرانی، پرونده ای برای سند چشم انداز ایران ۱۴۰۴ در سایت دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه ای، ۱۱/۸/۱۳۸۷: http://farsi.khamenei.ir/print-content?id=۴۱۳۸.

بخش پنجم: سیاست های کلی نظام

اشاره

بخش پنجم: سیاست های کلی نظام

سیاست های کلی نظام بعد از سند چشم انداز، جایگاه مهمی در ایجاد هماهنگی و انسجام بین قوای مختلف و فرآیند اجرایی، تقنینی و قضایی کشور دارد. این سیاست ها که با استفاده از نظرهای کارشناسان ارشد کشور تدوین می شود، آهنگ واحد و هدف مندی را به قوانین، مقررات و برنامه ها می بخشد و از ایجاد پراکندگی و اختلاف بین نهادهای مختلف و ضایع شدن فرصت ها و امکانات کشور جلوگیری می کند.

قانون اساسی به منظور «تأثیربخشی» سیاست های کلی، «نظارت بر حسن اجرای سیاست های کلی نظام» را طبق بند دو از اصل ۱۱۰ به عهده رهبری گذاشته است.(۱)

مقام معظم رهبری نیز بر اساس قسمت پایانی اصل ۱۱۰، نظارت بر حسن اجرای سیاست های کلی نظام را در تاریخ ۱۷ فروردین ۱۳۷۷ به مجمع

ص:۱۱۸

۱- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، صص ۵۱ و ۵۲.

تشخیص مصلحت نظام تفویض کردند.(۱)

۱- http://www.maslahat.ir/DocLib۲/About/Responsibilities.aspx.

فصل اول: مقررات نظارت بر حسن اجرای سیاست های کلی نظام

فصل اول: مقررات نظارت بر حسن اجرای سیاست های کلی نظام

بر اساس بند دوم اصل ۱۱۰ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و در اجرای اوامر مورخ ۱۷/۱/۱۳۷۷ مقام معظم رهبری که امر نظارت بر حسن اجرای سیاست های کلی را به مجمع تشخیص مصلحت نظام تفویض فرمودند، «مقررات نظارت بر حسن اجرای سیاست های کلی نظام» طی ده ماده و شش تبصره در تاریخ ۲۱/۳/۱۳۸۴ به شرح ذیل به تصویب رسید:

ماده ۱_ نظارت بر حسن اجرای سیاستهای کلی نظام به موجب تفویض اختیار از سوی مقام معظم رهبری توسط مجمع تشخیص مصلحت نظام مطابق این مقررات صورت می گیرد.

تبصره _ سیاستهای کلی نظام، سیاستهایی است که از سوی مقام معظم رهبری به موجب بند یک از اصل ۱۱۰ قانون اساسی تعیین میشود.

ماده ۲_ قوانین و مقررات شامل قانون برنامه حسب مورد باید در چارچوب سیاست های کلی مرتبط با آن تنظیم شود. این مقررات در هیچ موردی نباید مغایر سیاستهای کلی مربوط باشد.

ص:۱۲۱

ماده ۳_ بالاترین مقام مسئول در قوای سه گانه، نیروهای مسلح و صدا و سیما، مسئول اجرای سیاست های کلی نظام در دستگاه های مربوط می باشند.

تبصره _ شیوه اعمال نظارت در مورد نیروهای مسلح، با تصویب و ابلاغ فرماندهی کل نیروهای مسلح تعیین خواهد شد.

ماده ۴_ به منظور بررسی، ارزیابی، تلفیق و جامع نگری موضوعات ارجاعی مجمع در خصوص نظارت بر حسن اجرای سیاست های کلی، «کمیسیون نظارت» با ترکیب رییس و دبیر مجمع و دو نماینده از میان اعضای هر یک از کمیسیون های موضوعی مجمع تشخیص مصلحت نظام به انتخاب خود کمیسیونها تشکیل میشود.

تبصره ۱_ رؤسای سه قوه می توانند با حق رأی در جلسات کمیسیون نظارت شرکت کنند.

تبصره ۲_ کمیسیون نظارت هنگام بررسی گزارشهای رسیده، از وزیر یا رییس دستگاه ذی ربط، برای شرکت در جلسات کمیسیون دعوت به عمل میآورد.

ماده ۵_ دستگاه های مندرج در ماده ۳ موظفند گزارش های ادواری شامل سالیانه و پنج ساله خود را از نحوه اجرای سیاست های کلی و میزان تحقق آنها بر اساس شاخص ها و نماگرها تهیه و به مجمع ارسال کنند.

ماده ۶ _ کلیه گزارش ها و موارد ارجاعی به کمیسیون نظارت، ابتدا به کمیسیون یا کمیسیون های تخصصی در مجمع ارسال میشود. سپس موضوع به همراه اظهار نظر آن کمیسیون یا کمیسیون ها در جلسه کمیسیون نظارت، مطرح می شود.

تبصره ۱_ هر یک از کمیسیون های تخصصی مجمع در حوزه فعالیت

خود، گزارش سالانه ای از نحوه اجرا و پیشرفت سیاست های کلی تهیه می کنند. این گزارش ها پس از بررسی و تلفیق در کمیسیون نظارت، برای اظهار نظر به مجمع ارائه می شود.

تبصره ۲ــ پی گیری امور و کارشناسی نظارت، به عهده دبیرخانه مجمع است.

ماده ۷ــ هم زمان با بررسی برنامه های پنج ساله و اصلاحات بعدی آن در دولت و مجلس شورای اسلامی، کمیسیون نظارت مجمع هم محتوای برنامه را از نظر انطباق و عدم مغایرت با سیاست های کلی مصوب، بررسی می نماید. کمیسیون نظارت، مواردی را که مغایر با سیاست های کلی می بیند، به شورای مجمع گزارش می نماید. در صورتی که مجمع هم مغایرت را پذیرفت، نمایندگان مجمع، موارد مغایرت را در کمیسیون های ذی ربط دولت و مجلس مطرح می کنند و نهایتاً اگر در مصوبه نهایی مجلس مغایرت باقی ماند، شورای نگهبان مطابق اختیارات و وظایف خویش بر اساس نظر مجمع تشخیص مصلحت نظام، اعمال نظر می نماید.

ماده ۸ ــ وظایف کمیسیون نظارت عبارت است از:

ــ تدوین خط مشیها، شاخصها و شیوههای اعمال نظارت با همکاری کمیسیون های ذی ربط.

ــ اجرای وظایف مندرج در مواد ۷ و ۹ و سایر موارد ارجاعی.

ــ تعیین نمایندگان برای حضور در جلسات تنظیم و تصویب برنامه های توسعه در دولت و مجلس.

ــ ارزیابی و سنجش میزان تحقق سیاستهای کلی و حسن اجرای آنها بر مبنای شاخصهای مصوب و تلفیق گزارشهای نظارتی.

ص:۱۲۳

ـ ارائه کلیه گزارش ها و تصمیمات از سوی کمیسیون نظارت به شورای مجمع جهت اطلاع و تصویب.

ماده ۹ـ قوای سه‌گانه، ستاد کل نیروهای مسلح، صدا و سیما و دستگاههای نظارتی از قبیل دیوان محاسبات، شورای نظارت صدا و سیما، سازمان حساب رسی دولتی و کمیسیون اصل نود، دیوان عدالت اداری، سازمان بازرسی کل کشور، نهادها، بانک ها، سازمانها، شرکت های دولتی و همچنین نهادهای عمومی موضوع تبصره ذیل ماده ۵ قانون محاسبات عمومی، شهرداریها و کلیه سازمانهایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است و مؤسسات عمومی غیر دولتی با درخواست مجمع از طریق بالاترین مقام هر دستگاه، همکاری لازم را در اعمال نظارت موضوع این مقررات به عمل خواهند آورد. در هر حال، تشخیص و اعلام مغایرت یا عدم مغایرت با سیاست های کلی بر عهده مجمع خواهد بود.

ماده ۱۰ـ نتایج بررسیهای انجام شده در خصوص نحوه رعایت و اجرای سیاستهای کلی، همراه اقدامات انجام شده به مقام معظم رهبری گزارش می شود.(۱)

در این قسمت به سیاست های کلی نظام مصوب در مجمع تشخیص مصلحت و ابلاغ شده از سوی رهبر معظم انقلاب پس از سند چشم انداز می پردازیم.

۱- http://old.Maslahat.ir/Contents.aspx?p=۰e۲bf۱۶d-c۵۵a-۴c۲۰-bd۰۳-۴۸۵fe۲۰۶۰۲۰۱.

فصل دوم: فرمان هشت ماده ای درباره مبارزه با مفاسد اقتصادی

فصل دوم: فرمان هشت ماده ای درباره مبارزه با مفاسد اقتصادی

حضرت آیت الله خامنه ای، رهبر معظم انقلاب، فرمان مهمی درباره مبارزه همه جانبه و سازمان یافته با مفاسد مالی و اقتصادی به رؤسای قوای سه گانه صادر کرد. متن فرمان مقام معظم رهبری به رؤسای قوای سه گانه بدین شرح است:

بسم الله الرحمن الرحیم

حضرات آقایان رؤسای محترم قوای سه گانه _ دامت تأییداتهم _

تشکیل ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی طرح مبارزه با فساد که دو قوه مجریه و قضاییه بدان همت گماشته اند، عزم جدی مسئولان را به اقدام در این امر اساسی و حیاتی نوید می دهد. حکومتی که مفتخر به الگو ساختن نظام علوی است، باید در همه حال، تکلیف بزرگ خود را کم کردن فاصله طولانی خویش با نظام آرمانی علوی و اسلامی بداند و این، جهادی از سر اخلاص و همتی سستی ناپذیر می طلبد. جمهوری اسلامی که جز خدمت به مردم و افراشتن پرچم عدالت اسلامی هدفی ندارد، نباید در این راه دچار غفلت

شود. رفتار قاطع و منصفانه علوی را باید مد نظر داشته باشد و به کمک الهی و حمایت مردمی که عدالت و انصاف را قدر می دانند، تکیه کند.

نام گذاری امسال به نام مبارک «رفتار علوی»، فرصت مناسبی است که شما برادران عزیز، مراقبت از سلامت نظام را که بحمدالله در سال های گذشته همواره در کار بوده، فعالیتی تازه نفس و سازمان یافته ببخشید و با همکاری و اتحاد، افق ها را در برابر چشم این ملت نجیب و مؤمن، روشن تر و شفاف تر سازید. امروز کشور ما تشنه فعالیت اقتصادی سالم و ایجاد اشتغال برای جوانان و سرمایه گذاری مطمئن است و این همه به فضایی نیازمند است که در آن، سرمایه گذار و صنعت گر و عنصر فعال در کشاورزی و مبتکر علمی و جوینده کار و همه قشر ها از صحت و سلامت ارتباطات حکومتی و امانت و صداقت متصدیان امور مالی و اقتصادی مطمئن بوده و احساس امنیت و آرامش کنند. اگر دست مفسدان و سوءاستفاده کنندگان از امکانات حکومتی قطع نشود و اگر امتیازطلبان و زیاده خواهان پر مدعا و انحصارجو، طرد نشوند، سرمایه گذار و تولید کننده و اشتغال طلب، همه احساس ناامنی و نومیدی خواهند کرد و کسانی از آن به استفاده از راه های نامشروع و غیر قانونی تشویق خواهند شد.

خشکانیدن ریشه فساد مالی و اقتصادی و عمل قاطع و گره گشا در این باره، مستلزم اقدام همه جانبه به وسیله قوای سه گانه مخصوصاً دو قوه مجریه و قضاییه است. قوه مجریه با نظارتی سازمان یافته و بی اغماض از بروز و رشد فساد مالی در دستگاه ها پیش گیری کند و قوه قضاییه با استفاده از کارشناسان و قضات قاطع و پاک دامن، مجرم و خائن و عناصر آلوده را از سر راه تعالی کشور بردارد. بدیهی است که نقش قوه مقننه در وضع قوانین که موجب تسهیل راهکارهای قانونی

است و نیز در ایفای وظیفه نظارت بسیار مهم و کارساز است.

لازم است نکاتی را به حضرات آقایان و دیگر دست اندرکاران کشور که می توانند در مبارزه با فساد، نقش ایفا کنند، تذکر دهم:

۱. با آغاز مبارزه جدی با فساد اقتصادی و مالی، یقیناً زمزمه ها و به تدریج، فریادها و نعره های مخالفت با آن بلند خواهد شد. این مخالفت ها عمدتاً از سوی کسانی خواهد بود که از این اقدام بزرگ متضرر می شوند و طبیعی است بددلانی که با سعادت ملت و کشور مخالفند یا ساده دلانی که از القائات آنان تأثیر پذیرفته اند، با آنان هم صدا شوند. این مخالفت ها نباید در عزم راسخ شما تردید بیفکند. به مسئولان خیرخواه در قوای سه گانه بیاموزید که تسامح در مبارزه با فساد به نوعی هم دستی با فاسدان و مفسدان است. اعتماد عمومی به دستگاه ها در برخورد با مجرم و متخلف، قاطعیت و عدم تزلزل خود را نشان دهد.

۲. ممکن است کسانی به خطا تصور کنند که مبارزه با مفسدان و سوءاستفاده کنندگان از ثروت های ملی موجب ناامنی اقتصادی و فرار سرمایه هاست. به این اشخاص تفهیم کنند که به عکس، این مبارزه موجب امنیت فضای اقتصادی و اطمینان کسانی است که می خواهند فعالیت سالم اقتصادی داشته باشند. تولیدکنندگان این کشور، خود، نخستین قربانیان فساد مالی و اقتصاد ناسالمند.

۳. کار مبارزه با فساد را چه در دولت و چه در قوه قضاییه به افراد مطمئن و برخوردار از سلامت و امانت بسپارید. دستی که می خواهد با ناپاکی دربیفتد، باید خود، پاک باشد و کسانی که می خواهند در راه اصلاح عمل کنند، باید خود، برخوردار از صلاح باشند.

۴. ضربه عدالت باید قاطع، ولی در عین حال، دقیق و ظریف باشد. متهم کردن بی گناهان یا معامله یکسان میان خیانت و اشتباه یا یکسان گرفتن گناهان کوچک با گناهان بزرگ جایز نیست. مدیران درست کار و صالح و خدمت گزار که بی گمان، اکثریت کارگزاران در قوای سه گانه کشور را تشکیل می دهند، نباید مورد سوءظن و در معرض اهانت قرار گیرند و یا احساس ناامنی کنند. چه نیکوست که تشویق صالحان و خدمت گزاران نیز در کنار مقابله با فساد و مفسد، وظیفه ای مهم شناخته شود.

۵. بخش های مختلف نظارتی در سه قوه از قبیل سازمان بازرسی کل کشور، دیوان محاسبات و وزارت اطلاعات باید با همکاری صمیمانه، نقاط دچار آسیب در گردش مالی و اقتصادی کشور را به درستی شناسایی کنند و محاکم قضایی و نیز مسئولان آسیب زدایی در هر مورد را یاری رسانند.

۶. وزارت اطلاعات موظف است در چارچوب وظایف قانونی خود، نقاط آسیب پذیر در فعالیت های اقتصادی دولتی کلان مانند معاملات و قراردادهای خارجی و سرمایه گذاری های بزرگ طرح های ملی و نیز مراکز مهم تصمیم گیری اقتصادی و پولی کشور را پوشش اطلاعاتی دهد و به دولت و دستگاه قضایی در تحقق سلامت اقتصادی یاری رساند و به طور منظم به رییس جمهور گزارش دهد.

۷. در امر مبارزه با فساد نباید هیچ تبعیضی دیده شود. هیچ کس و هیچ نهاد و دستگاهی نباید استثنا شود. هیچ شخص یا نهادی نمی تواند با عذر انتساب به این جانب یا دیگر مسئولان کشور، خود را از حساب کشی معاف بشمارد. با فساد در هر جا و هر مسند باید برخورد یکسان صورت

گیرد

۸. با این امر مهم و حیاتی نباید به گونه شعاری، تبلیغاتی و تظاهرگونه رفتار شود. به جای تبلیغات باید آثار و برکات عمل مشهود گردد. به دست اندرکاران این مهم تأکید کنید که به جای پرداختن به ریشه ها و ام الفسادها، به سراغ ضعفا و خطاهای کوچک نروند و نقاط اصلی را رها نکنند. هر گونه اطلاع رسانی به افکار عمومی که البته در جای خود لازم است، باید به دور از اظهارات نسنجیده و تبلیغات گونه بوده و حفظ آرامش و اطمینان افکار عمومی را در نظر داشته باشد.

از خداوند متعال اخلاص و جد و توفیق را برای خود و شما و همه مسئولان این امور مسئلت می کنم و امیدوارم این اقدام مورد رضای حضرت بقیه الله الاعظم _ روحی فداه _ قرار گرفته، گام بلندی به سوی رفاه و آسایش عمومی را تدارک کند.

والسلام علیکم

سید علی خامنه ای

۱۰ اردیبهشت ۱۳۸۰(۱)

ص:۱۲۹

۱- http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=۱۶۹۹۷.

فصل سوم: ابلاغ سیاست های کلی برنامه چهارم توسعه جمهوری اسلامی ایران توسط مقام معظم رهبری

اشاره

فصل سوم: ابلاغ سیاست های کلی برنامه چهارم توسعه جمهوری اسلامی ایران توسط مقام معظم رهبری

بسم الله الرحمن الرحیم

جناب آقای خاتمی ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران

با سلام و تحیت

در پی ابلاغ سند چشم انداز بیست ساله که به حول و قوه الهی و توجهات حضرت بقیه الله _ ارواحنا فداه _ خواهد توانست مسیر توسعه و سازندگی کشور را در جهت هدف های والای جمهوری اسلامی نمایان و مشخص سازد، اینک سیاست های کلی برنامه چهارم که نخستین برنامه دوران بیست ساله است، برابر اصل ۱۱۰ قانون اساسی ابلاغ می گردد. انتظار می رود چارچوب این سیاست ها و نقاط مورد تکیه در آن بتواند به تدوین برنامه ای جامع و عملیاتی برای دوره پنج ساله بینجامد. بی گمان، اهتمام و دقت نظر جناب عالی و هیئت محترم دولت و از آن پس، مجلس محترم شورای اسلامی

ص:۱۳۱

می تواننـد در این باره نقش تعیین کننده خود را ایفا کنند. تأکید بر این معنا بدین علت ضـرورت می یابد که برخی از سیاسـت هـای کلی مصـرح در برنـامه سوم از توجه کافی در تقنین و اجرا برخوردار نگشت. مجمع محترم تشـخیص مصـلحت و نیز خود دسـتگاه هـای تقنینی و اجرایی می تواننـد این کمبود را به نحو شایسـته ای در این برنـامه برطرف کننـد. لازم می دانم از مجمع محترم تشـخیص مصـلحت و هیئت محترم دولت و سازمـان مـدیریت و برنـامه ریزی و دبیرخـانه مجمع و نیز کارشـناسان فعال و همکار با این مجموعه ها که در تنظیم سـیاست های کلی برنامه چهارم نقش آفرینی کردند، صمیمانه سپاس گزاری کنم. نسخه حاوی مجموعه سیاست ها هم زمان برای مجلس شورای اسلامی و مجمع تشخیص مصلحت ارسال می شود.

سید علی خامنه ای

۲۰/۹/۱۳۸۲

سیاست های کلی برنامه چهارم توسعه جمهوری اسلامی ایران

اشاره

سیاست های کلی برنامه چهارم توسعه جمهوری اسلامی ایران

بنـدهای امور فرهنگی، علمی و فن آوری و یـا امور اجتمـاعی، سیاسـی، دفـاع و امنیتی و امور خارجی سـیاست های کلی برنامه چهارم توسـعه هر چنـد که به طور مسـتقیم به اقتصاد نمی پردازد اما اکثر آنها دارای پیوست اقتصادی می باشـد وب رخی دیگر که تعـداد آنها انـدک ارتباط چنـدانی نـدارد نیز آمـده است تا کل سـیاست های برنامه چهارم به طور کامل آمـده باشد و همه جانبه نگری در آن لحاظ گردد.

امور فرهنگی، علمی و فن آوری

امور فرهنگی، علمی و فن آوری

ص:۱۳۲

۱. اعتلا و عمق و گسترش دادن معرفت و بصیرت دینی بر پایه قرآن و مکتب اهل بیت:.

ــ استوار کردن ارزش های انقلاب اسلامی در اندیشه و عمل.

ــ تقویت فضایل اخلاقی و ایمان، روحیه ایثار و امید به آینده.

ــ برنامه ریزی برای بهبود رفتارهای فردی و اجتماعی.

۲. زنده و نمایان نگاه داشتن اندیشه دینی و سیاسی حضرت امام خمینی= و برجسته کردن نقش آن به عنوان یک معیار اساسی در تمام سیاست گذاری ها و برنامه ریزی ها.

۳. تقویت وجدان کاری و انضباط اجتماعی و روحیه کار و ابتکار، کار آفرینی، درست کاری و قناعت، و اهتمام به ارتقای کیفیت تولید.

ــ فرهنگ سازی برای استفاده از تولیدات داخلی، افزایش تولید و صادرات کالا و خدمات.

۴. ایجاد انگیزه و عزم ملی برای دست یابی به اهداف مورد نظر در افق چشم انداز.

۵. تقویت وحدت و هویت ملی مبتنی بر اسلام و انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی و آگاهی کافی درباره تاریخ ایران، فرهنگ، تمدن و هنر ایرانی ــ اسلامی و اهتمام جدی به زبان فارسی.

۶. تعمیق روحیه دشمن شناسی و شناخت ترفندها و توطئه های دشمنان علیه انقلاب اسلامی و منافع ملی، ترویج روحیه ظلم ستیزی و مخالفت با سلطه گری استکبار جهانی.

۷. سالم سازی فضای فرهنگی، رشد آگاهی ها و فضایل اخلاقی و اهتمام

به امر به معروف و نهی از منکر.

_ اطلاع رسانی مناسب برای تحقق ویژگی های مورد نظر در افق چشم انداز.

۸. مقابله با تهاجم فرهنگی.

_ گسترش فعالیت رسانه های ملی در جهت تبیین اهداف و دستاوردهای ایران اسلامی برای جهانیان.

۹. سازمان دهی و بسیج امکانات و ظرفیت های کشور در جهت افزایش سهم کشور در تولیدات علمی جهان.

_ تقویت نهضت نرم افزاری و ترویج پژوهش.

_ کسب فن آوری، به ویژه فن آوری های نو شامل: ریزفن آوری و فن آوری های زیستی، اطلاعات و ارتباطات، زیست محیطی، هوافضا و هسته ای.

۱۰. اصلاح نظام آموزشی کشور شامل: آموزش و پرورش، آموزش فنی و حرفه ای، آموزش عالی، و کارآمد کردن آن برای تأمین منابع انسانی مورد نیاز در جهت تحقق اهداف چشم انداز.

۱۱. تلاش در جهت تبیین و استحکام مبانی مردم سالاری دینی و نهادینه کردن آزادی های مشروع از طریق آموزش، آگاهی بخشی و قانون مند کردن آن.

امور اجتماعی، سیاسی، دفاعی و امنیتی

امور اجتماعی، سیاسی، دفاعی و امنیتی

۱۲. تلاش در جهت تحقق عدالت اجتماعی و ایجاد فرصت های برابر و ارتقای سطح شاخص هایی از قبیل آموزش، سلامت، تأمین غذا، افزایش درآمد سرانه و مبارزه با فساد.

۱۳. ایجاد نظام جامع تأمین اجتماعی برای حمایت از حقوق محرومان و

مستضعفان و مبارزه با فقر و حمایت از نهادهای عمومی و مؤسسات و خیریه های مردمی با رعایت ملاحظات دینی و انقلابی.

۱۴. تقویت نهاد خانواده و جایگاه زن در آن و در صحنه های اجتماعی و استیفای حقوق شرعی و قانونی بانوان در همه عرصه ها و توجه ویژه به نقش سازنده آنان.

۱۵. تقویت هویت ملی جوانان متناسب با آرمان های انقلاب اسلامی.

ـ فراهم کردن محیط رشد فکری و علمی و تلاش در جهت رفع دغدغه های شغلی، ازدواج، مسکن و آسیب های اجتماعی آنان.

ـ توجه به مقتضیات دوره جوانی و نیازها و توانایی های آنان.

۱۶. ایجاد محیط و ساختار مناسب حقوقی، قضایی و اداری برای تحقق اهداف چشم انداز.

۱۷. اصلاح نظام اداری و قضایی درجهت: افزایش تحرک و کارآیی، بهبود خدمت رسانی به مردم، تأمین کرامت و معیشت کارکنان، به کارگیری مدیران و قضات لایق و امین و تأمین شغلی آنان، حذف یا ادغام مدیریت های موازی، تأکید بر تمرکززدایی در حوزه های اداری و اجرایی، پیش گیری از فساد اداری و مبارزه با آن و تنظیم قوانین مورد نیاز.

۱۸. گسترش و عمق بخشیدن به روحیه تعاون و مشارکت عمومی و بهره مند ساختن دولت از هم دلی و توانایی های عظیم مردم.

۱۹. آمایش سرزمینی

ص:۱۳۵

مبتنی بر اصول ذیل:

ــ ملاحظات امنیتی و دفاعی.

ــ کارآیی و بازدهی اقتصادی.

ــ وحدت و یک پارچگی سرزمین.

ــ گسترش عدالت اجتماعی و تعادل های منطقه ای.

ــ حفاظت محیط زیست و احیای منابع طبیعی.

ــ حفظ هویت اسلامی ایرانی و حراست از میراث فرهنگی.

ــ تسهیل و تنظیم روابط درونی و بیرون اقتصاد کشور.

ــ رفع محرومیت ها خصوصاً در مناطق روستایی کشور.

۲۰. تقویت امنیت و اقتدار ملی با تأکید بر رشد علمی و فن آوری، مشارکت و ثبات سیاسی، ایجاد تعادل میان مناطق مختلف کشور، وحدت و هویت ملی، قدرت اقتصادی و دفاعی و ارتقای جایگاه جهانی ایران.

۲۱. هویت بخشی به سیمای شهر و روستا.

ــ بازآفرینی و روزآمدسازی معماری ایرانی ــ اسلامی.

ــ رعایت معیارهای پیشرفته برای ایمنی بناها و استحکام ساخت و سازها.

۲۲. تقویت و کارآمد کردن نظام بازرسی و نظارت.

ــ اصلاح قوانین و مقررات در جهت رفع تداخل میان وظایف نهادهای نظارتی و بازرسی.

۲۳. اولویت دادن به ایثارگران انقلاب اسلامی در عرضه منابع مالی و فرصت ها و امکانات و مسئولیت های دولتی در صحنه های مختلف فرهنگی و اقتصادی.

۲۴. ارتقای توان دفاعی نیروهای مسلح برای بازدارندگی، ابتکار عمل و مقابله مؤثر در برابر تهدیدها و حفاظت از منافع ملی و انقلاب اسلامی و منابع حیاتی کشور.

۲۵. توجه ویژه به حضور و سهم نیروهای مردمی در استقرار امنیت و دفاع از کشور و انقلاب با تقویت کمی و کیفی بسیج مستضعفین.

۲۶. تقویت توسعه و نوسازی صنایع دفاعی کشور با تأکید بر گسترش تحقیقات و سرعت دادن به انتقال فن آوری های پیشرفته.

۲۷. توسعه نظم و امنیت عمومی و پیش گیری و مقابله مؤثر با جرایم و مفاسد اجتماعی و امنیتی از طریق تقویت و هماهنگی دستگاه های قضایی، امنیتی و نظامی و توجه جدی در تخصیص منابع به وظایف مربوط به اعمال حاکمیت دولت.

امور مربوط به مناسبت سیاسی و روابط خارجی

امور مربوط به مناسبت سیاسی و روابط خارجی

۲۸. ثبات در سیاست خارجی بر اساس قانون اساسی و رعایت عزت، حکمت و مصلحت و تقویت روابط خارجی از طریق:

ـ گسترش همکاری های دوجانبه، منطقه ای و بین المللی.

ـ ادامه پرهیز از تشنج در روابط با کشورها.

ـ تقویت روابط سازنده با کشورهای غیرمتخاصم.

ـ بهره گیری از روابط برای افزایش توان ملی.

ـ مقابله با افزون خواهی و اقدام متجاوزانه در روابط خارجی.

ـ تلاش برای رهایی منطقه از حضور نظامی بیگانگان.

ـ مقابله با تک قطبی شدن جهان.

ـ حمایت از مسلمانان و ملت های مظلوم و مستضعف به ویژه ملت فلسطین.

ـ تلاش برای هم گرایی بیشتر میان کشورهای اسلامی.

ـ تلاش برای اصلاح ساختار سازمان ملل.

۲۹. بهره گیری از روابط سیاسی با کشورها برای نهادینه کردن روابط اقتصادی، افزایش جذب منابع و سرمایهگذاری خارجی و فن آوری پیشرفته و گسترش بازارهای صادراتی ایران و افزایش سهم ایران از تجارت جهانی و

رشد پرشتاب اقتصادی مورد نظر در چشم انداز.

۳۰. تحکیم روابط با جهان اسلام و ارائه تصویر روشن از انقلاب اسلامی و تبیین دستاوردها و تجربیات سیاسی، فرهنگی و اقتصادی جمهوری اسلامی و معرفی فرهنگ غنی و هنر و تمدن ایرانی و مردم سالاری دینی.

۳۱. تلاش برای تبدیل مجموعه کشورهای اسلامی و کشورهای دوست منطقه به یک قطب منطقه ای اقتصادی، علمی، فن آوری و صنعتی.

۳۲. تقویت و تسهیل حضور فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در مجامع جهانی و سازمان های فرهنگی بین المللی.

۳۳. تقویت هویت اسلامی و ایرانی ایرانیان خارج از کشور، کمک به ترویج زبان فارسی در میان آنان، حمایت از حقوق آنان و تسهیل مشارکت آنان در توسعه ملی.

امور اقتصادی

امور اقتصادی

۳۴. تحقق رشد اقتصادی پیوسته، باثبات و پرشتاب متناسب با اهداف چشم انداز.

ـ ایجاد اشتغال مولّد و کاهش نرخ بی کاری.

۳۵. فراهم نمودن زمینه های لازم برای تحقق رقابت پذیری کالاها و خدمات کشور در سطح بازارهای داخلی و خارجی و ایجاد سازوکارهای مناسب برای رفع موانع توسعه صادرات غیرنفتی.

۳۶. تلاش برای دست یابی به اقتصادی متنوع و متکی بر منابع دانش و آگاهی، سرمایه انسانی و فن آوری نوین.

۳۷. ایجاد سازوکار مناسب برای رشد بهره وری عوامل تولید (انرژی، سرمایه، نیروی کار، آب و خاک...).

ـ پشتیبانی از کارآفرینی، نوآوری و استعدادهای فنی و پژوهشی.

۳۸. تأمین امنیت غذایی کشور با تکیه بر تولید از منابع داخلی و تأکید برخودکفایی در تولید محصولات اساسی کشاورزی.

۳۹. مهار تورم و افزایش قدرت خرید گروه های کم درآمد و محروم و مستضعف و کاهش فاصله بین دهک های بالا و پایین درآمدی جامعه و اجرای سیاستهای مناسب جبرانی.

۴۰. توجه به ارزش اقتصادی، امنیتی، سیاسی و زیست محیطی آب در استحصال، عرضه، نگه داری و مصرف آن.

ـ مهار آب هایی که از کشور خارج می شود و اولویت استفاده از منابع آب های مشترک.

۴۱. حمایت از تأمین مسکن گروه های کم درآمد و نیازمند.

۴۲. حرکت در جهت تبدیل درآمد نفت و گاز به دارایی های مولّد به منظور پایدارسازی فرآیند توسعه و تخصیص و بهره برداری بهینه از منابع.

۴۳. توسعه روستاها.

ـ ارتقای سطح درآمد و زندگی روستاییان و کشاورزان و رفع فقر، با تقویت زیرساخت های مناسب تولید و تنوع بخشی و گسترش فعالیت های مکمل به ویژه صنایع تبدیلی و کوچک و خدمات نوین، با تأکید بر اصلاح نظام قیمت گذاری محصولات.

۴۴. هم افزایی و گسترش فعالیت های اقتصادی در زمینه هایی که دارای مزیت نسبی هستند از جمله صنعت، معدن، تجارت، مخابرات، حمل و نقل و گردشگری، به ویژه صنایع نفت، گاز و پتروشیمی و خدمات مهندسی پشتیبان

آن، صنایع انرژی بر و زنجیره پایین دستی آنها، با اولویت سرمایه گذاری در ایجاد زیربناها و زیرساخت های مورد نیاز و سامان دهی سواحل و جزایر ایرانی خلیج فارس در چارچوب سیاست های آمایش سرزمین.

۴۵. تثبیت فضای اطمینان بخش برای فعالان اقتصادی و سرمایه گذاران با اتکا به مزیت های نسبی و رقابتی و خلق مزیت های جدید و حمایت از مالکیت و کلیه حقوق ناشی از آن.

۴۶. ارتقای بازار سرمایه ایران و اصلاح ساختار بانکی و بیمه ای کشور با تأکید بر کارآیی، شفافیت، سلامت و بهره مندی از فن آوری های نوین.

ـ ایجاد اعتماد و حمایت از سرمایه گذاران با حفظ مسئولیت پذیری آنان.

ـ تشویق رقابت و پیش گیری از وقوع بحران ها و مقابله با جرم های مالی.

۴۷. توان مندسازی بخش های خصوصی و تعاونی به عنوان محرک اصلی رشد اقتصادی و کاهش تصدی دولت همراه با حضور کارآمد آن در قلمرو امور حاکمیتی در چارچوب سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی که ابلاغ خواهد شد.

۴۸. ارتقای ظرفیت و توان مندی های بخش تعاونی از طریق تسهیل فرآیند دست یابی به منابع، اطلاعات، فن آوری، ارتباطات و توسعه پیوندهای فنی، اقتصادی و مالی آن.

۴۹. توجه و عنایت جدی بر مشارکت عامه مردم در فعالیت های اقتصادی کشور و رعایت جهات زیر در امر واگذاری مؤسسات اقتصادی دولت به مردم:

ـ امر واگذاری در جهت تحقق اهداف برنامه باشد و خود هدف قرار نگیرد.

ـ در چارچوب قانون اساسی صورت پذیرد.

ـ موجب تهدید امنیت ملی و یا تزلزل حاکمیت ارزش های اسلامی و انقلاب نگردد.

ـ به خدشه دار شدن حاکمیت نظام یا تضییع حق مردم و یا ایجاد انحصار نینجامد.

ـ به مدیریت سالم و اداره درست کار توجه شود.

۵۰. اهتمام به نظم و انضباط مالی و بودجه ای و تعادل بین منابع و مصارف دولت.

۵۱. تلاش برای قطع اتکای هزینه های جاری به نفت و تأمین آن از محل درآمدهای مالیاتی و اختصاص عواید نفت برای توسعه سرمایه گذاری بر اساس کارآیی و بازدهی.

۵۲. تنظیم سیاست های پولی، مالی و ارزی با هدف دست یابی به ثبات اقتصادی و مهار نوسانات.

ملاحظه

شاخص های کمّی و نحوه انطباق محتوای برنامه ها و بودجه های سالانه متناسب با سیاست های کلی برنامه چهارم تهیه و ارائه شود.(۱)

۱- http://www.maslahat.ir/DocLib2/Approved%20Policies/Approved%20Policies.aspx.

فصـل چهارم: سـیاست های کلی برنامه پنجم توسـعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسـلامی ایران توسط مقام معظم رهبری

اشاره

فصـل چهـارم: سـیاست هـای کلی برنامه پنجم توسـعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسـلامی ایران توسط مقام معظم رهبری

حضـرت آیت الله خـامنه ای رهبر معظم انقلاب اسـلامی در نامه ای به آقای احمـدی نژاد، رییس جمهوری، سـیاست های کلی برنامه پنجم توسعه را ابلاغ کردند.

این سیاست های کلی در چارچوب سند چشم انداز بیست ساله و با رویکرد مبنایی پیشرفت و عدالت، ابلاغ شده است.

سیاست هـای کلی برنـامه پنجـم توسـعه دارای ۴۵ بنـد و شامـل سـرفصل هـای: امـور فرهنگی، امـور علمی و فـن آوری، امـور اجتماعی، امور اقتصادی، امور سیاسی، دفاعی و امنیتی است.

متن ابلاغیه مقـام معظم رهبری به رییس جمهوری که هم زمان برای رییس مجلس، رییس قوه قضاییه و رییس مجمع تشـخیص مصلحت نظام ارسال شده به این شرح است:

بسم الله الرحمن الرحیم

جناب آقای دکتر احمدی نژاد

ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران

ص:۱۴۲

با سلام و تحیت

پیش روی بودن دومین پنج سال از سند چشم انداز دوره بیست ساله کشور و ابلاغ بعضی از سیاست های کلی اصولی مانند سیاست های کلی اصل ۴۴ از یک طرف و بعضی تحولات جهانی از طرف دیگر اقتضا می کند که هرچه زودتر، قانون برنامه پنج ساله پنجم کشور با جهت گیری دست یابی به اهداف مرحله ای متناسب با سند چشم انداز بیست ساله تهیه گردد. اینک سیاست های کلی برنامه پنجم که باید مبنای تهیه و تدوین قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران باشد، ابلاغ می گردد.

انتظار می رود این سیاست ها که با رویکرد مبنایی پیشرفت و عدالت تنظیم شده، بتواند در جای جای کلیه فعالیت های کشور چه در بُعد تقنین و چه در بُعد اجرا ظاهر گردد. بی گمان، اهتمام و دقت نظر جناب عالی و هیئت محترم دولت و مجلس محترم شورای اسلامی و سایر دستگاه های رییسی نظام می تواند در این باره نقش تعیین کننده ایفا کند. انتظار دارم در دوره پنج ساله آینده، اقدامات اساسی برای تدوین الگوی توسعه ایرانی _ اسلامی که رشد و بالندگی انسان ها بر مدار حق و عدالت و دست یابی به جامعه ای متکی بر ارزش های اسلامی و انقلابی و تحقق شاخص های عدالت اجتماعی و اقتصادی در گرو آن است، توسط قوای سه گانه کشور صورت گیرد.

مشارکت جدی اندیشه وران حوزه و دانشگاه در تبیین مقوله عدالت و اقتضائات آن نقشی تعیین کننده در این امر دارد. لازم می دانم از مجمع محترم تشخیص مصلحت نظام و هیئت محترم دولت و دبیرخانه مجمع و نیز کارشناسان فعال و همکار با این مجموعه ها که در تنظیم پیشنهادهای مربوط به سیاست های کلی برنامه پنجم نقش آفرینی کرده اند، صمیمانه سپاس گزاری نمایم.

ص:۱۴۳

نسخه حاوی مجموعه سیاست ها هم زمان برای مجلس شورای اسلامی و مجمع تشخیص مصلحت ارسال می شود.

سید علی خامنه ای

۲۱/۱۰/۱۳۸۷

سیاست های کلی برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

اشاره

سیاست های کلی برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

امور فرهنگی

۱. تکمیل و اجرای طرح مهندسی فرهنگی کشور و تهیه پیوست فرهنگی برای طرح های مهم.

۲. زنده و نمایان نگه داشتن اندیشه دینی و سیاسی حضرت امام خمینی= و برجسته کردن نقش آن به عنوان یک معیار اساسی در تمام سیاست گذاری ها و برنامه ریزی ها.

۳. تقویت قانون گرایی، انضباط اجتماعی، وجدان کاری، خودباوری، روحیه کار جمعی، ابتکار، درست کاری، قناعت، پرهیز از اسراف و اهتمام به ارتقای کیفیت در تولید.

۴. مقابله با جریانات انحرافی در حوزه دین و زدودن خرافات و موهومات.

۵. استفاده بهینه از فن آوری های اطلاعاتی و ارتباطی برای تحقق اهداف فرهنگی نظام.

۶. ایجاد درک مشترک از چشم انداز بیست ساله و تقویت باور و عزم ملی برای تحقق آن.

ص:۱۴۴

امور علمی و فن آوری

امور علمی و فن آوری

۷. تحول در نظام آموزش عالی و پژوهش در موارد زیر:

۱ ـ ۷. افزایش بودجه تحقیق و پژوهش به سه درصد تولید ناخالص داخلی تا پایان برنامه پنجم و افزایش ورود دانش آموختگان دوره کارشناسی به دوره های تحصیلات تکمیلی به بیست درصد.

۲ـ ۷. دست یابی به جایگاه دوم علمی و فن آوری در منطقه و تثبیت آن در برنامه پنجم.

۳ـ ۷. ارتباط مؤثر بین دانشگاه ها و مراکز پژوهشی با صنعت و بخش های مربوط جامعه.

۴ـ ۷. توان مندسازی بخش غیر دولتی برای مشارکت در تولید علم و فن آوری.

۵ ـ ۷. دست یابی به فن آوری های پیشرفته مورد نیاز.

۸. تحول در نظام آموزش و پرورش با هدف ارتقای کیفی آن بر اساس نیازها و اولویت های کشور در سه حوزه دانش، مهارت و تربیت و نیز افزایش سلامت روحی و جسمی دانش آموزان.

۹. تحول و ارتقای علوم انسانی با تقویت جایگاه و منزلت این علوم، جذب افراد مستعد و باانگیزه، اصلاح و بازنگری در متون و برنامه ها و روش های آموزشی، ارتقای کمی و کیفی مراکز و فعالیت های پژوهشی و ترویج نظریه پردازی، نقد و آزاداندیشی.

۱۰. گسترش حمایت های هدف مند مادی و معنوی از نخبگان و نوآوران علمی و فن آوری از طریق ارتقای منزلت اجتماعی، ارتقای سطح علمی و مهارتی، رفع دغدغه خطرپذیری مالی در مراحل پژوهشی و آزمایشی

نوآوری ها، کمک به تجاری سازی دستاوردهای آنان.

۱۱. تکمیل و اجرای نقشه جامع علمی کشور.

امور اجتماعی

امور اجتماعی

۱۲. تقویت نهاد خانواده و جایگاه زن در آن و در صحنه های اجتماعی و استیفای حقوق شرعی و قانونی بانوان در همه عرصه ها و توجه ویژه به نقش سازنده آنان.

۱۳. تقویت هویت ملی جوانان متناسب با آرمان های انقلاب اسلامی، فراهم کردن محیط رشد فکری و علمی و تلاش در جهت رفع دغدغه های شغلی، ازدواج، مسکن و آسیب های اجتماعی آنان، توجه به مقتضیات دوره جوانی و نیازها و توانایی های آنان.

۱۴. اصلاح نظام اداری و قضایی در جهت: افزایش تحرک و کارآیی، بهبود خدمت رسانی به مردم، تأمین کرامت و معیشت کارکنان، به کارگیری مدیران و قضات لایق و امین و تأمین شغلی آنان، حذف یا ادغام مدیریت های موازی، تأکید بر تمرکززدایی در حوزه های اداری و اجرایی، پیش گیری از فساد اداری و مبارزه با آن و تنظیم قوانین مورد نیاز.

۱۵. هویت بخشی به سیمای شهر و روستا، بازآفرینی و روزآمدسازی معماری ایرانی ـ اسلامی، رعایت معیارهای پیشرفته برای ایمنی بناها و استحکام ساخت و سازها.

۱۶. تقویت و کارآمد کردن نظام بازرسی و نظارت، اصلاح قوانین و مقررات در جهت رفع تداخل میان وظایف نهادهای نظارتی و بازرسی.

۱۷. اولویت دادن به ایثارگران انقلاب اسلامی در عرضه منابع مالی و

ص:۱۴۶

فرصت ها و امکانات و مسئولیت های دولتی در صحنه های مختلف فرهنگی و اقتصادی.

۱۸. اهتمام به توسعه ورزش و حمایت از گسترش فعالیت های گردشگری با تأکید بر سفرهای زیارتی.

۱۹. تأکید بر رویکرد انسان سالم و سلامت همه جانبه با توجه به:

۱ـ ۱۹. یک پارچگی در سیاست گذاری، برنامه ریزی، ارزش یابی، نظارت و تخصیص منابع عمومی.

۲ـ ۱۹. ارتقای شاخص های سلامت هوا، امنیت غذا، محیط و بهداشت جسمی و روحی.

۳ـ ۱۹. کاهش مخاطرات و آلودگی های تهدیدکننده سلامت.

۴ـ ۱۹. اصلاح الگوی تغذیه جامعه با بهبود ترکیب و سلامت مواد غذایی.

۵ـ ۱۹. توسعه کمّی و کیفی بیمه های سلامت و کاهش سهم مردم از هزینه های سلامت به سی درصد تا پایان برنامه پنجم.

۲۰. ارتقای امنیت اجتماعی

۱ـ ۲۰. مبارزه همه جانبه با مواد مخدر و روان گردان و اهتمام به اجرای سیاست های کلی مبارزه با مواد مخدر.

۲ـ ۲۰. سامان بخشی مناطق حاشیه نشین و پیش گیری و کنترل ناهنجاری های عمومی ناشی از آن.

۳ـ ۲۰. استفاده از ابزارهای فرهنگی، آموزشی و رسانه ها برای پیش گیری و مقابله با ناهنجاری های فرهنگی و اجتماعی.

ص:۱۴۷

امور اقتصادی

امور اقتصادی

الف) رشد مناسب اقتصادی با تأکید بر:

۲۱. تحقق رشد مستمر و پرشتاب اقتصادی به میزان حداقل هشت درصد نرخ رشد سالیانه تولید ناخالص داخلی با:

۱ـ ۲۱. توسعه سرمایه گذاری از طریق کاهش شکاف پس انداز ـ سرمایه گذاری با حفظ نسبت پس انداز به تولید ناخالص داخلی حداقل در سطح چهل درصد و جذب منابع و سرمایه های خارجی.

۲ـ ۲۱. ارتقای سهم بهره وری در رشد اقتصادی به یک سوم در پایان برنامه.

۳ـ ۲۱. بهبود فضای کسب و کار کشور با تأکید بر ثبات محیط اقتصاد کلان، فراهم آوردن زیرساخت های ارتباطی، اطلاعاتی، حقوقی، علمی و فن آوری مورد نیاز، کاهش خطرپذیری های کلان اقتصادی، ارائه مستمر آمار و اطلاعات به صورت شفاف و منظم به جامعه.

۴ـ ۲۱. تقویت و توسعه نظام استاندارد ملی.

۲۲. تغییر نگاه به نفت و گاز و درآمدهای حاصل از آن، از منبع تأمین بودجه عمومی به «منابع و سرمایه های زاینده اقتصادی» و ایجاد صندوق توسعه ملی با تصویب اساس نامه آن در مجلس شورای اسلامی در سال اول برنامه پنجم و برنامه ریزی برای استفاده از مزیت نسبی نفت و گاز در زنجیره صنعتی و خدماتی و پایین دستی وابسته بدان با رعایت:

۱ـ ۲۲. واریز سالانه حداقل بیست درصد از منابع حاصل از صادرات نفت و گاز و فرآورده های نفتی به صندوق توسعه ملی.

۲ـ ۲۲. ارائه تسهیلات از منابع صندوق توسعه ملی به بخش های خصوصی،

ص:۱۴۸

تعاونی و عمومی غیر دولتی با هدف تولید و توسعه سرمایه گذاری در داخل و خارج کشور با در نظر گرفتن شرایط رقابتی و بازدهی مناسب اقتصادی.

۳_ ۲۲. قطع وابستگی هزینه های جاری دولت به درآمدهای نفت و گاز تا پایان برنامه.

۲۳. اصلاح ساختار نظام بانکی با اجرای کامل و روزآمد قانون بانک داری بدون ربا و نهادینه کردن نظام های قرض الحسنه، تأمین اعتبارات خرد و اعتبارات لازم برای سرمایه گذاری های بزرگ.

۲۴. ارتقای کمی و کیفی بازارهای مالی (سرمایه، پول و بیمه) با تأکید بر کارآیی، شفافیت و سلامت.

۲۵. تحقق سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و الزامات مربوط به هر یک از بندها با تأکیدبر:

۱_ ۲۵. حمایت از شکل گیری بازارهای رقابتی.

۲_ ۲۵. ایجاد ساختارهای مناسب برای ایفای وظایف حاکمیتی (سیاست گذاری، هدایت و نظارت).

۳_ ۲۵. تنظیم سیاست های تشویقی در جهت تبدیل فعالیت های غیر متشکل (نهاد خانوار) به فعالیت های واحدهای حقوقی.

۴_ ۲۵. ایجاد بازار رقابتی برای ارائه خدمات بیمه درمانی.

۲۶. توجه به ارزش اقتصادی، امنیتی، سیاسی و زیست محیطی آب با تسریع در استحصال، عرضه، نگه داری و مصرف آن و مهار آب هایی که از کشور خارج می شود، با اولویت استفاده از منابع آب های مشترک.

۲۷. سرمایه گذاری در استحصال و استخراج گاز و نفت و معادن مشترک با کشورهای همسایه با رعایت سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی.

ص:۱۴۹

۲۸. حفظ ذخایر راهبردی ارزی به مقداری که اطمینان از تأمین نیازهای اساسی کشور در مدت معیّن (بر اساس مصوبه شورای عالی امنیت ملی) حاصل گردد.

۲۹. تأکید بر راهبرد توسعه صادرات به ویژه در بخش خدمات با فن آوری بالا به نحوی که کسری تراز بازرگانی بدون نفت، کاهش یافته و توازن در تجارت خدمات ایجاد گردد.

۳۰. گسترش همه جانبه همکاری با کشورهای منطقه جنوب غربی آسیا در تجارت، سرمایه گذاری و فن آوری.

۳۱. ارتقا و هماهنگی میان اهداف توسعه ای آموزش، بهداشت و اشتغال به طوری که در پایان برنامه پنجم، شاخص توسعه انسانی به سطح کشورهای با توسعه انسانی بالا برسد.

۳۲. تبدیل نظام بودجه ریزی کشور به بودجه ریزی عملیاتی.

۳۳. برقراری ارتباط کمّی و کیفی میان برنامه پنج ساله و بودجه های سالیانه با سند چشم انداز با رعایت شفافیت و قابلیت نظارت.

ب) گسترش عدالت اجتماعی با:

۳۴. تنظیم همه فعالیت های مربوط به رشد و توسعه اقتصادی بر پایه عدالت اجتماعی و کاهش فاصله میان درآمدهای طبقات و رفع محرومیت از قشرهای کم درآمد با تأکید بر موارد زیر:

۱_ ۳۴. جبران نابرابری های غیرموجه درآمدی از طریق سیاست های مالیاتی، اعطای یارانه های هدف مند و سازوکارهای بیمه ای.

۲_ ۳۴. تکمیل بانک اطلاعات مربوط به اقشار دو دهک پایین درآمدی و به هنگام کردن مداوم آن.

ص:۱۵۰

۳_ ۳۴. هدف مند کردن یارانه های آشکار و اجرای تدریجی هدف مند کردن یارانه های غیر آشکار.

۴_ ۳۴. تأمین برخورداری آحاد جامعه از اطلاعات اقتصادی.

۳۵. اقدامات لازم برای جبران عقب ماندگی های حاصل از دوران های تاریخی گذشته با تأکید بر:

۱_ ۳۵. ارتقای سطح درآمد و زندگی روستاییان و کشاورزان با تهیه طرح های توسعه روستایی، گسترش کشاورزی صنعتی، صنایع روستایی و خدمات نوین و اصلاح نظام قیمت گذاری محصولات کشاورزی.

۲_ ۳۵.گسترش فعالیت های اقتصادی در مناطق مرزی و سواحل جنوبی و جزایر با استفاده از ظرفیت های بازرگانی خارجی کشور.

۳_ ۳۵.کاهش فاصله دو دهک بالا و پایین درآمدی جامعه به طوری که ضریب جینی به حداکثر ۳۵ درصد در پایان برنامه برسد.

۴_ ۳۵. انجام اقدامات ضروری برای رساندن نرخ بی کاری در کشور به هفت درصد.

۵_ ۳۵. تأمین بیمه فراگیر و کارآمد و گسترش کمّی و کیفی نظام تأمین اجتماعی و خدمات بیمه درمانی.

۶_ ۳۵. توسعه نظام های پیش گیری از آسیب های فردی و اجتماعی.

۷_ ۳۵. حمایت از اقشار محروم و زنان سرپرست خانوار.

۸_ ۳۵. توسعه بخش تعاون با هدف توان مندسازی اقشار متوسط و کم درآمد جامعه به نحوی که تا پایان برنامه پنجم سهم تعاون به ۲۵ درصد برسد.

امور سیاسی، دفاعی و امنیتی

امور سیاسی، دفاعی و امنیتی

۳۶. تقویت حضور و مشارکت مردم در عرصه های سیاسی، اجتماعی،

اقتصادی و فرهنگی.

۳۷. جهت دهی جریانات سیاسی به پای بندی به ارزش های اسلامی _ انقلابی، دفاع از منافع ملی، دشمن ستیزی، قانون پذیری و اصول اخلاقی.

۳۸. حمایت از آزادی های مشروع و صیانت از حقوق اساسی ملت.

۳۹. اعتلای شأن، موقعیت، اقتدار و نقش جمهوری اسلامی ایران در منطقه و نظام بین الملل به منظور تحکیم امنیت ملی و پیشبرد منافع ملی با تأکید بر:

۱ _ ۳۹. تقویت همکاری های دوجانبه، منطقه ای و بین المللی با اولویت کشورهای همسایه.

۲ _ ۳۹. تقویت روابط سازنده با کشورهای غیرمتخاصم.

۳ _ ۳۹. بهره گیری از روابط برای افزایش توان ملی.

۴ _ ۳۹. مقابله با افزون خواهی و اقدام متجاوزانه در روابط خارجی.

۵ _ ۳۹. تلاش برای رهایی منطقه از حضور نظامی بیگانگان.

۶ _ ۳۹. حمایت از مسلمانان و ملت های مظلوم و مستضعف به ویژه ملت فلسطین.

۷ _ ۳۹. تلاش برای هم گرایی بیشتر میان کشورهای اسلامی.

۸ _ ۳۹. تلاش برای اصلاح ساختار سازمان ملل.

۹ _ ۳۹. سازمان دهی تلاش مشترک برای ایجاد مناسبات و نظامات جدید اقتصادی، سیاسی و فرهنگی منطقه ای و جهانی با هدف تأمین عدالت، صلح و امنیت جهانی.

۴۰. حضور فعال و هدف مند در سازمان های بین المللی و منطقه ای و

تلاش برای ایجاد تحول در رویه های موجود بر اساس ارزش های اسلامی.

۴۱. ارتقـای نقش مـدیریتی ایران در توزیع و ترانزیت انرژی، افزایش فرصت هـای صـادراتی، جـذب سـرمایه و فن آوری هـای پیشـرفته و کمـک به اسـتقرار نظـام پولی، بانکی و بیمه ای مسـتقل با کمک کشورهای منطقه ای و اسـلامی و دوست با هـدف کاهش وابستگی به سیستم پولی نظام سلطه.

۴۲. تقویت تعامل فرهنگی، حقوقی، سیاسی و اقتصادی با جهان به ویژه حوزه تمدن اسلامی ـ ایرانی.

۴۳. تقویت هویت اسـلامی و ایرانی ایرانیـان خـارج از کشور، کمـک به ترویـج خـط و زبـان فارسـی در میـان آنان، حمایت از حقوق آنان و تسهیل مشارکت آنان در توسعه ملی.

۴۴. تحکیم و ارتقای امنیت پایدار، فراگیر و تضمین کننده اهداف و منافع ملی با تأکید بر:

۱ـ ۴۴. تقویت نقش مردم و اطلاعات مردمی در پیش گیری از تحرکات ضد امنیتی.

۲ـ ۴۴. تقویت و تعامـل مؤثر دسـتگاه هـای اطلاعـاتی، انتظـامی و قضایی و هماهنگی بین آنها برای تأمین اشـراف اطلاعـاتی و مقابله با هر نوع اخلال در امنیت عمومی، اقتصادی و اجتماعی و مقابله با تهدیدهای نرم.

۳ـ ۴۴. ایجـاد سامـانه یـک پارچه نرم افزاری اطلاعاتی، ارتقای سـطح حفاظت از اطلاعات رایانه ای، توسـعه علوم و فن آوری های مرتبط با حفظ امنیت سامانه های اطلاعاتی و ارتباطی به منظور صیانت از فضای تبادل اطلاعات،

ص:۱۵۳

تقویت فنی برای مقابله با تخلفات در فضاهای رایانه ای و صیانت از حریم فردی و عمومی.

۴ _ ۴۴. تقویت زیرساخت های انسجام و هم بستگی ملی برای پیش گیری و مقابله با عوامل بروز گسست های هویتی، اجتماعی، فرهنگی و اعتقادی.

۴۵. ارتقای توان مندی های دفاعی و قدرت بازدارندگی به منظور دفاع از حاکمیت، تمامیت ارضی، منافع و امنیت ملی و مقابله مؤثر با تهدیدهای خارجی و ایجاد توازن منطقه ای با تأکید بر:

۱ _ ۴۵. کسب دانش و فن آوری های نو و نرم افزارهای پیشرفته دفاعی و نوسازی و بازسازی صنایع دفاعی، افزایش ضریب خودکفایی با توسعه تحقیقات و بهره مندی از همه ظرفیت های صنعتی کشور.

۲_ ۴۵. اهتمام به حضور نیروهای مردمی در امنیت و دفاع از کشور و انقلاب با تقویت کمی و کیفی بسیج مستضعفان.

۳ _ ۴۵. گسترش پدافند غیرعامل.

۴ _ ۴۵. امنیت پایدار مناطق مرزی و کنترل مؤثر مرزها. (۱)

۱- ابلاغ سیاست های کلی برنامه پنجم توسط مقام معظم رهبری، ۲۱/۱۰/۱۳۸۷: -http://farsi.khamenei.ir/print content?id=۱۶۹۹۳.

فصل پنجم: ابلاغ سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی توسط مقام معظم رهبری

اشاره

فصل پنجم: ابلاغ سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی توسط مقام معظم رهبری

بسم الله الرحمن الرحیم

سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مطابق بند یک اصل ۱۱۰ ابلاغ می گردد. لازم است نکاتی را در این زمینه یادآور شوم:

۱. اجرای این سیاست ها مستلزم تصویب قوانین جدید و بعضاً تغییراتی در قوانین موجود است. لازم است دولت و مجلس محترم در این زمینه با یکدیگر همکاری نمایند.

۲. نظارت مجمع تشخیص مصلحت نظام بر حسن اجرای این سیاست ها، با اتخاذ تدابیر لازم و همکاری دستگاه های مسئول و ارائه گزارش های نظارتی، هر سال در وقت معیّن مورد تأکید است.

۳. در مورد «سیاست های کلی توسعه بخش های غیر دولتی از طریق واگذاری فعالیت ها و بنگاه های دولتی» پس از دریافت گزارش ها و مستندات و نظریات مشورتی تفصیلی مجمع، راجع به رابطه خصوصی سازی با هر یک از

عوامل ذیل اصل ۴۴، نقش عوامل مختلف در ناکارآمدی بعضی از بنگاه های دولتی، آثار انتقال هر یک از فعالیت های صدر اصل ۴۴ و بنگاه های مربوط به بخش های غیر دولتی، میزان آمادگی بخش های غیر دولتی و ضمانت ها و راه های اعمال حاکمیت دولت، اتخاذ تصمیم خواهد شد.

ان شاءالله

سید علی خامنه ای

۱/خرداد/ ۱۳۸۴

یک _ سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی

اشاره

یک _ سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی

با توجه به ذیل اصل ۴۴ قانون اساسی و مفاد اصل ۴۳ و به منظور:

شتاب بخشیدن به رشد اقتصاد ملی؛

گسترش مالکیت در سطح عموم مردم به منظور تأمین عدالت اجتماعی؛

ارتقای کارآیی بنگاه های اقتصادی، و بهره وری منابع مادی و انسانی و فن آوری؛

افزایش رقابت پذیری در اقتصاد ملی؛

افزایش سهم بخش های خصوصی و تعاونی در اقتصاد ملی؛

کاستن از بار مالی و مدیریتی دولت در تصدی فعالیت های اقتصادی؛

افزایش سطح عمومی اشتغال.

تشویق اقشار مردم به پس انداز و سرمایه گذاری و بهبود درآمد خانوارها، مقرر می گردد:

الف) سیاست های کلی توسعه بخش های غیر دولتی و جلوگیری از بزرگ شدن بخش دولتی

الف) سیاست های کلی توسعه بخش های غیر دولتی و جلوگیری از بزرگ شدن بخش دولتی

۱. دولت حق فعالیت اقتصادی جدید خارج از موارد صدر اصل ۴۴ را ندارد

و موظف است هرگونه فعالیت (شامل تداوم فعالیت های قبلی و بهره برداری از آن) را که مشمول عناوین صدر اصل ۴۴ نباشد، حداکثر تا پایان برنامه پنج ساله چهارم (سالیانه حداقل بیست درصد کاهش فعالیت) به بخش های تعاونی و خصوصی و عمومی غیر دولتی واگذار کند.

با توجه به مسئولیت نظام در حسن اداره کشور، تداوم و شروع فعالیت ضروری خارج از عناوین صدر اصل ۴۴ توسط دولت، بنا به پیشنهاد هیئت وزیران و تصویب مجلس شورای اسلامی برای مدت معیّن مجاز است.

اداره و تولید محصولات نظامی، انتظامی و اطلاعاتی نیروهای مسلح و امنیتی که جنبه محرمانه دارد، مشمول این حکم نیست.

۲. سرمایه گذاری، مالکیت و مدیریت در زمینه های مذکور در صدر اصل ۴۴ قانون اساسی به شرح ذیل توسط بنگاه ها و نهادهای عمومی غیر دولتی و بخش های تعاونی و خصوصی مجاز است:

۲ـ ۱. صنایع بزرگ، صنایع مادر (از جمله صنایع بزرگ پایین دستی نفت و گاز) و معادن بزرگ (به استثنای نفت و گاز)؛

۲ـ ۲. فعالیت بازرگانی خارجی در چارچوب سیاست های تجاری و ارزی کشور؛

۲ـ ۳. بانک داری توسط بنگاه ها و نهادهای عمومی غیر دولتی و شرکت های تعاونی سهامی عام و شرکت های سهامی عام، مشروط به تعیین سقف سهام هریک از سهام داران با تصویب قانون؛

۲ـ ۴. بیمه؛

۲ـ ۵. تأمین نیرو، شامل تولید و واردات برق برای مصارف داخلی و صادرات؛

۲ـ ۶. کلیه امور پست و مخابرات به استثنای شبکه های مادر مخابراتی،

امور واگذاری فرکانس و شبکه های اصلی تجزیه و مبادلات و مدیریت توزیع خدمات پایه پستی.

۲ــ ۷. راه و راه آهن.

۲ــ ۸ . هواپیمایی (حمل و نقل هوایی) و کشتی رانی (حمل ونقل دریایی).

سهم بهینه بخش هـای دولتی و غیر دولتی در فعالیت های صـدر اصل ۴۴، با توجه به حفظ حاکمیت دولت و اسـتقلال کشور و عدالت اجتماعی و رشد و توسعه اقتصادی، طبق قانون تعیین می شود.

ب) سیاست های کلی بخش تعاونی

ب) سیاست های کلی بخش تعاونی

۱. افزایش سهم بخش تعاونی در اقتصاد کشور به ۲۵ درصد تا آخر برنامه پنج ساله پنجم؛

۲. اقدام مؤثر دولت در ایجاد تعاونی ها برای بی کاران در جهت اشتغال مولّد؛

۳. حمایت دولت از تشـکیل و توسعه تعاونی ها از طریق روش هایی از جمله تخفیف مالیاتی، ارائه تسهیلات اعتباری حمایتی به وسیله کلیه مؤسسات مالی کشور و پرهیز از هرگونه دریافت اضافی دولت از تعاونی ها نسبت به بخش خصوصی؛

۴. رفع محدودیت از حضور تعاونی ها در تمامی عرصه های اقتصادی از جمله بانک داری و بیمه؛

۵. تشکیل بانک توسعه تعاون با سرمایه دولت با هدف ارتقای سهم بخش تعاونی در اقتصاد کشور؛

۶. حمایت دولت از دست یابی تعاونی ها به بازار نهایی و اطلاع رسانی جامع و عادلانه به این بخش؛

۷. اعمـال نقش حـاکمیتی دولت در قالب امور سـیاست گـذاری و نظارت بر اجرای قوانین موضوعه و پرهیز از مـداخله در امور اجرایی و مدیریتی تعاونی ها؛

۸. توسعه آموزش های فنی و حرفه ای و سایر حمایت های لازم به منظور افزایش کارآمدی و توان مندسازی تعاونی ها.

۹. انعطاف و تنوع در شیوه های افزایش سرمایه و توزیع سهام در بخش تعاونی و اتخاذ تدابیر لازم به نحوی که علاوه بر تعاونی های متعارف امکان تأسـیس تعاونی های جدیـد در قالب شـرکت سـهامی عام با محـدودیت مالکیت هر یک از سـهام داران به سقف معیّنی که حدود آن را قانون تعیین می کند، فراهم شود.

۱۰. حمایت دولت از تعاونی های متناسب با تعداد اعضا.

۱۱. تأسیس تعاونی های فراگیر ملی برای تحت پوشش قرار دادن سه دهک اول جامعه به منظور فقرزدایی.

ج) سیاست های کلی توسعه بخش های غیر دولتی از طریق واگذاری فعالیت ها و بنگاه های دولتی

ج) سیاست های کلی توسعه بخش های غیر دولتی از طریق واگذاری فعالیت ها و بنگاه های دولتی

(سیاست های کلی این بند متعاقباً تعیین و ابلاغ خواهد شد.)

د) سیاست های کلی واگذاری

د) سیاست های کلی واگذاری

۱. الزامات واگذاری

۱ــ ۱. توان مندسازی بخش های خصوصی و تعاونی بر ایفای فعالیت های گسترده و اداره بنگاه های اقتصادی بزرگ.

۱ــ ۲. نظارت و پشتیبانی مراجع ذی ربط بعد از واگذاری برای تحقق اهداف واگذاری.

ص:۱۵۹

۱ _ ۳. استفاده از روش های معتبر و سالم واگذاری با تأکید بر بورس، تقویت تشکیلات واگذاری، برقراری جریان شفاف اطلاع رسانی، ایجاد فرصت های برابر برای همه، بهره گیری از عرضه تدریجی سهام شرکت های بزرگ در بورس به منظور دست یابی به قیمت پایه سهام.

۱ _ ۴. ذی نفع نبودن دست اندرکاران واگذاری و تصمیم گیرندگان دولتی در واگذاری ها.

۱ _ ۵. رعایت سیاست های کلی بخش تعاونی در واگذاری ها.

۲. مصارف درآمدهای حاصل از واگذاری

وجوه حاصل از واگذاری سهام بنگاه های دولتی به حساب خاصی نزد خزانه داری کل کشور واریز و در قالب برنامه ها و بودجه های مصوب به ترتیب زیر مصرف می شود:

۲ _ ۱. ایجاد خوداتکایی برای خانواده های مستضعف و محروم و تقویت تأمین اجتماعی.

۲ _ ۲. اختصاص سی درصد از درآمدهای حاصل از واگذاری به تعاونی های فراگیر ملی به منظور فقرزدایی.

۲ _ ۳. ایجاد زیربناهای اقتصادی با اولویت مناطق کمتر توسعه یافته.

۲ _ ۴. اعطای تسهیلات (وجوه اداره شده) برای تقویت تعاونی ها و نوسازی و بهسازی بنگاه های اقتصادی غیر دولتی با اولویت بنگاه های واگذارشده و نیز برای سرمایه گذاری بخش های غیر دولتی در توسعه مناطق کمتر توسعه یافته.

۲ _ ۵. مشارکت شرکت های دولتی با بخش های غیر دولتی تا سقف ۴۹ درصد به منظور توسعه اقتصادی مناطق کمتر توسعه یافته.

۲_ ۶. تکمیل طرح های نیمه تمام شرکت های دولتی با رعایت بند الف این سیاست ها.

ه) سیاست های کلی اعمال حاکمیت و پرهیز از انحصار

ه) سیاست های کلی اعمال حاکمیت و پرهیز از انحصار

۱. تداوم اعمال حاکمیت عمومی دولت پس از ورود بخش های غیر دولتی از طریق سیاست گذاری و اجرای قوانین و مقررات و نظارت به ویژه در مورد اعمال موازین شرعی و قانونی در بانک های غیر دولتی؛

۲. جلوگیری از نفوذ و سیطره بیگانگان بر اقتصاد ملی؛

۳. جلوگیری از ایجاد انحصار، توسط بنگاه های اقتصادی غیر دولتی از طریق تنظیم و تصویب قوانین و مقررات.(۱)

دو _ ابلاغ سیاست های کلی بند «ج» اصل ۴۴ قانون اساسی توسط مقام معظم رهبری

اشاره

دو _ ابلاغ سیاست های کلی بند «ج» اصل ۴۴ قانون اساسی توسط مقام معظم رهبری

بسم الله الرحمن الرحیم

بند «ج» سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

با توجه به ضرورت شتاب گرفتن رشد و توسعه اقتصادی کشور مبتنی بر اجرای عدالت اجتماعی و فقرزدایی در چارچوب چشم انداز بیست ساله کشور:

تغییر نقش دولت از مالکیت و مدیریت مستقیم بنگاه به سیاست گذاری و هدایت و نظارت؛

توان مندسازی بخش های خصوصی و تعاونی در اقتصاد و حمایت از آن جهت رقابت کالاها در بازارهای بین المللی؛

آماده سازی بنگاه های داخلی جهت مواجهه هوشمندانه با قواعد تجارت

۱- http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=۱۶۹۹۴.

جهانی در یک فرآیند تدریجی و هدف مند؛

توسعه سرمایه انسانی دانش پایه و متخصص؛

توسعه و ارتقای استانداردهای ملی و انطباق نظام های ارزیابی کیفیت با استانداردهای بین المللی؛

جهت گیری خصوصی سازی در راستای افزایش کارآیی و رقابت پذیری و گسترش مالکیت عمومی و نیز بنا بر پیشنهاد مجمع تشخیص مصلحت نظام، بند ج سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مطابق بند یک اصل ۱۱۰ ابلاغ می گردد.

واگذاری هشتاد درصد از سهام بنگاه های دولتی مشمول صدر اصل ۴۴ به بخش های خصوصی شرکت های تعاونی سهامی عام و بنگاه های عمومی غیر دولتی به شرح ذیل مجاز است:

۱. بنگاه های دولتی که در زمینه معادن بزرگ، صنایع بزرگ و صنایع مادر (از جمله صنایع بزرگ پایین دستی نفت و گاز) فعال هستند به استثنای شرکت ملی نفت ایران و شرکت های استخراج و تولید نفت خام و گاز؛

۲. بانک های دولتی به استثنای بانک مرکزی ج.ا.ا، بانک ملی ایران، بانک سپه، بانک صنعت و معدن، بانک کشاورزی، بانک مسکن و بانک توسعه صادرات؛

۳. شرکت های بیمه دولتی به استثنای بیمه مرکزی و بیمه ایران؛

۴. شرکت های هواپیمایی و کشتی رانی به استثنای سازمان هواپیمایی کشوری و سازمان بنادر و کشتی رانی؛

۵. بنگاه های تأمین نیرو به استثنای شبکه های اصلی انتقال برق؛

۶. بنگاه های پستی و مخابراتی به استثنای شبکه های مادر مخابراتی، امور واگذاری فرکانس و شبکه های اصلی تجزیه و مبادلات و مدیریت توزیع

ص:۱۶۲

خدمات پایه پستی؛

۷. صنایع وابسته به نیروهای مسلح به استثنای تولیدات دفاعی و امنیتی ضروری به تشخیص فرمانده کل قوا.

الزامات واگذاری

الزامات واگذاری

الف) قیمت گذاری سهام از طریق بازار بورس انجام می شود.

ب) فراخوان عمومی با اطلاع رسانی مناسب جهت ترغیب و تشویق عموم به مشارکت و جلوگیری از ایجاد انحصار و رانت اطلاعاتی صورت پذیرد.

ج) جهت تضمین بازدهی مناسب سهام شرکت های مشمول واگذاری اصلاحات لازم درخصوص بازار، قیمت گذاری محصولات و مدیریت مناسب بر اساس قانون تجارت انجام گردد.

د) واگذاری سهام شرکت های مشمول طرح در قالب شرکت های مادر تخصصی و شرکت های زیرمجموعه با کارشناسی همه جانبه صورت گیرد.

ه) به منظور اصلاح مدیریت و افزایش بهره وری بنگاه های مشمول واگذاری، با استفاده از ظرفیت های مدیریتی کشور، اقدامات لازم جهت جذب مدیران باتجربه، متخصص و کارآمد انجام پذیرد.

فروش اقساطی حداکثر پنج درصد از سهام شرکت های مشمول بند «ج» به مدیران و کارکنان شرکت های فوق مجاز است.

و) با توجه به ابلاغ بند «ج» سیاست های کلی اصل ۴۴ و تغییر وظایف حاکمیتی، دولت موظف است نقش جدید خود در سیاست گذاری، هدایت و نظارت بر اقتصاد ملی را تدوین و اجرا نماید.

ز) تخصیص درصدی از منابع واگذاری جهت حوزه های نوین با فن آوری پیشرفته در راستای وظایف حاکمیتی مجاز است.

سید علی خامنه ای

۱۰/۴/۱۳۸۵[۱]

ص:۱۶۳

۱-

.http://www.maslahat.ir/DocLib۲/Approved٪۲۰Policies/Offered٪۲۰General٪۲۰Policies.aspx

سه ـ سخنان رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار مسئولان اقتصادی و دست اندرکاران اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی

اشاره

سه ـ سخنان رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار مسئولان اقتصادی و دست اندرکاران اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی

رضایت بخش نبودن پیشرفت ها در اصل ۴۴

اولاً به همه برادران عزیز خوش آمد عرض می کنم. بحمداللّه همه جمعند؛ فعالان و سیاست سازان و سیاست گذاران و فعالان عرصه اقتصادی. من هم عرایض خودم را بدون مقدمه شروع می کنم.

در اولِ خرداد سال ۱۳۸۴، سیاست های کلی اصل ۴۴ ـ به استثنای بند «ج» این سیاست ها ـ ابلاغ شد. در حدود یک سال بعد، یعنی ۱۱/۴/۸۵، بند «ج» این سیاست ها هم ـ که مربوط به واگذاری بنگاه های اقتصادی دولتی به بخش خصوصی و تعاونی است ـ ابلاغ شد. فردای آن روز هم در پاسخ به نامه رییس جمهور محترم، مجوز واگذاری درصدی از سهام بنگاه های بند «ج» به مجموعه ای که به عنوان «سهام عدالت» قرار شد بین گروه هایی از جامعه تقسیم بشود، ابلاغ شد.

از آخرین ابلاغ ما ـ یعنی ۱۲/۴/۸۵ ـ تا امروز، ماه های زیادی می گذرد و از تاریخ اول ابلاغ، یعنی اول خرداد ۸۴ تا امروز، یک سال و نیم بیشتر می گذرد. پیشرفت ها در این باب رضایت بخش نیست. این را من صریحاً به رؤسای محترم سه قوه در یکی دو ماه قبل از این گفتم. به شما هم که مسئولان رده های مختلف پیشرفت این کار در بخش های مختلف هستید، عرض می کنم.

ص:۱۶۴

علت خوب نبودن پیشرفت ها

حالا چرا این پیشرفت ها خوب نیست؟ یا به خاطر اینکه توجه لازم به اهمیت این سیاست ها و آنچه که در پس زمینه ابلاغ این سیاست ها دیده شده بود؛ یعنی یک تحول عظیم اقتصادی در کشور و ابعاد آن نشده، یا به خاطر اینکه از مسئله، برداشت های مختلفی هست. افراد هر کدام در دستگاه های مختلف یا حتی در یک دستگاه، از بندهای مختلف این سیاست ها و از مقاصد آنها و از نتیجه ای که باید بر اجرای آن سیاست ها عاید بشود، متفق القول نیستند؛ درک واحدی و برداشت واحدی ندارند.

این جلسه برای این است که هم اهمیت این کار از نظر ما به شما برادران عزیز صریحاً گفته بشود، هم درک و برداشت مشترکی به وجود بیاید و سلایق گوناگون، راه را بر این اقدام بسیار مهم و ضروری و حیاتی نبندد.

تغییرات و برنامه ها بر اساس این سیاست گذاری

تغییرات و برنامه ها بر اساس این سیاست گذاری

برادران! نتیجه این جلسه ما باید این باشد که ما در نگرش هایمان در مسئله اقتصاد کشور، در رفتارهامان و در ساختارهای تشکیلاتی و اداری مان، قوانینمان و قواعد موضوعه مان، نقش ها و سهم هایی که هر کدام از دستگاه ها دارند، باید تغییراتی بدهیم و بر اساس این سیاست گذاری و این سیاست ها، آینده خودمان را شکل بدهیم. این جزو وظایف حتمی همه دستگاه های کشور است. بودجه بر اساس این سیاست ها بایستی تنظیم و تصویب بشود؛ باید فعالیت های اقتصادی بیرون از بودجه، بر اساس این سیاست ها تنظیم

بشود. در این زمینه، هم مجلس، هم دولت و هم قوه قضاییه وظایف بسیار مهمی دارند که باید انجام بدهند.

انگیزه های سیاست های اصل ۴۴

انگیزه های سیاست های اصل ۴۴

در درجه اول ما یک تبیینی بکنیم؛ انگیزه های این سیاست ها را عرض بکنیم. ما وقتی به وضع خودمان نگاه می کنیم، می بینیم تحولاتی که از انقلاب اسلامی در کشور ما ناشی شد، تحولات بسیار عظیم و عمیقی است؛ در زمینه های فرهنگی، در زمینه های سیاسی، در زمینه های اجتماعی، در اثبات هویت ملی. این تحولات، تحولات ۱۸۰ درجه ای است و بسیار هم عمیق است. با این حرف ها و گفته ها و مطالبی که دشمنان ما یک جور، بعضی از دوستانِ بی توجه ما یک جور بیان می کنند، آنچه به دست آمده، خدشه دار هم نمی شود؛ خیلی عظیم تر از این حرف هاست. لکن صریحاً عرض می کنم تحولاتی که در زمینه اقتصادی انجام گرفته، متناسب با تحولات در بخش های دیگر نیست. ما باید می توانستیم یک الگوی موفقی از اقتصاد به دنیا عرضه کنیم.

به طور خلاصه باید ما هم کارآمدی در جهت رشد رونق اقتصاد، هم کارآمدی در جهت تأمین عدالت را به دنیا نشان می دادیم. البته کارهایی را که شده و می دانیم، نمی خواهیم انکار کنیم؛ کارهای بسیار مهمی انجام گرفته، لکن به آن سطحی که باید می رسیدیم، قطعاً نرسیده ایم و این برای ما دردناک است.

دو پایه اصلی اقتصاد: افزایش ثروت ملی و توزیع عادلانه

دو پایه اصلی اقتصاد: افزایش ثروت ملی و توزیع عادلانه

ما وقتی به صورت کلان به زمینه اقتصاد اسلامی نگاه می کنیم، دو تا پایه

اصلی مشاهده می کنیم. هر روش اقتصادی، هر توصیه و نسخه اقتصادی که این دو پایه را بتواند تأمین کند، معتبر است. هر نسخه ای هر چه هم مستند به منابع علی الظاهر دینی باشد و نتواند این دو را تأمین کند، اسلامی نیست. یکی از آن دو پایه عبارت است از «افزایش ثروت ملی.» کشور اسلامی باید کشور ثروتمندی باشد؛ کشور فقیری نباید باشد؛ باید بتواند با ثروت خود، با قدرت اقتصادی خود، اهداف والای خودش را در سطح بین المللی پیش ببرد. پایه دوم، «توزیع عادلانه و رفع محرومیت در درون جامعه اسلامی» است.

این دو تا باید تأمین بشود. و اولی، شرط دومی است. اگر تولید ثروت نشود؛ اگر ارزش افزوده در کشور بالا نرود، ما نمی توانیم محرومیت را برطرف کنیم؛ نخواهیم توانست فقر را برطرف کنیم. بنابراین، هر دو تا لازم است. شما که متفکر اقتصادی هستید و پای بند به مبانی اسلامی، طرحتان را بیاورید؛ باید این دو تا در آن طرح تأمین بشود. اگر این دو در آن طرح تأمین نشد، آن طرح اختلال دارد؛ ایراد دارد.

سرمایه گذاری و فعالیت اقتصادی و تولید ثروت در معرض انتخاب همه

سرمایه گذاری و فعالیت اقتصادی و تولید ثروت در معرض انتخاب همه

برای اینکه بتوانیم کشور را از لحاظ ثروت ملی به حد استغنا و بی نیازی برسانیم، باید سرمایه گذاری و فعالیت اقتصادی و تولید ثروت در معرض انتخاب همه آحاد فعال کشور قرار بگیرد؛ یعنی همه باید بتوانند در این زمینه فعالیت کنند. دولت باید از آن حمایت کند؛ قانون باید از آن حمایت کند. خیل عظیم نیروهای جوان و تحصیل کرده و مدیران مجرب و لایق ــ که بحمداللّٰه در کشور ما هر دو، هم جوانان تحصیل کرده و هم مدیران لایق زیادند ــ باید بتوانند پروژه های بزرگ و فعالیت های کارآفرین و ثروت آفرین

ص:۱۶۷

کشور را به دست بگیرند؛ اجرا کنند و پیش ببرند؛ باید بتوانند. کشور از لحاظ منابع مادی و از لحاظ منابع انسانی قوی است. تا این جای مطلب، فکر نمی کنم کسی بتواند نظر مخالفی را با اتکا به دیدگاه های اسلامی مطرح کند.

هوشمندی در قانون اساسی و اصل ۴۴

هوشمندی در قانون اساسی و اصل ۴۴

نویسندگان قانون اساسی و اصل ۴۴، هم هوشمند بودند، هم منصف؛ به نظر بنده. ما با بیشتر اینها از نزدیک کار کرده بودیم. در محصول کار هم که همین اصل ۴۴، اصل ۴۳ و اینهاست، کاملاً پیداست که اینها هم مردمان هوشمندی بودند، هم مردمان باانصافی بودند. اینها آن چیزی را که از نظرشان به شکل کلی درست هم هست، خط میانه بین اقتصاد سرمایه داری و اقتصاد سوسیالیسم شناخته بودند و این را در قالب آن سه محور اصلی مالکیت، در اصل ۴۴ ریختند. مالکیت های اختصاصی دولتی، مالکیت تعاونی و مالکیت بخش خصوصی؛ اینها را تقسیم بندی کردند. بعد، در ذیلش برای این، دو سه تا شرط قرار دادند. یکی از شرط ها این است که این تقسیم بندی با این مصادیق ــ که مصادیق را ذکر کردم ــ باید موجب رشد و توسعه اقتصاد بشود؛ باید مایه زیان نباشد. یعنی اگر یک روزی مسئولان کشور تشخیص دادند که این تقسیم بندی، مایه زیان است، موجب رشد اقتصادی نیست؛ این قانون دیگر در آن روز، بدین شکل اعتبار ندارد و به شکلی که منطبق بر مصلحت باشد، انطباق دارد. این، هوشمندی و انصاف آنها را می رساند.

گسترش شرکت های دولتی غیر ضروری

گسترش شرکت های دولتی غیر ضروری

ما در دهه اول انقلاب به خاطر مسائل دفاع مقدس و جنگ و گرفتاری های گوناگون و محاصرات عجیب و غریب اقتصادی و غیره،

اقداماتی کردیم که به مالکیت گسترده دولت منتهی شد؛ بیش از آن مقداری که در این اصل قانون اساسی ذکر شده بود. البته همان وقت ها هم در بسیاری از اینها جای حرف بود. من خودم در بخش عمده آن دوره، رییس جمهور بودم و با مسئولان اقتصادی دولت و با رییس دولت و مسئولان اقتصادی مباحثات فراوانی داشتیم، لکن به هر حال، ضرورت ها بر آنها و بر کشور این مسائل را تحمیل کرد و مالکیت دولتی به شکلی فراتر از آنچه که در اصل ۴۴ دیده شده بود، گسترش پیدا کرد، اما در دهه دوم و سوم، یعنی بعد از جنگ تا امروز، ما نباید با گسترش شرکت های دولتی غیر ضروری _ که چند هزار شرکت دولتی وجود دارد که تعداد مهمی از اینها حقیقتاً غیر ضروری بودند _ موافقت می کردیم؛ یعنی تشکیل آنها به وسیله دولت، یا واگذار نکردنِ بنگاه های ذیل اصل ۴۴ به مردم، عمل موافق مصلحت نبود.

یکی از وظایفی که ما در اصل ۴۴ و بر اساس قانونی که در شورای انقلاب تصویب کرده بودیم، مسلّم بود، این بود که بنگاه های غیر مشمول صدر اصل ۴۴ را کلاً به مردم واگذار کنند. آنجا هم ما یک مصوبه و یک قانونی داشتیم که بند «الف» و «ب» و «ج» و «د» داشت. بند «ج»، شرکت ها و بنگاه هایی بود که از رژیم گذشته به دولت مقروض بودند. مقرر شده بود که اینها قرضشان را که دادند، شرکت به آنها داده شود، اما این کار را نکردند. من الان یادم هست که در اول ریاست جمهوری، گمان می کنم که با استناد به قانون اساسی، به آن هیئتی که شرکت های بند «ج» را به عناوین مشمول بند «ب» متصل می کردند _ بند «ب» یک تعداد شرکت بود که باید در اختیار

دولت قرار می گرفت ــ اعتراض کردم.

اگر ضرورت هایی هم این کار را در آن دوره ایجاب می کرد، نباید دیگر این کارها در دوره بعد از جنگ، در دهه دوم و سوم انجام می گرفت. نباید بی خود شرکت تولید می شد. نباید از واگذاری شرکت های دولتی به مردم، در آن بخشی که قانون اساسی تصریح به آن کرده بود، کوتاهی می شد. باید می دادیم. باید مالکیت دولت را روزبه روز کمتر می کردیم. این طور نشد، بلکه بیشتر و گسترده تر شد و خیلی از درآمدهایی که باید در خدمت تولید، در خدمت گردش صحیح پول در جامعه قرار می گرفت، صرف کارهای غیرلازم شد؛ فعالیت های اسراف آمیز، ساختمان سازی های بی خودی. و حتماً به اقتصاد کشور لطمه خورد. به هر حال، این کار در این دو دهه نباید انجام می گرفت. واقعیت وضع کنونی این است: گستره عظیم مالکیت های دولتی، بعضاً برخلاف همان متن موجود اصل ۴۴ و بسیاری هم برخلاف این شرطی که در ذیل اصل ۴۴ آمده است.

ضرورت سرمایه گذاری

ضرورت سرمایه گذاری

سند چشم انداز، هدف هایی را معیّن کرده که ما دیدیم با این وضعیت، ما به سند چشم انداز و اهداف آن نخواهیم رسید. سرمایه گذاری هایی باید انجام بگیرد که طبق محاسباتی که کرده اند، رشد آنها باید حدود دوازده درصد در سال باشد. این، خیلی رقم بالایی می شود. فقط در بخش نفت محاسبه کردند که در طول ده سال آینده، ۱۷۰ میلیارد دلار باید سرمایه گذاری کنیم؛ یعنی سالی هفده میلیارد. دولت قادر است این سرمایه گذاری را انجام بدهد؟ اینها خارج از توان دولت است. علاوه بر همه اینها، دولت وظایف سنگینی در

حوزه هـای راهبردی، در فعـالیت های جدیـد، سـرمایه گـذاری های فراوان در زمینه فن آوری های پیشـرفته دارد. کارهایی که بخش خصوصـی به طور طبیعی انجام نمی دهـد، اینها را بایـد دولت انجام بدهـد و آینـده کشور متوقف به اینهاست؛ مثل همین مسئله هسته ای.

از طرفی، عین همین نگرانی هـا در بخش مربوط به عـدالت ــ مسـئله رفع فقر و محرومیت ــ هم وجود دارد. همین طور نگرانی هـا هست که قبلاًـ اشـاره کردم. البته امروز شـما به تبلیغات خارجی ها که نگاه کنیـد ــ چه تبلیغات علنی شان، چه آنچه که در محاورات سیاسـی و دیپلماسـی دوجانبه بیان می کنند که شاید این گفت وگوها در اختیار بعضی از شماها باشد ــ می بینید می خواهنـد مسـئولیت این وضع را به گردن دولت کنونی بیندازند. این، غلط است؛ این طور نیست، بلکه در طول سال ها به تدریج به وجود آمده؛ کسی هم سوءنیت نداشته است. روش، روش درستی نبود و به اینجا منتهی شد.

اصل ۴۴ آزاد شدن دولت از فعالیت های اقتصادی غیر ضروری

اصل ۴۴ آزاد شدن دولت از فعالیت های اقتصادی غیر ضروری

اینها بر روی هم موجب شد که ما مسـئله سیاست های ابلاغی اصل ۴۴ را مـد نظر قرار بدهیم. البته از آن وقتی که بنده به مجمع تشخیص مصلحت ــ سال ۷۸ به نظرم یا ۷۷ بود ــ گفتم که روی این مسـئله کار بکنند، تا سال ۸۳ که آمد و تا سال ۸۴ که ما ابلاغ کردیم، چنـد سال طول کشـید. سـیاست های ابلاغی اصل ۴۴ ــ این پنـج بنـدی که مـا در این سـیاست ها قرار داده ایم ــ خلاصه اش این است: بنـد «الف»، بنـد «ب»، بند «ج»، بند «د»، بند «ه ». بعضـی از این بندها مثل بند «الف» یا بند «د» به دو بخش تقسـیم می شود. خلاصه این سـیاست ها عبارت است از آزاد شـدن دولت از فعالیت های اقتصادی غیرضـروری و باز شـدن راه برای حضور حقیقی

ص:۱۷۱

سرمایه گذار در عرصه اقتصاد کشور، تکیه بر تعاون ـ شرکت های تعاونی ـ و چتر گسترده شرکت های تعاونی بر روی اقشار ضعیف مردم، پرداختن دولت به آداب و قواعد نقش حاکمیتی، سیاست گذاری های اجرایی و ایفای نقش حاکمیتی و صرف چگونگی مصرف درآمدهای ناشی از این واگذاری در بخش هایی که ذکر شده و بعد، الزامات دولت در امر واگذاری. این، خلاصه سیاست های ابلاغی اصل ۴۴ است.

سهام عدالت

سهام عدالت

وقتی مسئله سهام عدالت مطرح شد، ما از این کار استقبال کردیم؛ احساس کردیم اینکه حداقل دو دهک پایین جامعه را از یک سهمی در یک سرمایه، مشغول کار و مشغول تولید و درآمدزا برخوردار کنیم، یک فرصت بسیار مهمی است. گفتیم این سهام را با تخفیف و با امهال بدهند.

البته این سیاست ها این طور که من شرح دادم، واضح است که به معنای چوب حراج زدن بر ثروت دولت نیست. به هیچ وجه ما مایل نیستیم و اجازه نمی دهیم که به ثروت های دولت که مال مردم است، چوب حراج زده شود و از بین برود؛ نه. این، تبدیل این موجودی کم بازده و بی اثر یا کم اثر به یک موجودی پر اثر و پیش برنده اقتصاد کشور است و البته در کنار این، سوق دادن ثروت های عمومی یعنی بیت المال به سمت اقشار محروم است.

وارد کردن ابهام ها و شبه ها

وارد کردن ابهام ها و شبه ها

در بخش های مختلف، برخی از ابهامات را در ذهن ها وارد کردند، یا وارد می کنند. بعضی هم با خود من مطرح کردند و گفتند شما با ابلاغ این سیاست ها موجب می شوید که افرادی دارای ثروت های بزرگ و سنگین بشوند؛ با این

فعالیت های اقتصادی یک عده ثروتمند می شوند. من در جواب آنها گفته ام و حالا هم می گویم که ثروتمند شدن از راه قانونی و مشروع، از نظر اسلام هیچ اشکالی ندارد. ما هیچ وقت نگفتیم که اگر کسی فعالیت قانونی و مشروع بکند و ثروتی به دست بیاورد، از نظر شرع، نامطلوب است. هیچ کس این را نگفته و نمی گوید؛ افرادی که دین را می شناسند و قرآن را می شناسند.

دو چیز را با هم نباید مخلوط کرد. یکی، تولید ثروت است. کسی فعالیت کند، به شکل صحیحی و ثروت تولید کند. یکی، نحوه تولید و نحوه استفاده است. بخش اول قضیه، چیز مطلوبی است؛ چون هر ثروتی که در جامعه تولید می شود، به معنای ثروتمند شدن مجموع جامعه است. بخش دوم که بخش حساس است، این است که چگونگی تولید مورد توجه قرار بگیرد. از راه های غیرقانونی، با استفاده از تقلبات و تخلفات نباشد؛ مصرف او، مصرف نامطلوبی از نظر شرع نباشد. بتواند مثل خونی در رگ های جامعه جریان پیدا کند؛ صرف در فساد نباشد. این آیه شریفه را ملاحظه کنید ـ سوره قصص، آیات مربوط به قارون ـ قارون یک نمونه کامل و یک ثروتمند نامطلوب از نظر اسلام و قرآن و شرع و همه است. از قول قوم قارون (یا بزرگان و متدینین بنی اسرائیل، یا حضرت موسی)، قرآن نقل می کند. «قال له قومه» ـ این حرف ها از آدم های عامی و معمولی نیست. بنابراین، حرف های معتبری است؛ علاوه بر اینکه خودِ قرآن این حرف ها را تقریر می کند؛ یعنی بیان و اثبات می کند ـ که به او می گویند:

«وَ أبْتَغِ فِیما أتاکَ اللَّهُ الـدّارَه الْأخِرَهَ؛ آنچه که خدا به تو داد، این را وسیله به دست آوردنِ آخرت قرار بده.» در روایات ما هم هست: «نِعمَ العَونُ الدُّنیا عَلَی الأخِره؛ از این ثروت برای آباد کردن آخرتت استفاده کن».

ص:۱۷۳

توصیه دوم: «وَ لا تَنْسَ نَصیَبکَ مِنَ الدُّنیا؛ سهم خودت را هم فراموش نکن». خود تو هم سهمی داری، نصیبی داری؛ آن را هم ما نمی گوییم که استفاده نکن؛ خودت بهره مند نشو از این ثروت؛ نه، بهره مند هم بشو؛ مانعی ندارد.

سوم: «و أحسِنْ کَمَا أحْسَنَ اللَّهُ إلیک»؛ خدا به تو این ثروت را داده؛ تو هم وسیله ای بشو که بتوانی این ثروت را به دست مردمی که نیازمندند، برسانی. یعنی سهمی از این را به مردم بده.

چهارم: «وَ لا تَبغِ الْفِسادَ فِي الْأرضِ»؛ فساد ایجاد نکن. آفت ثروت که باید از آن جلوگیری کرد، ایجاد فساد است. مترف نشو. به او نمی گویند ثروت جمع نکن، یا از این ثروتی که داری، برای ازدیاد آن استفاده نکن؛ یا آن را به کار تولید و سازندگی و تجارت نزن؛ می گویند سوءاستفاده نکن؛ از این ثروتت استفاده خوب بکن، که بهترین استفاده این است که آخرتت را با این آباد کنی. نصیب خودت را هم داشته باش؛ سهم خودت را هم داشته باش. منطق اسلام این است.

شما در کتاب ها خوانده اید، از اهل منبر و خطبا هم زیاد شنیده اید که امیرالمؤمنین اوقاف زیادی دارد. گفت: «لا وقف إلّا فی ملک.» کسی که مالک نباشد که نمی تواند وقف کند. این اوقاف، املاک امیرالمؤمنین بود. امیرالمؤمنین این املاک را به ارث که نبرده بود، با کار خودش تولید کرده بود. در آن وضعیت کم آبی، امیرالمؤمنین چاه می زد، آب بیرون می آورد، مزرعه درست می کرد، آباد می کرد، بعد وقف می کرد. بعضی از اوقاف امیرالمؤمنین، قرن ها مانده. پیداست چیزهای ریشه دار و مهمی بوده است. به هر حال، تولید ثروت چیز خوبی است. اگر چنانچه در این تولید ثروت، قصد صرف او برای کار خیر، برای پیشرفت کشور، برای کمک به محرومان باشد، حسنه هم هست، ثواب هم دارد.

ص:۱۷۴

اگر از من سؤال کنند کسی ثروتی تولید کند برای اینکه بیست نفر یا صد نفر انسان را که زندگی شان سرشار از محرومیت است، به نوا برساند، یا مثلاً فرض بفرمایید که پنجاه نفر را که در فلان شهر زندگی می کنند و در آرزوی یک بار زیارت قبر مطهر علی بن موسی الرضا در حسرتند و نتوانستند بروند، اینها را با ثروتش به زیارت ببرد، این بهتر است یا با همین پولی که می خواهد با آن تولید ثروت کند، ده سال پشت سر هم عمره برود؛ بنده به طور قطع و یقین و بدون هیچ تردید خواهم گفت اولی مقدم است. حالا هر سال عمره نرود. تولید ثروت فی نفسه ممدوح است؛ اگر با نیت کمک باشد، آن وقت حسنه الهی هم هست؛ اجر الهی و اخروی هم دارد.

مردم ما اهل خیرند. این واقعیت را نباید نادیده گرفت. مال حالا هم نیست، از سابق هم همین طور بوده، حالا هم بیشتر هست. این نهضت مدرسه سازی ــ خیرین مدرسه ساز ــ همین قدر که راه باز می شود برای اینکه مردم بیایند و کمک کنند، شما ببینید چقدر مردم کمک می کنند. این نهضت درمانگاه سازی و بیمارستان سازی که از قبل از انقلاب در مشهد راه افتاد؛ الان شاید بهترین بیمارستان مشهد یا یکی از بهترین بیمارستان های مشهد، بیمارستانی است که با همین پول های مردم اداره می شود و همین خیرین آن را اداره می کنند. در جاهای دیگر هم هست. اخیراً چند ماه قبل از این، از شیراز کسانی آمده بودند پیش من که اینها راجع به کارهای بهداشتی و درمانی کارهای بسیار باارزش و مفیدی انجام داده بودند، که ما توصیه کردیم این را با جاهای دیگر هم در میان بگذارید و انجام دهید. مردم این جورند. این کارها را افراد خیر، افراد

ثروتمند می توانند انجام بدهند. همین جا ما در تهران بیمارستانی داشتیم که شاید مرجع چقدر از مجروحین تظاهرات بود؛ همین بیمارستان بازرگانان. یک عده خیّر این کارها را انجام می دهند؛ راه می اندازند. مردم ما این جورند؛ اهل خیرند. و کسانی که حالا ـ اوقافی دارند و این همه وقف، این همه کارهای فی سبیل اللّه، اینها ناشی از وجود ثروت افراد است. ما با این بد نیستیم. چرا بی خود در بیرون منعکس بشود که نظام اسلامی و مسئولان کشور، تا کسی بخواهد یک مقدار پول به دست بیاورد، اخم هایشان را در هم می کنند؛ احساس بغض و نفرت نسبت به او می کنند. این جوری نیست؛ واقعیت این نیست.

این اشکال به نظر ما اشکال واردی نیست. یکی از دوستان نزدیک و بسیار خوب ما به من گفت که می گویند این سیاست های اصل ۴۴ که شما ابلاغ کردید، موجب ثروتمند شدن افراد و وارد شدن سرمایه دارها به میدان می شود. من گفتم اصلاً ما این سیاست ها را ابلاغ کردیم برای اینکه همین کار بشود؛ برای اینکه بیایند وارد میدان بشوند، سرمایه گذاری کنند، فعالیت اقتصادی کنند. می گویند این جوری می شود؛ ما اصلاً برای همین ابلاغ کردیم که این کار بشود.

مبارزه با مفاسد اقتصادی، عامل نشاط سالم اقتصادی

مبارزه با مفاسد اقتصادی، عامل نشاط سالم اقتصادی

بعضی دیگر این ابهام در ذهنشان هست که این همه راجع به مفاسد اقتصادی گفتید و حرص خوردید و دستور دادید که بعضی اش عمل شده و بعضی اش عمل نشده، حالا چطور شما این را می گویید؟ من عرض می کنم: دوستان! اگر مبارزه با مفاسد اقتصادی به همان صورتی که بنده گفتم، با همان جدّیت

انجام بگیرد، کمک بسیار مهمی به همین فعالیت اقتصادی و نشاط سالم اقتصادی خواهد کرد. این دو تا مکمل همند.

همان چند سال پیش که بنده اول بار راجع به مفاسد اقتصادی صحبت کردم، بعضی از مسئولان در ذهنشان این بود که ممکن است مشکلاتی ایجاد کند. من گفتم نه، آن کسانی که می خواهند فعالیت سالم اقتصادی داشته باشند، خوش حال می شوند از اینکه یک عده کلّاش و قلّاش و کلاه بردار و پشت هم انداز و قانون شکن در میدان نباشند، راه ها را نبندند، اینها را بدنام نکنند. ما این دو تا را نه فقط با همدیگر منافی نمی دانیم، بلکه بنده اینها را مکمّل هم می دانم. معتقدم که مبارزه با فساد و ریشه کنی فساد، بسترساز رقابت سالم اقتصادی است و کمک به همین سیاست های اصل ۴۴ است که ابلاغ کردیم.

الزامات راه نیافتن فساد در کارها

الزامات راه نیافتن فساد در کارها

البته برای اینکه فساد در این کار راه پیدا نکند، یک الزاماتی وجود دارد که دولت، مجلس و قوه قضاییه باید به آنها پای بند باشند. من اجمالاً اشاره خواهم کرد:

باید مقررات را شفاف کنند، راه ها را کوتاه کنند، پیچ و خم های اداری را کم کنند. اینکه اختیار یک فعالیت اقتصادی ناگهان برگردد به یک مأموری که پشت فلان میز و در فلان اداره نشسته که او بتواند بگوید آری یا نه و سرنوشت یک کار را فراهم بکند، این بزرگ ترین ضربه است. این مأمور در معرض خطر است؛ در معرض لغزش است. باید کاری کرد که این، پیش نیاید. باید قواعد، قوانین و روش ها اصلاح شود و بر اساس آنچه که در اینجا هست، تغییر پیدا کند.

اجرای سیاست های کلی تلاشی جهادگونه در برابر دشمنان

اجرای سیاست های کلی تلاشی جهادگونه در برابر دشمنان

ص:۱۷۷

این را هم من می خواهم جداً به دوستان عرض بکنم که این کار، یعنی اجرای این سیاست ها، مخالفان و دشمنانی دارد؛ چون دشمنانی دارد، پس تلاش در اجرای این سیاست ها یک نوع جهاد است. هر تلاشی که در مقابله با دشمنان باشد، مجاهدت است و در عرف اسلامی، اسمش جهاد است؛ اگر با اخلاص و درست انجام بگیرد. دشمنانش چه کسانی هستند؟ بعضی از مخالفان نمی خواهند با اجرایی شدن این سیاست ها، کمبودها برطرف شود. اصلاً نمی خواهند نظام اسلامی آن شکوفایی و پیشرفت اقتصادی و رونق اقتصادی را داشته باشد. روی فشار اقتصادی بر کشور برنامه ریزی کرده اند. خارجی ها از این قبیلند. الان ببینید، همین طور مثل یک گرگ گرسنه ای که نشسته و منتظر است که فرصتی پیدا کند و حمله کند، منتظرند بتوانند یک اقدام اقتصادی بکنند. البته از اقدام نظامی و اجتماعی مأیوسند؛ خودشان هم می گویند که باید فشار اقتصادی بیاوریم. می خواهند فشارهای اقتصادی را زیاد کنند.

یکی از چیزهایی که می تواند این فشارها را کم کند، یا تأثیرش را بسیار کم کند، همین اجرای این سیاست هاست. آنها مایل نیستند این سیاست ها اجرا شود. ممکن است در داخل هم دوستان و طرف دارانی داشته باشند. بعضی ــ که این دیگر مربوط به داخلی هاست ــ در وضع کنونی منافعی دارند؛ ذی نفعند و دلشان نمی خواهد این وضعیت به هم بخورد. از اینکه اجازه یک مدیر، گردش قلم یک مدیر یا یک مسئول، حالاـ در هر جا ــ چه در قوه مجریه، چه در قوه قضاییه، چه در مجلس ــ توانایی این را داشته باشد که خیلی از این چیزها را جابه جا بکند، این را مغتنم می شمارند و نمی خواهند از بین برود. بنابراین، اینها هم جزو مخالفان هستند. حالا بعضی ها هم شاید باشند که نخواهند متصدی این کار

بزرگ، دولت کنونی باشد. البته این را احتمال می دهیم؛ یقین نداریم.

تسهیل قوای سه گانه در اجرای سیاست های اصل ۴۴

تسهیل قوای سه گانه در اجرای سیاست های اصل ۴۴

حالا که اهمیت این کار معلوم شد، آنچه که من عرض می کنم، این است که همه در این بخش، وظیفه دارند. علت اینکه من با دوستان خواستم صحبت بکنم، همین بود که همه توجه کنند که در بخش های خودشان اجرای این کار را تسهیل کنند؛ هم در مجلس قوانین و مقرراتی بایستی تدوین شود یا تغییر پیدا کند، هم در بخش های مختلف دولت بایست مدیران و مسئولان به این کار اهتمام بورزند و با جدیت آن را دنبال کنند و هم در قوه قضاییه؛ که ما جلسه ای که با آقایان داشتیم، از قوه قضاییه خواستیم که دادگاه های تخصصی برای رسیدگی به این مسائل و دفاع از حقوق مالکیت افراد تشکیل بدهند. هم در این زمینه، دادگاه تخصصی لازم است، هم در زمینه مسائل مربوط به مفاسد اقتصادی. در هر دو جا بخش های تخصصی و دادگاه های تخصصی لازم است که کسانی باشند که با اهتمام کامل، مسئله را دنبال کنند. در بخش های دولتی هم باید همه جدیت داشته باشند و سرعت عمل. البته «سرعت عمل» که می گوییم، مرادمان، شتاب زدگی نیست؛ سرعت عملِ بدون شتاب زدگی. یک مقطعی را مشخص کنند و کارها را پیش ببرند و نتایج کارها را به مسئولان بالاتر گزارش بدهند. ما هم در اینجا از چند ماه پیش یک کارگروهی را تشکیل دادیم برای اینکه در سه قوه موضوع را دنبال کنند. حالا در مجلس هم کمیسیونی برای این کار تشکیل شده، در دولت هم مجموعه ای برای این کار هست. باید کار را سرعت ببخشند. سرعت بخشیدن به کار منافات ندارد با اینکه کار شتاب زده انجام نگیرد؛ یعنی مطالعات را بکنند و اطرافش را هم

درست بسنجند؛ با آدم های صاحب نظر مشورت بکنند. این یک وظیفه است که همه باید در کار خودشان جدّی باشند.

توجه به همه بخش های این سیاست ها

توجه به همه بخش های این سیاست ها

دوم اینکه همه بخش های این سیاست ها را مد نظر قرار بدهند. این سیاست ها از بند «الف» دارد تا بند «ه_». پنج بند است. بند «الف» که خودش دو بخش است: یک بخش آزاد کردن دولت از بار سنگین شرکت هایی است که در ذیل اصل ۴۴ به آن شرکت ها اشاره شده؛ یعنی چیزهایی که مربوط به صدر اصل ۴۴ بود و باید خودش را زودتر از اینها خلاص کند. یک بخش دیگر این است که به مردم، به بخش های خصوصی و تعاونی اجازه داده می شود که در مواردی که مشابه صدر اصل ۴۴ هست، سرمایه گذاری کنند. بند «ب» مربوط به تعاونی هاست و خصوصیاتی که مربوط به تعاونی هاست، در آن ذکر شده. بند «ج» مربوط به واگذاری هاست؛ یعنی واگذاری همان شرکت هایی که در صدر اصل ۴۴ آمده؛ با یک استثناهایی. چند استثنا در آنجا ذکر شده. بند «د» باز خودش دو بخش دارد. یک بخش الزامات که دولت کارهایی را باید انجام بدهد تا این انتقال صحیح انجام بگیرد و تسهیل بشود و بخش خصوصی به این کار رغبت پیدا کند؛ یک بخش هم مربوط به مصارف درآمدهای این است که وقتی به بخش خصوصی یا تعاونی واگذار می کنند، مابه ازای او و درآمد او که در دولت می آید، در کجا مصرف بشود. بند آخر هم که بند «ه» است، مربوط به سیاست های حاکمیتی دولت است. دولت، سیاست های حاکمیتی خودش را باید حفظ کند، برنامه گذاری کند، سیاست گذاری کند، هدایت کند،

ص:۱۸۰

در یک موارد خاصی سرمایه گذاری کند، متمرکز بشود؛ در یک موارد خاصی، از قبیل آنچه که عرض کردیم. همه این بندها بایـد با هم مـد نظر قرار بگیرد. والّا ما بعضـی از این بنـدها را جلو بیندازیم، بعضـی از بندها را فراموش کنیم، این عدم تعادل به وجود خواهد آمد و درست نیست.

شفاف سازی مقررات

شفاف سازی مقررات

کار سومی که باید انجام بگیرد که قبلاً هم اشاره کردیم، شـفاف سازی مقررات است. مقررات را بایستی شـفاف کرد که جای توجیه و تبـدیل و تعبیر و تأویـل نباشـد. راه هـای تقلب بسـته بشود، جلوی کسانی که اهل سوءاسـتفاده از ظواهر قوانین هسـتند، گرفته شود.

اطلاع رسانی به مردم

اطلاع رسانی به مردم

کار دیگری که لازم است انجام بگیرد، اطلاع رسانی به مردم است. مردم بایـد در جریان جزئیات کار قرار بگیرنـد و بداننـد که در کجا می تواننـد فعالیت اقتصادی کننـد، کجا می تواننـد سـرمایه گـذاری کنند، چطور می توانند در یک تعاونی وارد شوند. غـالب مردم بی اطلاعنـد. سـال گذشـته وقـتی این سـیاست هـا از تلویزیـون اعلاـم شـد و گفته شـد، بعضـی از خواص شـنیدند، خوشـبخت شدنـد؛ خوش حـال شدنـد. اغلب مردم که ما می دیـدیم، اصـلاً توجه نداشـتند که موضوع چیست. بایـد برای مردم تشـریح بشود؛ تبیین بشود؛ بداننـد چگونه می تواننـد از کمک دولت اسـتفاده کننـد، بخش خصوصـی از چه امتیازاتی می تواند اسـتفاده کند، دولت چه کمک هایی می تواند به او کند؛ چه حمایت هایی می کند، در کجاها می توانند وارد بشوند و سـرمایه گذاری کنند.

تصویب قوانین لازم

تصویب قوانین لازم

ص:۱۸۱

کار بعدی مسئله تقنین است که اشاره کردیم که حتماً مرکز پژوهش های مجلس و بخش های مربوط به این مسئله در مجلس باید واقعاً به قوانینی که لازم است، بپردازند و اینها را تهیه کنند؛ فراهم کنند و با دولت هم همکاری و هم فکری کنند.

حمایت از مالکیت قانونی

حمایت از مالکیت قانونی

و آخرین مطلب هم حمایت کامل قضایی از مالکیت های قانونی است. به نظر ما اگر چنانچه ان شاءاللَّه مسئولان ما همت کنند ــ که عمدتاً در اینجا جمع هستید و رؤسای محترم سه قوه هم در جریان این نظرات کاملاً قرار گرفتند ــ ان شاءاللَّه در ظرف دو سه سال می توان نشانه های حرکت صحیح و تغییر محسوس را در کشور به چشم دید و ان شاءاللَّه به آینده امیدوارتر شد.(۱)

چهار ــ چشم انداز قانون اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴

چهار ــ چشم انداز قانون اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴

قانون اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی به عنوان منشور اداره اقتصاد کشور برای دست یابی به اهداف سند چشم انداز بیست ساله کشور است. این سیاست ها از سویی، نگاه نظام به اقتصاد ملی را نمایان ساخته و از سوی دیگر، مسیر هدایت و حرکت بخش های مختلف اقتصادی کشور را برای دست یابی به جنبه های گوناگون توسعه اقتصادی کشور ترسیم می کند.

در بیانیه همایش نظارت بر اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ با هدف ایجاد

۱- سخنان مقام معظم رهبری در دیدار مسئولان اقتصادی و دست اندرکاران اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی، ۳۰/۱۱/۱۳۸۵: http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۳۳۷۷.

تحرک در اجرای سیاست های اصل ۴۴ بود که با حضور رؤسای مجریه، مقننه و رییس مجمع تشخیص مصلحت نظام و به همت سازمان بازرسی کل کشور و همکاری مجمع تشخیص مصلحت نظام و هجده دستگاه نظارتی، اجرایی و دانشگاهی کشور برگزار گردید، بر این موارد تأکید شده است:

۱. نظارت بر حسن اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و نظارت بر تحقق برنامه ها، اجرای تکالیف، اعمال اختیارات قانونی و قوانین و مقررات مرتبط با آن، فرآیندی است که به وسیله آن از صحت جهت گیری ها و روند مناسب اجرا و تحقق بندهای پنج گانه این سیاست ها در مراحل مختلف اطمینان حاصل می شود و می تواند جلوی انحرافات احتمالی را بگیرد.

۲. با توجه به مفاد بند یک، اعمال نظارت بر حسن اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ مستلزم همکاری و تعامل مداوم و نظام مند دستگاه های نظارتی در قالب یک منشور همکاری است. این منشور با هدف هم افزایی قابلیت های نیروهای فکری و حذف موازی کاری ها با مشارکت دستگاه های نظارتی و مرتبط، تنظیم، تأیید و قابل اجراست.

۳. ایجاد تفکر کلان نگر در سطح سازمان ها و دستگاه های نظارتی از پیش نیازهای اساسی برای برقراری نظارت های هدایت گر و مؤثر در اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ است. در این زمینه، آموزش و ارتقای توان مندی های ناظران از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

۴. جایگاه نظارت در نظام برنامه ریزی کشور می باید پررنگ و هدف مندتر و متناسب با انتظاراتی که از آن می رود، تبیین شود. ازاین رو، می باید تلاش برنامه ریزی شده ای برای حضور فعال تر در تنظیم برنامه های توسعه و قوانین

و مقررات کشور مرتبط با سیاست های کلی اصل ۴۴ به همت دستگاه های نظارتی صورت گیرد.

۵. بازشناسی دقیق سیاست های کلی اصل ۴۴ و قوانین مرتبط با آن برای تعیین و ترسیم فرآیندهای تخصصی نظارت و کنترل مؤثر و همچنین تبیین تکالیف نظارتی دستگاه های مسئول نظارت در کشور از جمله ضروریاتی است که نیازمند مطالعه و بررسی دقیق با مشارکت دستگاه های نظارتی و مراکز پژوهشی و دانشگاهی کشور است.

۶. توجه ویژه به نظارت های مردمی و بهره گیری از دیدگاه ها و توان عمومی جامعه در نظارت بر حسن اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ از طریق فرهنگ سازی، اجرای برنامه های ترویجی و تبلیغی، ایجاد سامانه ارتباطی و اتخاذ تدابیر اجرایی برای تقویت و جلب مشارکت عامه می تواند به طور مؤثری به اهداف نظارتی کمک کند.

۷. انتظار می رود به منظور کاهش موانع و مشکلات اجرایی سیاست های کلی اصل ۴۴ و اجرای دقیق تر آنها، همه دستگاه های اجرایی همکاری لازم را با دستگاه های نظارتی کشور و مجمع تشخیص مصلحت نظام در نظارت بر حسن اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ و قوانین و مقررات مرتبط با آن به عمل آورند.

۸. به منظور پی گیری نتایج و توصیه های این همایش، تداوم برگزاری همایش های مشابه و اجرای بندهای این بیانیه به ویژه تهیه و تنظیم منشور همکاری در نظارت بر حسن اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، دبیرخانه دایمی همایش با حضور نمایندگان دستگاه های ذی ربط و همکاری مجمع تشخیص مصلحت نظام در سازمان بازرسی کل کشور تشکیل شود و

ص:۱۸۴

پیشنهادهای خود را در جهت ارتقا و بهبود مستمر نظارت ها برای بهره برداری ارائه دهد.(۱)

ص:۱۸۵

۱- http://hamshahrionline.ir/news-۵۵۸۸۱.aspx.

فصل شـــشم: ســـیاست های کلی و بلندمدت در موضوعات امنیت اقتصادی، انرژی، منابع آب، بخش معدن، منابع طبیعی و بخش حمل و نقل

اشاره

فصل شـشم: سـیاست های کلی و بلندمدت در موضوعات امنیت اقتصادی، انرژی، منابع آب، بخش معدن، منابع طبیعی و بخش حمل و نقل

بسم اللّٰه الرحمن الرحیم

یکی از ویژگی هـای ممتـاز قـانون اساسـی، قـدرت انعطـاف و انطبـاق بـا شـرایط و تحولات است و برای خروج از معضـلات و تنگناها و استفاده بیشتر از نظرات افراد خبره و صاحب نظران راه حل های عملی ارائه نموده است.

اینک در مرحله جدید از تعیین سـیاست های کلی نظام و در پی دریافت مشورت های مجمع تشـخیص مصلحت نظام مطابق بند یکم اصل ۱۱۰ قانون اساسـی، اولین مجموعه از سـیاست های کلی و بلندمدت جمهوری اسـلامی در موضوعاتی که در نظر آن مجمع از اولویت بیشتری برخوردار بوده است (امنیت اقتصـادی، انرژی، منـابع آب، بخش معـدن، منـابع طبیعی و بخش حمـل و نقل)، تعیین و به قوای سه گانه کشور ابلاغ می گردد.

سیاست های کلی امنیت اقتصادی

سیاست های کلی امنیت اقتصادی

ص:۱۸۷

۱. حمایت از ایجاد ارزش افزوده و سرمایه گذاری و کارآفرینی از راه های قانونی و مشروع؛

۲. هدف از امنیت سرمایه گذاری، ایجاد رفاه عمومی و رونق اقتصادی و زمینه سازی برای عدالت اقتصادی و از بین بردن فقر در کشور است. وضع قوانین و مقررات مربوط به مالیات و دیگر اموری که به آن هدف کمک می کند، وظیفه الزامی دولت و مجلس است.

۳. قوانین و سیاست های اجرایی و مقررات باید دارای سازگاری و ثبات و شفافیت و هماهنگی باشند.

۴. نظارت و رسیدگی و قضاوت در مورد جرایم و مسائل اقتصادی باید دقیق و روشن و تخصصی باشد.

۵. شرایط فعالیت اقتصادی (دسترسی به اطلاعات، مشارکت آزادانه اشخاص در فعالیت های اقتصادی و برخورداری از امتیازات قانونی) برای بخش های دولتی، تعاونی و خصوصی، در شرایط عادی باید یکسان و عادلانه باشد.

سیاست های کلی انرژی

سیاست های کلی انرژی

الف) سیاست های کلی نفت و گاز

۱. اتخاذ تدابیر و راهکارهای مناسب برای گسترش اکتشاف نفت و گاز و شناخت کامل منابع کشور؛

۲. افزایش ظرفیت تولید صیانت شده نفت متناسب با ذخایر موجود و برخورداری کشور از افزایش قدرت اقتصادی و امنیتی و سیاسی؛

۳. افزایش ظرفیت تولید گاز، متناسب با حجم ذخایر کشور به منظور

ص:۱۸۸

تأمین مصرف داخلی و حداکثر جای گزینی با فرآورده های نفتی؛

۴. گسترش تحقیقات بنیادی و توسعه ای و تربیت نیروی انسانی و تلاش برای ایجاد مرکز جذب و صدور دانش و خدمات فنی ـ مهندسی انرژی در سطح بین الملل و ارتقای فن آوری در زمینه های منابع و صنایع نفت و گاز و پتروشیمی؛

۵. تلاش لازم و ایجاد سازمان دهی قانون منـد برای جذب منابع مالی مورد نیاز (داخلی و خارجی) در امر نفت و گاز در بخش های مجاز قانونی؛

۶. بهره برداری از موقعیت منطقه ای و جغرافیایی کشور برای خرید و فروش و فرآوری و پالایش و معاوضه و انتقال نفت و گاز منطقه به بازارهای داخلی و جهانی؛

۷. بهینه سازی مصرف و کاهش شدت انرژی؛

۸. جای گزینی صادرات فرآورده های نفت و گاز و پتروشیمی به جای صدور نفت خام و گاز طبیعی.

ب) سیاست های کلی سایر منابع انرژی

۱. ایجـاد تنوع در منـابع انرژی کشور و اسـتفاده از آن بـا رعـایت مسائـل زیست محیطی و تلاش برای افزایش سـهم انرژی های تجدیدپذیر با اولویت انرژی های آبی؛

۲. تلاش برای کسب فن آوری و دانش هسـته ای و ایجاد نیروگاه های هسته ای به منظور تأمین سهمی از انرژی کشور و تربیت نیروهای متخصص؛

۳. گسترش فعالیت های پژوهشـی و تحقیقاتی در امور انرژی های گداخت هسـته ای و مشارکت و همکاری علمی و تخصصـی در این زمینه؛

۴. تلاش برای کسب فن آوری و دانش فنی انرژی های نو و ایجاد نیروگاه ها از قبیل: بادی و خورشیدی و پیل های سوختی و زمین گرمایی در کشور.

سیاست های کلی منابع آب

سیاست های کلی منابع آب

۱. ایجاد نظام جامعه مدیریت در کل چرخه آب بر اساس اصول توسعه پایدار و آمایش سرزمین در حوضه های آبریز کشور؛

۲. ارتقای بهره وری و توجه به ارزش اقتصادی و امنیتی و سیاسی آب در استحصال و عرضه و نگهداری و مصرف آن؛

۳. افزایش میزان استحصال آب و به حداقل رساندن ضایعات طبیعی و غیرطبیعی آب در کشور از هر طریق ممکن؛

۴. تدوین برنامه جامع به منظور رعایت تناسب در اجرای طرح های سد و آب خیزداری و آب خوان داری و شبکه های آبیاری و تجهیز و تسطیح اراضی و حفظ کیفیت آب و مقابله با خشک سالی و پیش گیری از سیلاب و بازچرخانی و استفاده از آب های غیر متعارف و ارتقای دانش و فنون و تقویت نقش مردم در استحصال و بهره برداری؛

۵. مهار آب هایی که از کشور خارج می شود و اولویت استفاده از منابع آب های مشترک.

سیاست های کلی بخش معدن

سیاست های کلی بخش معدن

۱. سیاست گذاری و اطلاع رسانی جامع و هماهنگ در علوم و فنون زمین؛

۲. تقویت خلاقیت و ابتکار و دست یابی به فن آوری های نوین و ارتقای سطح آموزش و تربیت نیروی انسانی و تعمیق پژوهش و گسترش

زمین شناسی بنیادی، اقتصادی، مهندسی، محیطی و دریایی برای بهره برداری مناسب از ذخایر معدنی کشور؛

۳. ارتقـای سـهم معـدن و صـنایع معـدنی در تولیـد ناخالص ملی و اولویت دادن به تأمین مواد مورد نیاز صـنایع داخلی کشور و صادرات مواد معـدنی فرآوری شده و اسـتفاده از موقعیت ویژه زمین شناسـی ایران و گسترش همکاری های بین المللی (علمی، فنی، اقتصـادی) جهت جـذب و جلب دانش و منـابع و امکانات داخلی و خارجی در زمینه اکتشافات معـدنی و ایجاد واحـدهای فرآوری و تبدیل مواد معدنی به مواد واسطه و مصرفی؛

۴. تعیین اولویت های مناطق دارای ظرفیت معـدنی و ایجاد زمینه های مناسب برای رشد صـنایع معدنی و فلزی در بخش آلیاژها و فلزات گران بها و عناصر کم یاب و تولید مواد پیشرفته.

سیاست های کلی منابع طبیعی

سیاست های کلی منابع طبیعی

۱. ایجـاد عزم ملی بر احیـای منـابع طبیعی تجدیـد شونـده و توسـعه پوشـش گیـاهی برای حفاظت و افزایش بهره وری مناسب و سرعت بخشیدن به روند تولید این منابع و ارتقا بخشیدن به فرهنگ عمومی و جلب مشارکت مردم در این زمینه؛

۲. شـناسایی و حفـاظت منـابع آب و خـاک و ذخایر ژنتیکی گیاهی ــ جانوری و بالا بردن غنای حیاتی خاک ها و بهره برداری بهینه بر اساس استعداد منابع و حمایت مؤثر از سرمایه گذاری در آن؛

۳. اصلاح نظام بهره برداری از منابع طبیعی و مهار عوامل ناپایداری این

ص:۱۹۱

منابع و تلاش برای حفظ و توسعه آن؛

۴. گسترش تحقیقات کاربردی و فن آوری های زیست محیطی و ژنتیکی و اصلاح گونه های گیاهی و حیوانی متناسب با شرایط محیطی ایران و ایجاد پایگاه های اطلاعاتی و تقویت آموزش و نظام اطلاع رسانی.

سیاست های کلی بخش حمل و نقل

سیاست های کلی بخش حمل و نقل

۱. ایجاد نظام جامع حمل و نقل و تنظیم سهم هر یک از زیربخش های آن با اولویت دادن به حمل و نقل ریلی و با توجه به جهات زیر:

_ ملاحظات اقتصادی و دفاعی و امنیتی؛

_ کاهش شدت مصرف انرژی؛

_ کاهش آلودگی زیست محیطی؛

_ افزایش ایمنی؛

_ برقراری تعادل و تناسب بین زیرساخت ها و ناوگان و تجهیزات ناوبری و تقاضا.

۲. افزایش بهره وری تا رسیدن به سطح عالی از طریق پیشرفت و بهبود روش های حمل و نقل و مدیریت و منابع انسانی و اطلاعات.

۳. توسعه و اصلاح شبکه حمل و نقل با توجه به نکات زیر:

_ نگرش شبکه ای به توسعه محورها؛

_ آمایش سرزمین؛

_ ملاحظات دفاعی _ امنیتی؛

_ سودآوری ملی؛

ـ موقعیت ترانزیتی کشور؛

ـ تقاضا.

۴. فراهم کردن زمینه جذب سرمایه های داخلی و خارجی و جلب مشارکت مردم و گسترش پوشش بیمه در همه فعالیت های این بخش؛

۵. دست یابی به سهم بیشتر از بازار حمل و نقل بین المللی.(۱)

ص:۱۹۳

۱- نامه مقام معظم رهبری به سران قوای سه گانه و ابلاغ سیاست های کلی نظام، ۲۰/۱۲/۱۳۷۹: http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=۱۷۰۰۰.

فصل هفتم: سیاست های کلی نظام در امور «شهرسازی»

فصل هفتم: سیاست های کلی نظام در امور «شهرسازی»

رهبر انقلاب اسلامی، سیاست های کلی نظام در امور «شهرسازی» را ابلاغ کرد. پیش نویس این سیاست ها پیش از این در مجمع تشخیص مصلحت نظام، تهیه و به محضر حضرت آیت الله خامنه ای تقدیم شده بود.

متن کامل این سیاست های ابلاغی که به عنوان راهنمای دستگاه های اجرایی، تقنینی و نظارتی، خط مشی و جهت گیری نظام را در بخش مذکور تعیین می کند، به شرح زیر است:

۱. مکان یابی توسعه شهرها در چارچوب طرح آمایش سرزمینی و بر اساس استعدادهای اقتصادی و با رعایت معیارهای زیست محیطی و مراقبت از منابع آب و خاک کشاورزی و ایمنی در مقابل سوانح طبیعی و امکان استفاده از زیرساخت ها و شبکه شهری؛

۲. تعیین ابعاد کالبدی شهرها در گسترش افقی و عمودی با تأکید بر هویت

ایرانی ــ اسلامی و بـا رعـایت ملاحظات فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، امنیتی، حقوق همسایگی و امکانات زیربنایی و الزامات زیست محیطی و اقلیمی؛

۳. هماهنگ سازی مقررات و ایجاد هماهنگی در نظام مدیریت تهیه، تصویب و اجرای طرح های توسعه و عمران شهری و روستایی؛

۴. تأمین منابع پایدار برای توسعه و عمران و مدیریت شهری و روستایی با تأکید بر نظام درآمد ــ هزینه ای و در چارچوب طرح های مصوب؛

۵. حفظ هویت تاریخی در توسعه موزون شهر و روستا با احیای بافت های تاریخی و بهسازی یا نوسازی دیگر بافت های قدیمی؛

۶. جلوگیری از گسترش حاشیه نشینی در شهرها و سامان دهی بافت های حاشیه ای و نامناسب موجود؛

۷. تقویت و کارآمد کردن نظام مهندسی؛

۸. ایمن سازی و مقاوم سازی محیط شهری و روستایی؛

۹. رعایت هویت تاریخی و معنوی شهرها در توسعه و بهسازی محیط شهری به ویژه شهرهایی از قبیل قم و مشهد؛

۱۰. سطح بندی شهرهای کشور و جلوگیری از افزایش و گسترش بی رویّه کلان شهرها؛

۱۱. رعایت نیاز و آسایش جانبازان و معلولان در طراحی فضای شهری و اماکن عمومی.(۱)

۱– ابلاغ سیاست های کلی نظام در امور «شهرسازی» از سوی مقام معظم رهبری، ۲۹/۱۱/۱۳۸۹: http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=۱۶۹۸۲.

فصل هشتم: سیاست های کلی نظام در امور «مسکن»

فصل هشتم: سیاست های کلی نظام در امور «مسکن»

رهبر انقلاب اسلامی، سیاست های کلی نظام در امور «مسکن» را ابلاغ کرد. پیش نویس این سیاست ها پیش از این در مجمع تشخیص مصلحت نظام، تهیه و به محضر حضرت آیت الله خامنه ای تقدیم شده بود.

متن کامل این سیاست های ابلاغی که به عنوان راهنمای دستگاه های اجرایی، تقنینی و نظارتی، خط مشی و جهت گیری نظام را در بخش مذکور تعیین می کند، به شرح زیر است:

۱. مدیریت زمین برای تأمین مسکن و توسعه شهر و روستا در چارچوب استعداد اراضی و سیاست ها و ضوابط شهرسازی و طرح های توسعه و عمران کشور و ایجاد و توسعه شهرهای جدید؛

۲. احیای بافت های فرسوده شهری و روستایی از طریق روش های کارآمد؛

۳. برنامه ریزی دولت در جهت تأمین مسکن گروه های کم درآمد و نیازمند

ص:۱۹۶

و حمایت از ایجاد و تقویت مؤسسات خیریه و ابتکارهای مردمی برای تأمین مسکن اقشار محروم؛

۴. برنامه ریزی جامع برای بهبود وضعیت مسکن روستایی با اولویت مناطق آسیب‌پذیر از سوانح طبیعی و متناسب با ویژگی های بومی؛

۵. ایجاد و اصلاح نظام مالیات ها و ایجاد بانک اطلاعاتی زمین و مسکن؛

۶. حمایت از تولید طرح های انبوه و صنعتی مسکن؛

۷. اجباری کردن استانداردهای ساخت و ساز مقررات ملی ساختمان و طرح های صرفه جویی انرژی؛

۸. رعایت ارزش های فرهنگی و حفظ حرمت و منزلت خانواده در معماری مسکن؛

۹. تقویت پژوهش و ارتقای سطح دانش علمی در حوزه مسکن.(۱)

۱- ابلاغ سیاست های کلی نظام در «امور مسکن» از سوی مقام معظم رهبری، ۲۹/۱۱/۱۳۸۹: http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=۱۶۹۸۳.

فصل نهم: سیاست های کلی در مورد پیش گیری و کاهش خطرات ناشی از سوانح طبیعی و حوادث غیر مترقبه

فصل نهم: سیاست های کلی در مورد پیش گیری و کاهش خطرات ناشی از سوانح طبیعی و حوادث غیر مترقبه

سیاست های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران در مورد «پیش گیری و کاهش خطرات ناشی از سوانح طبیعی و حوادث غیر مترقبه» مصوب که توسط مقام معظم رهبری ابلاغ گردیده است:

۱. افزایش و گسترش آموزش و آگاهی و فرهنگ ایمنی و آماده سازی مسئولان و مردم برای رویارویی با عوارض ناشی از سوانح طبیعی و حوادث غیر مترقبه به ویژه خطر زلزله و پدیده های جوّی و اقلیمی.

۲. گسترش و تقویت مطالعات علمی و پژوهشی و حمایت از مراکز موجود، به منظور شناسایی و کاستن از خطرات این گونه حوادث با اولویت خطر زلزله.

۳. ایجاد مدیریت واحد با تعیین رییس جمهور برای آمادگی دایمی و اقدام مؤثر و فرماندهی در دوره بحران:

۱ــ ۳. ایجاد نظام مدیریت جامع اطلاعات به کمک شبکه های اطلاعاتی

ص:۱۹۸

مراکز علمی ـ پژوهشی و سازمان های اجرایی مسئول، به منظور هشدار به موقع و اطلاع رسانی دقیق و به هنگام در زمان وقوع حادثه.

۲ـ ۳. تقویت آمادگی ها و امکانات لازم برای اجرای سریع و مؤثر عملیات جست وجو و نجات در ساعات اولیه، امداد و اسکان موقت آسیب دیدگان، تنظیم سیاست های تبلیغاتی و اطلاع رسانی و سازمان دهی کمک های داخلی و خارجی در زمینه های فوق.

۳ـ ۳. در اختیار گرفتن کلیه امکانات و توان مندی های مورد نیاز اعم از دولتی و نهادهای عمومی غیر دولتی و نیروهای مسلح در طول زمان بحران.

۴. تدوین برنامه های جامع علمی به منظور بازتوانی روانی و اجتماعی آسیب دیدگان و باز سازی اصولی و فنی مناطق آسیب دیده.

۵. گسترش نظامات مؤثر جبران خسارت نظیر انواع بیمه ها، حمایت های مالی و تشویقی، تسهیلات ویژه و صندوق های حمایتی.

۶. پیش گیری و کاهش خطر پذیری ناشی از زلزله در شهرها و روستاها و افزایش ضریب ایمنی در ساخت و سازهای جدید از طریق:

۱ـ ۶. مکان یابی و مناسب سازی کاربری ها در مراکز جمعیتی شهری و روستایی و تأسیسات حساس و مهم متناسب با پهنه بندی خطر نسبی زلزله در کشور.

۲ـ ۶. بهبود مدیریت و نظارت بر ساخت وساز با به کار گیری نیروهای متخصص و تربیت نیروی کار ماهر در کلیه سطوح و تقویت نظام مهندسی و تشکل های فنی و حرفه ای و استفاده از تجربه های موفق کشورهای پیشرفته زلزله خیز؛

۳ـ ۶. ممنوعیت و جلوگیری از ساخت وساز های غیر فنی و ناامن در برابر زلزله و الزامی کردن بیمه و استفاده از کلیه استانداردها و مقررات مربوط به طرح و اجرا؛

۴ـ ۶. استانداردسازی مصالح پایه و اصلی سازه ای و الزامی کردن استفاده از مصالح استاندارد، با کیفیت و مقاوم و ترویج و تشویق فن آوری های نوین و پایدار و ساخت سازه های سبک؛

۵ـ ۶. تهیه و تصویب قوانین و مقررات لازم برای جرم و تخلف شناختن ساخت و سازهای غیر فنی.

۷. کاهش آسیب پذیری وضعیت موجود کشور در برابر زلزله با محوریت حفظ جان انسان ها از طریق:

۱ـ ۷. تدوین و اصلاح طرح های توسعه و عمران شهری و روستایی متناسب با پهنه بندی خطر نسبی زلزله در مناطق مختلف کشور؛

۲ـ ۷. ایمن سازی و بهسازی لرزه ای ساختمان های دولتی، عمومی و مهم، شریان های حیاتی و تأسیسات زیر بنایی و باز سازی و بهسازی بافت های فرسوده حداکثر تا مدت ۱۰ سال؛

۳ـ ۷. ارائه تسهیلات ویژه و حمایت های تشویقی (بیمه و نظایر آن) به منظور ایمن سازی و بهسازی لرزه ای ساختمان های مسکونی، خدماتی و تولیدی غیر دولتی.

۸. شناسایی پدیده های جوّی و اقلیمی و نحوه پدیدار شدن خطرات و ارزیابی تأثیر و میزان آسیب آنها از طریق تهیه اطلس ملی پدیده های طبیعی، ایجاد نظام به هم پیوسته ملی پایش و بهبود نظام های هشدار سریع و

ص:۲۰۰

پیش آگاهی بلند مدت با استفاده از فن آوری های پیشرفته؛

۹. تنظیم برنامه های توسعه ملی به گونه ای که در همه فعالیت های آن در همه سطوح، رویکرد «سازگاری با اقلیم» ملاحظه و نهادینه شود. بنابراین، اقدامات ذیل باید انجام گیرد:

ـ شناسایی شرایط اقلیمی و لحاظ نمودن آن به عنوان یکی از محورهای اساسی آمایش سرزمین؛

ـ تهیه، تدوین و سامان دهی نظام های جامع مدیریت بلایای جوّی و اقلیمی؛

ـ شناسایی تغییر اقلیم و آثار و پی آمدهای آن در پهنه سرزمین و اتخاذ راهکارهای مناسب.(۱)

۱- ابلاغ سیاست های کلی نظام در مورد «پیشگیری و کاهش خطرات ناشی از سوانح طبیعی و حوادث غیر مترقبه» از سوی مقام معظم رهبری، ۳/۲/۱۳۸۴: http://www.maslahat.ir/DocLib2/Approved%20Policies/Offered%20General%20Policies.aspx.

فصل دهم: سیاست های کلی نظام در امور «تشویق سرمایه گذاری»

فصل دهم: سیاست های کلی نظام در امور «تشویق سرمایه گذاری»

رهبر انقلاب اسلامی، سیاست های کلی نظام در امور «تشویق سرمایه گذاری» را ابلاغ کرد. پیش نویس این سیاست ها پیش از این در مجمع تشخیص مصلحت نظام، تهیه و به محضر حضرت آیت الله خامنه ای تقدیم شده بود.

متن کامل این سیاست های ابلاغی که به عنوان راهنمای دستگاه های اجرایی، تقنینی و نظارتی، خط مشی و جهت گیری نظام را در بخش مذکور تعیین می کند، به شرح زیر است:

۱. حمایت از مالکیت و کلیه حقوق ناشی از آن، از جمله مالکیت معنوی؛

۲. تقویت و حمایت از توسعه سرمایه گذاری بخش خصوصی و تعاونی در فعالیت های اقتصادی کشور برابر با سیاست های ابلاغی اصل ۴۴ قانون اساسی؛

۳. تنظیم سیاست های پولی، مالی و ارزی با هدف دست یابی به ثبات اقتصادی و مهار نوسانات و تقویت تولید ملی؛

ص:۲۰۲

۴. افزایش بهره وری اقتصاد کشور با اصلاحات و اقدامات لازم به ویژه اصلاحات ساختاری و مدیریتی و کاهش هزینه های مبادله و رفع موانع؛

۵. افزایش توان رقابت اقتصادی در داخل و صحنه های بین المللی از طریق لغو انحصارات غیر ضروری و تقویت ساختار رقابتی و زیرساخت های لازم و حمایت از کارآفرینی و ارتقای خلاقیت و نوآوری؛

۶. اصلاح نظام مالیاتی در جهت تقویت سرمایه گذاری از طریق ثبات مالیات ها، شفافیت درآمدها، صراحت در مقررات و منطقی کردن معافیت ها؛

۷. تجهیز پس انداز ملی، تقویت نظام پولی و هدایت بازارهای پول و سرمایه در جهت حمایت از سرمایه گذاری.

۸. توجه به کسب دانش فنی، دسترسی به بازارهای بین المللی، رشد اقتصادی، توسعه اشتغال و ارتقای مدیریت و بهره وری، در جذب سرمایه گذاری خارجی، با اولویت سرمایه گذاری مستقیم و بلندمدت؛

۹. تنظیم فعالیت مجاز سرمایه گذاری خارجی در بورس اوراق بهادار به نحوی که ثبات و تعادل بازارهای مالی و ارزی حفظ شود؛

۱۰. سازمان دهی رفتار تقنینی، اداری، قضایی، بازرسی، نظارت، حساب رسی و تخصصی کردن امور در جهت حمایت از سرمایه گذاری و تولید؛

۱۱. توان مندسازی بخش های خصوصی و تعاونی بر ایفای فعالیت های گسترده و اداره بنگاه های اقتصادی بزرگ.(۱)

۱- ابلاغ سیاست های کلی نظام در امور «تشویق سرمایه گذاری» از سوی مقام معظم رهبری، ۲۹/۱۱/۱۳۸۹: http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=۱۶۹۸۴.

فصل یازدهم: سیاست های کلی اصلاح الگوی مصرف

فصل یازدهم: سیاست های کلی اصلاح الگوی مصرف

حضرت آیت الله خامنه ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی، سیاست های کلی اصلاح الگوی مصرف را پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام تعیین کرد. متن سیاست های کلی اصلاح الگوی مصرف که به رؤسای قوای سه گانه و رییس مجمع تشخیص مصلحت نظام ابلاغ شده است، بدین شرح است:

بسم الله الرحمن الرحیم

سیاست های کلی اصلاح الگوی مصرف

۱. اصلاح فرهنگ مصرف فردی، اجتماعی و سازمانی، ترویج فرهنگ صرفه جویی و قناعت و مقابله با اسراف، تبذیر، تجمل گرایی و مصرف کالای خارجی با استفاده از ظرفیت های فرهنگی، آموزشی و هنری و رسانه ها به ویژه رسانه ملی؛

۲. آموزش همگانی الگوی مصرف مطلوب؛

۳. توسعه و ترویج فرهنگ بهره وری با ارائه و تشویق الگوهای موفق در

ص:۲۰۴

این زمینه و با تأکید بر شاخص های کارآمدی، مسئولیت پذیری، انضباط و رضایت مندی؛

۴. آموزش اصول و روش های بهینه سازی مصرف در کلیه پایه های آموزش عمومی و آموزش های تخصصی دانشگاهی؛

۵. پیش گامی دولت، شرکت های دولتی و نهادهای عمومی در رعایت الگوی مصرف؛

۶. مقابله با ترویج فرهنگ مصرف گرایی و ابراز حساسیت عملی نسبت به محصولات و مظاهر فرهنگی مروج اسراف و تجمل گرایی.

۷. صرفه جویی در مصرف انرژی با اعمال مجموعه ای متعادل از اقدامات قیمتی و غیرقیمتی به منظور کاهش مستمر «شاخص شدت انرژی» کشور به حداقل دو سوم میزان کنونی تا پایان برنامه پنجم توسعه و به حداقل یک دوم میزان کنونی تا پایان برنامه ششم توسعه با تأکید بر سیاست های زیر:

ــ اولویت دادن به افزایش بهره وری در تولید، انتقال و مصرف انرژی در ایجاد ظرفیت های جدید تولید انرژی؛

ــ انجام مطالعات جامع و یک پارچه سامانه انرژی کشور به منظور بهینه سازی عرضه و مصرف انرژی؛

ــ تدوین برنامه ملی بهره وری انرژی و اعمال سیاست های تشویقی نظیر: حمایت مالی و فراهم کردن تسهیلات بانکی برای اجرای طرح های بهینه سازی مصرف و عرضه انرژی و شکل گیری نهادهای مردمی و خصوصی برای ارتقای کارآیی انرژی؛

ــ پایش شاخص های کلان انرژی با سازوکار مناسب؛

ـ بازنگری و تصویب قوانین و مقررات مربوط به عرضه و مصرف انرژی، تدوین و اعمال استانداردهای اجباری ملی برای تولید و واردات کلیه وسایل و تجهیزات انرژی بر و تقویت نظام نظارت بر حسن اجرای آنها و الزام تولیدکنندگان به اصلاح فرآیندهای تولیدی انرژی بر؛

ـ اصلاح و تقویت ساختار حمل و نقل عمومی با تأکید بر راه آهن درون شهری و برون شهری به منظور فراهم کردن امکان استفاده سهل و ارزان از وسایل حمل و نقل عمومی؛

ـ افزایش بازدهی نیروگاه ها، متنوع سازی منابع تولید برق و افزایش سهم انرژی های تجدید پذیر و نوین؛

ـ گسترش تولید برق از نیروگاه های تولید پراکنده، کوچک مقیاس و پر بازده برق و تولید هم زمان برق و حرارت؛

ـ بهبود روش های انتقال حامل های انرژی از جمله حداکثر سازی انتقال فرآورده های نفتی از طریق خط لوله و راه آهن.

۸. ارتقای بهره وری و نهادینه شدن مصرف بهینه آب در تمام بخش ها به ویژه بخش کشاورزی در چارچوب سیاست های زیر:

ـ طراحی، تدوین و اجرای سند ملی الگوی مصرف آب در بخش های مختلف و به هنگام سازی آن؛

ـ اعمال سیاست های تشویقی و حمایتی از طرح های بهینه سازی استحصال، نگه داری و مصرف آب؛

ـ تدوین و اعمال استانداردها و ضوابط لازم برای کاهش ضایعات آب، پایش کیفیت منابع آب و جلوگیری از آلودگی آب ها؛

ـ اصلاح الگوی کشت و اعمال شیوه های آبیاری کارآمدتر، ایجاد سامانه های بهینه، تأمین و توزیع آب شرب و بهینه سازی تخصیص و مصرف آب در بخش تولید بر اساس ارزش راهبردی و اقتصادی بیشتر؛

ـ برنامه ریزی برای استفاده مجدد و بازچرخانی آب؛

ـ تدوین و اجرای برنامه های عملیاتی مناسب برای ایجاد تعادل بین منابع و مصارف آب به ویژه در سفره های زیرزمینی دارای تراز منفی و اعمال مدیریت خشک سالی و سیل، سازگار با شرایط اقلیمی.

۹. اصلاح الگوی مصرف نان کشور از طریق ارتقا و بهبود شرایط و کیفیت فرآیندهای «تولید و تبدیل گندم به نان» و «مصرف نان» در چارچوب سیاست های زیر:

ـ تمرکز در سیاست گذاری، هدایت و نظارت و تعیین دستگاه متولی تنظیم بازار نان.

ـ اعمال سیاست های حمایتی و تشویقی برای ارتقای سطح بهداشتی مراکز تولید نان و استفاده از نیروی انسانی ماهر و آموزش دیده در فرآیند تولید نان؛

ـ حفظ ذخیره استراتژیک گندم؛

ـ تنظیم مبادلات تجاری بازار گندم و آرد با هدف تنظیم بازار داخلی؛

ـ اصلاح ساختار تولید و بهبود فرآیند و توسعه تولید انواع نان های باکیفیت، بهداشتی و متناسب با ذایقه و فرهنگ مردم از طریق تدوین و اعمال استانداردها و روش های تجربه شده و اصول صحیح تولید گندم، آرد و خمیر و پخت نان.

ص:۲۰۷

۱۰. ارتقای بهره وری در چارچوب سیاست های زیر:

ـ تحول رویکرد تحقق درآمد ملی به سمت اتکای هرچه بیشتر به منافع حاصل از کسب و کار جامعه؛

ـ افزایش بهره وری با تأکید بر استقرار نظام تسهیم منافع حاصل از بهره وری از طریق:

اولویت توان مندسازی نیروی کار در کلیه برنامه های حمایتی؛

حداکثر سازی ارزش افزوده و منافع ناشی از سرمایه های انسانی، اجتماعی و مادی با تأکید بر اقتصاد دانش پایه؛

استقرار سازوکارهای انگیزشی در نظام پرداخت ها در بخش عمومی و بنگاهی؛

استقرار بودجه ریزی عملیاتی و بهبود فرآیند تخصیص منابع کشور بر اساس منافع اقتصادی و اجتماعی؛

اصلاح ساختارهای ارزیابی و ارزش یابی، اتخاذ رویکرد نتیجه گرا و اجرای حساب رسی عملکرد در دستگاه های دولتی؛

اصلاح قوانین و مقررات، روش ها، ابزارها و فرآیندهای اجرایی؛

اولویت توان مندسازی نیروی کار در کلیه برنامه های حمایتی.(۱)

۱- ابلاغ سیاست های کلی نظام در «اصلاح الگوی مصرف» از سوی مقام معظم رهبری، ۱۵/۴/۱۳۸۹: http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=۱۶۹۸۹.

فصل دوازدهم: سیاست های کلی اشتغال

فصل دوازدهم: سیاست های کلی اشتغال

حضرت آیت الله خامنه ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی، سیاست های کلی اشتغال را پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام تعیین کرد.

متن سیاست های کلی اشتغال که به رؤسای قوای سه گانه، رییس مجمع تشخیص مصلحت نظام و دبیر شورای نگهبان ابلاغ شده، به این شرح است:

بسم الله الرحمن الرحیم

سیاست های کلی اشتغال

۱. ترویج و تقویت فرهنگ کار، تولید، کارآفرینی و استفاده از تولیدات داخلی به عنوان ارزش اسلامی و ملی با بهره گیری از نظام آموزشی و تبلیغی کشور؛

۲. آموزش نیروی انسانی متخصص، ماهر و کارآمد متناسب با نیازهای بازار کار (فعلی و آتی) و ارتقای توان کارآفرینی با مسئولیت نظام آموزشی کشور (آموزش و پرورش، آموزش فنی و حرفه ای و آموزش عالی) و توأم کردن آموزش و مهارت و جلب همکاری بنگاه های اقتصادی جهت استفاده از ظرفیت آنها؛

ص:۲۱۰

۳. ایجاد فرصت های شغلی پایدار با تأکید بر استفاده از توسعه فن آوری و اقتصاد دانش بنیان و آینده نگری نسبت به تحولات آنها در سطح ملی و جهانی؛

۴. ایجاد نظام جامع اطلاعات بازار کار؛

۵. بهبود محیط کسب و کار و ارتقای شاخص های آن (محیط سیاسی، فرهنگی و قضایی و محیط اقتصاد کلان، بازار کار، مالیات ها و زیرساخت ها) و حمایت از بخش های خصوصی و تعاونی و رقابت از راه اصلاح قوانین، مقررات و رویّه های ذی ربط در چارچوب قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران؛

۶. جذب فن آوری، سرمایه و منابع مالی، مبادله نیروی کار و دست رسی به بازارهای خارجی کالا و خدمات از طریق تعامل مؤثر و سازنده با کشورها، سازمان ها و ترتیبات منطقه ای و جهانی؛

۷. هماهنگ سازی و پایداری سیاست های پولی، مالی، ارزی و تجاری و تنظیم بازارهای اقتصادی در جهت کاهش نرخ بی کاری توأم با ارتقای بهره وری عوامل تولید و افزایش تولید؛

۸. توجه بیشتر در پرداخت یارانه ها به حمایت از سرمایه گذاری، تولید و اشتغال مولّد در بخش های خصوصی و تعاونی؛

۹. گسترش و استفاده بهینه از ظرفیت های اقتصادی دارای مزیت مانند: گردشگری و حق گذر (ترانزیت)؛

۱۰. حمایت از تأسیس و توسعه صندوق های شراکت در سرمایه برای تجاری سازی ایده ها و پشتیبانی از شرکت های نوپا، کوچک و نوآور؛

۱۱. برقراری حمایت های مؤثر از بی کاران برای افزایش توان مندی های آنان در جهت دسترسی آنها به اشتغال پایدار؛

ص:۲۱۱

۱۲. توجه ویژه به کاهش نرخ بی کاری استان های بالاتر از متوسط کشور؛

۱۳. رعایت تناسب بین افزایش دست مزدها و بهره وری نیروی کار.(۱)

ص:۲۱۲

۱- ابلاغ سیاست های کلی نظام در امر «اشتغال» از سوی مقام معظم رهبری، ۲۸/۴/۱۳۹۰: http://farsi.khamenei.ir/message-content?id=۱۶۷۱۶.

بخش ششم: راهکار های اجرایی سیاست های کلی نظام در حوزه اقتصاد از دیدگاه مقام معظم رهبری

اشاره

بخش ششم: راهکار های اجرایی سیاست های کلی نظام در حوزه اقتصاد از دیدگاه مقام معظم رهبری

برآورد درست و امیدآفرین به افکار عمومی

حضرت آیت الله خامنه ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار رییس و اعضای هیئت رییسه اتاق های بازرگانی ایران و تهران، با اشاره به «سال جهاد اقتصادی»، اولین شرط موفقیت در این جهاد عظیم را برآورد درست و امیدآفرین از شرایط کشور و ارائه آن به افکار عمومی دانستند.

رهبر انقلاب اسلامی به پیشرفت های بزرگ کشور در زمینه های گوناگون به ویژه در مسائل اقتصادی اشاره و خاطر نشان کرد: باید این نگاه امیدآفرین را مقدمه ای برای هر پیشنهاد و طرحی قرار داد و در توضیح و تشریح وضعیت از نگاه منفی و سیاه نمایی پرهیز کرد؛ چرا که در سایه امید، نشاط

ص:۲۱۳

حاصل می شود.

ایجاد جرئت و جسارت در بخش خصوصی

ایجاد جرئت و جسارت در بخش خصوصی

رهبر معظم انقلاب سیاست های کلی اصل ۴۴ را، ریل گذاری جدید در اقتصاد کشور برشمرد که با یک زاویه ای دقیق، مسائل اقتصادی به سمت دیگری هدایت شد.

ایشان، ایجاد جرئت و جسارت در بخش خصوصی را برای حضور در میدان های بزرگ اقتصادی، از وظایف مهم اتاق بازرگانی دانست و با اشاره به امکانات گسترده در کشور بر شناسایی فعالان بالقوه اقتصادی تأکید و افزودند: فعالان اقتصادی که در مجموعه اتاق بازرگانی جمع می شوند، باید با احساس مسئولیت و با امید، نقش خود را در شرایط و وضع کنونی کشور تعریف و ایفا کنند.(۱)

اهتمام نظام به مسئله اقتصاد

اهتمام نظام به مسئله اقتصاد

اولاً خیلی خوش آمدید دوستان عزیز و فعالان محترم بخش های گوناگون اقتصادی کشور. جلسه امروز ما از یک جهت، جلسه نمادین است؛ نماد اهتمام نظام به مسئله اقتصاد در شرایط کنونی حساس جهان و منطقه و کشور. در درجه اول، ما این را می خواستیم. ما خواستیم یک روزی از روزهای ماه رمضان صرف این بشود که مجموعه فعالان اقتصادی در بخش های دولتی، در بخش های

۱- سخنان مقام معظم رهبری در دیدار با رییس و اعضای هیئت رییسه اتاق های بازرگانی ایران و تهران، ۲۱/۴/۱۳۹۰: http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=۱۲۹۰۰.

خصوصی، در رشته های گوناگون، اینجا تشریف بیاورند و بنشینیم، ساعتی از آنها بشنویم و این در کشور منعکس بشود، تا این نشانه این باشد که امروز نظام به مسئله اقتصاد و تحرک اقتصادی و پیشرفت اقتصادی باید به شکل جدی اهتمام بورزد و دولت _ دولت به معنای عام، یعنی حکومت _ و مردم باید در این زمینه همکاری و تلاش کنند، به دلایلی که اشاره خواهم کرد.

البته مجری محترم گفتند: نمایندگان بخش های گوناگون. باید گفت برگزیدگانی از بخش های گوناگون؛ چون انتخاباتی انجام نگرفته که حالا بگوییم نماینده؛ اما بحمدالله در همه بخش ها، مغزهای متفکر و شخصیت های برجسته حضور دارند و برگزیدگانی از آنها به شکل گلچینی در این جلسه حاضر هستند. خب، این مسئله اول است؛ این حاصل شد و این جلسه منعکس خواهد شد. این پیامی است به همه؛ هم به مسئولین دولتی در بخش اقتصاد، هم به فعالین اقتصادی در سرتاسر کشور، هم به آحاد مردم که ما امروز باید به مسئله اقتصاد اهتمام بورزیم و بپردازیم.(۱)

ضرورت اطلاع رسانی پیشرفت های کشور از زبان مسئولان غیردولتی

ضرورت اطلاع رسانی پیشرفت های کشور از زبان مسئولان غیردولتی

نکته دومی که تشکیل این جلسه توانسته و ظرفیت آن را داشته که تحقق ببخشد و الحمدلله همین هم شد، این است که گزارشی از زبان غیر دولتی ها درباره حقایق کشور، پیشرفت های کشور، تحرکی که وجود دارد، داده بشود

ص:۲۱۵

۱- سخنان مقام معظم رهبری در دیدار فعالان و برگزیدگان بخش های اقتصادی، ۲۵/۵/۱۳۹۰: http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۱۷۰۲۲.

و به سمع و نظر مردم برسد. نه اینکه من معتقد باشم که باید دایماً پیشرفت ها را گفت؛ نه، نظر من را همه می دانید؛ من معتقدم نقاط مثبت و منفی در کنار هم باید دیده بشود، لیکن آنچه که به نظر من امروز اهمیت دارد، این است که مردم کشور بدانند که همت آنها، همت مسئولین، ظرفیت های گوناگون عظیم انسانی در کشور چه فرآورده ای داشته.

این را من به شما عرض کنم؛ من با مردم مرتبطم؛ مردم این پیشرفت ها را نمی دانند. همین چیزهایی که شما الان اینجا در زمینه های مختلف گفتید ــ که من خلاصه اینها را یادداشت کردم و گزارش مشروحش هم ان شاءالله تدوین خواهد شد ــ اینها را اغلب مردم اطلاع ندارند. ما شاهد هستیم که در کشور کارهای بزرگی دارد انجام می گیرد؛ این افتخارش مال ملت ایران است. افتخار، متعلق به ملت ایران است. این مردمند که دارند می کنند، این مغزهای متفکرند که دارند کار انجام می دهند، این شخصیت های گوناگون علمی و فنی و عملی و اقدام کنندگان و طراحان هستند که این همه افتخارات را در کشور دارند می آفرینند. ما در بخش تولید، در بخش خدمات، در بخش کشاورزی، در بخش صنعت، در بخش صنایع دانش بنیان و بخش های گوناگونی که اینجا گفته شد، پیشرفت های خوبی داشتیم. خوب است که مردم اینها را از زبان مسئولان بخش های گوناگون غیر دولتی و کسانی که وابستگی به دولت ندارند، بشنوند؛ این، مردم را امیدوار می کند، خوش حال می کند.(۱)

امیدبخشی به مردم در مقابل یأس آفرینی دشمن

امیدبخشی به مردم در مقابل یأس آفرینی دشمن

۱- همان.

همه ما این را توجه داشته باشیم که امروز یکی از شگردهای جنگ روانی دشمنان ملت ایران، ناامید کردن مردم است؛ من به این نکته توجه دارم، من روی این مسئله اصرار دارم. می خواهند نسل جوان ما و نسل فعال ما و عناصر محرک این کشور را ــ که یقیناً یک امتیاز میانگینی نسبت به همه دنیا دارند ــ از کار بیندازند. یکی از راه هایش همین است که مأیوس کنند. بگویند آقا فایده ندارد، کاری نشده، کاری نمی شود.

البته نقاط منفی هم گفته بشود، کمبودها هم گفته بشود، نواقص هم گفته بشود؛ منتها با زبان و لحن علاج جویانه. خیلی فرق می کند لحن بیان در ذکر کمبودها. این لحن، ناامیدکننده و نابودکننده همت و تلاش نباشد. باید احساس بشود که ما از این صد درجه، چهل درجه پیش رفتیم؛ برای شصت درجه دیگر هم زمینه آماده است. البته این شصت درجه الان مفقود است؛ بیایید آن را تأمین کنیم. لحن بیان کمبود شصت در مقابل پیشرفت چهل، باید این گونه باشد. خب، این جلسه خوش بختانه این مقصود را هم برآورده کرد.(۱)

سیاست استکبار، زمین زدن ایران از راه اقتصاد

سیاست استکبار، زمین زدن ایران از راه اقتصاد

من فقط چند تا نکته کوتاه را عرض می کنم. یک مسئله این است که ما امسال را «سال جهاد اقتصادی» اعلام کردیم. سیاست استکباری، زمین زدن ملت ایران و نظام جمهوری اسلامی از راه اقتصاد است. تحریم ها گرچه بهانه اش، مسئله انرژی هسته ای است، اما دروغ می گویند؛ عامل طرح مسئله تحریم ها، انرژی هسته ای نیست. شاید یادتان هست، تحریم های عمده ای که سرآغاز تحریم های

۱- همان.

این کشور بود، آن وقتی بود که اصلاً نامی از مسئله هسته ای در این کشور نبود؛ که حالاـ آن رقم معروفش که البته خیلی تحریم مهمی نبود، اما چون معروف است به تحریم «داماتو» _ که کسی به این نام در کنگره امریکا مطرح کرد و دنبالش را گرفتند _ مال وقتی است که اصلاً مسئله انرژی هسته ای مطرح نبود. هدف تحریم ها، فلج کردن اقتصادی است. البته این افتخار را ملت ایران دارد که ۳۲ سال است دارد این تحریم ها

را تحمل می کند.

البته توسعه تحریم ها و تنوع تحریم ها در سال های اخیر بیشتر بوده، لیکن در مقابل توسعه و تنوع فعالیت های سازنده در کشور، کوچک و ناچیز است. سی سال پیش که تحریم ها را علیه ما شروع کردند، آن تحریم ها ممکن بود علیه ما کارگرتر واقع بشود تا تحریم هایی که امروز علیه ما دارند تصویب و اجرا می کنند و همین طور هی وعده هم می دهند که بیشترش خواهیم کرد. این معنایش این است که ما در مقابل تحریم ها تدریجاً یک حالت ضدضربه پیدا کردیم؛ می توانیم به شکل های مختلف با تحریم ها مقابله کنیم: یا با دور زدن تحریم ها _ که شگرد خوب و جالب و ظریفی است و خوب است که دولت و ملت این شگرد را به کار ببرند یا از جهت رو آوردن به ظرفیت های درونی ای که کار بنیادی و زیربنایی است و حتماً باید انجام بگیرد و تا حالا هم انجام گرفته. پس هدف دشمن، زمین زدن جمهوری اسلامی است؛ یعنی زمین زدن ایران اسلامی؛ یعنی زمین زدن ملتی که با حضور خود، با پشتیبانی خود، با حمایت خود، این نظام را تا امروز پیش برده و رشد داده و رونق داده. بنابراین، بایستی در مقابلش مجهز بود. جبهه مقابل را باید شناخت، ابزار و سلاح او را باید شناخت و

ضد آن سلاح را باید آماده کرد؛ این جهاد اقتصادی می خواهد.(۱)

خصوصیات جهاد

خصوصیات جهاد

جهاد یعنی چه؟ هر تحرکی اسمش جهاد نیست. تحرکی با خصوصیاتی اسمش جهاد است. یکی از خصوصیات این تحرک که اسمش جهاد است، این است که انسان بداند این در مقابل دشمن است؛ یعنی بداند در مقابل یک حرکتِ خصمانه و غرض آلودی است که دارد انجام می گیرد. حرکتی که در مقابل یک چنین جهت گیری خصمانه وجود دارد، یکی از شرایط اصلی جهاد است.

جهت دومی که در مفهوم جهاد حتماً بایستی ملاحظه بشود، استمرار و همه جانبگی است، هوشمندانه بودن است، مخلصانه بودن است. این جور تحرکی، اسمش جهاد است. بنابراین، جهاد اقتصادی یعنی حرکت مستمرِ همه جانبه هدفدارِ ملت ایران با نیت خنثی کردن و عقیم کردن تلاش خصم آلود و غرض آلود دشمن.(۲)

جهاد در رسیدن به سند چشم انداز

جهاد در رسیدن به سند چشم انداز

نکته دیگر این است که ما در سند چشم انداز ــ که یک سند اساسی بالادستی مهم و مرجع است ــ برای کشورمان، رتبه اول را در بخش های مهم و حیاتی و اساسی پیش بینی کردیم؛ باید به این رتبه برسیم. خب، دیگران طبعاً نمی ایستند تا ما برویم اول بشویم؛ دیگران هم دارند کار می کنند، تلاش می کنند. ما شاهد تلاش و تحرک

۱- همان.

۲- همان.

شدید اقتصادی برخی از کشورهایی هستیم که در همین حوزه اول شدن ما واقع هستند. البته ما از بعضی از ابزارهایی که آنها استفاده می کنند، استفاده نمی کنیم و نخواهیم کرد؛ ما نظیف تر و شریف تر و نجیبانه تر حرکت می کنیم؛ اما معتقدیم می شود به آن مرحله اول رسید، اگر سرعت را بیشتر و منضبط تر بکنیم.

لذا این احتیاج دارد به جهاد. هم باید شتاب باشد، هم باید تدبیر باشد تا بتوانیم به این رتبه اول برسیم. این رتبه اول بودن هم فقط یک هوس نیست که بگوییم اول بشویم؛ نه، این به خاطر این است که سرنوشت ملت ها امروز به این وابسته است. اگر یک کشوری نتواند از لحاظ اقتصادی، از لحاظ علمی، از لحاظ زیرساخت های پیشرفت، خودش را تأمین کند و رشد پیدا کند، بی رحمانه مورد تطاول قرار خواهد گرفت. ما نمی خواهیم مورد تطاول قرار بگیریم. دویست سال کشور ما مورد تعرض و تطاول قرار گرفته... .

به هیچ قیمتی اجازه ندهیم اینها در اقتصاد ما، در فرهنگ ما، در سیاست ما، در سرنوشت و مقدرات ما دخالت کنند؛ این احتیاج دارد به اینکه استحکام درونی و داخلی پیدا کنیم. این استحکام درونی، یکی از پایه های مهمش «اقتصاد» است. بنابراین، اینکه می گوییم اول بشویم، به خاطر این است؛ نه به خاطر اینکه حالا یک هوسی است که ایران در منطقه اول بشود؛ نه، سرنوشت ملت به این وابسته است. بنابراین، تلاش مستمر، هوشمندانه، مخلصانه و اثرگذار که طبعاً همه ظرفیت کشور هم باید در آن به کار گرفته شود، در این زمینه مؤثر است.(۱)

ظرفیت های مهم کشور

۱- همان.

ظرفیت های مهم کشور

ظرفیت منابع انسانی

ظرفیت کشور، خیلی حقیقت درخشان و مهمی است. ظرفیت های کشور، فوق العاده است. ظرفیت منابع انسانی ما جزو ظرفیت های ممتاز در سطح جهان است؛ این ظرفیت را باید بالفعل کرد و باید به کار گرفت؛ ما داریم این را مشاهده می کنیم. البته من از چند ده سال قبل می شنفتم از افرادی که مطلع بودند _ یا از لحاظ علمی، یا از لحاظ تجربه مشاهده بعضی از دستگاه ها علمی دنیا _ که می گفتند استعداد ایرانی ها و ظرفیت فکری آنها از متوسط دنیا بیشتر است.

خب، ما این را شنیده بودیم؛ بعد در پیشرفت مسائل کشور در دوران انقلاب، این را داریم تجربه می کنیم و می بینیم. حالا به مسئله سدسازی اشاره کردند. آنچه که در مسئله سد در کشور اتفاق افتاده، قبل از انقلاب هیچ کس آن را باور نمی کرد. حالا ایشان سد را مثال زدند؛ در خیلی از بخش ها همین جور است. آنچه که الان در پیشرفت های علمی بخش های مختلف کشور اتفاق افتاده، یک روزی با قسم حضرت عباس هم برای کسی باورکردنی نبود؛ امروز داریم جلوی چشممان می بینیم.

من این را به تجربه و با آشنایی با بخش های مختلف دریافتم که هیچ موردی نیست که در کشور، زیرساخت آن آماده باشد و جوان ما نتواند آن مورد را خلق کند و به وجود بیاورد. همه بخش های گوناگون علمی، از ظریف ترین ها و دقیق ترین ها تا کلان ترین ها، این جور است؛ مگر

زیرساختش آماده نباشد. ما در کشور، یک چنین ظرفیت انسانی داریم. خب، این خیلی مهم است.(۱)

ظرفیت اقتصادی

ظرفیت اقتصادی ما هم خیلی مهم است. من یک وقتی گفتم نسبت معادن و منابع مهم حیاتی ما در قبال نسبت جمعیت ما به جمعیت کره زمین، بالاتر است. ما تقریباً یک درصد جمعیت کره زمین هستیم _ کما اینکه کشورمان هم تقریباً یک درصد مجموعه سطح کره زمین است _ خب، ما یک درصد منابع حیاتی و اساسی را باید داشته باشیم که در جاهایی، سه درصد، چهار درصد، پنج درصد داریم. اینها ظرفیت های مهمی است، اینها خیلی باارزش است.

همین کمبود آب هم که در کشور مطرح است و درست هم هست _ ما کشور کم آبی هستیم _ با طرح های علمی فنی هوشمندانه کاملاً قابل برطرف شدن است که بعضی از دوستان هم اینجا اشاره کردند، بنده هم قبلاً این را گفته ام. با یک مقدار مداقه، یک مقدار پیشرفت، در همین زمینه هم که ما کمبود داریم، می توانیم این کمبود را جبران و برطرف کنیم. بنابراین، واقعاً کشور از لحاظ منابع طبیعی هم ظرفیت فوق العاده ای دارد.(۲)

ظرفیت و موقعیت جغرافیایی

از لحاظ موقعیت جغرافیایی و منطقه ای هم همین جور است. ما جای حساسی

۱-

۲-

قرار گرفته ایم. همسایگی ما با دو دریا و ارتباط با دریاهای آزاد و منطقه حساسی که بین شرق و غرب، یعنی بین آسیا و اروپا وجود دارد ــ ما در یکی از مهم ترین بخش این منطقه حساس قرار گرفته ایم ــ دسترسی ما را به غرب و به شرق فراهم می کند. اینها همه اش امتیازات است. اینها ظرفیت های کشور است. باید این ظرفیت ها را بالفعل کنیم؛ این احتیاج به تلاش دارد.

سند چشم انداز و اجرای برنامه چهارم و پنجم توسعه

اشاره

سند چشم انداز و اجرای برنامه چهارم و پنجم توسعه

از دوران بیست ساله چشم انداز ــ همین طور که اشاره شده ــ حدود یک چهارمش گذشته. یک برنامه، که برنامه چهارم توسعه باشد، تمام شده؛ امسال سال اول برنامه پنجمیم. البته در برنامه چهارم خیلی کارها انجام گرفته. طبق گزارش هایی که دادند و شنیدید و این گزارش ها درست هم هست، کارهای بسیار مهمی انجام گرفته، لیکن در عین حال، برخی از کارها هم هست که انجام نگرفته و باید انجام بگیرد. سیاست گذاری ها درست است. سیاست های اعلام شده در حوزه اصلاح الگوی مصرف، سیاست های کلی نظام اداری، سیاست های کلی اشتغال و سیاست های اصل ۴۴ ــ اینهایی که ابلاغ شده ــ همه اش با هم هماهنگ است. اگر بتوانیم برنامه را بر طبق این سیاست ها تنظیم کنیم و پیش ببریم و در عالم واقعیت تحقق پیدا کند، ما خیلی خواهیم توانست از این ظرفیتی که اشاره کردم، استفاده کنیم. این سیاست ها یک انسجامی را به وجود می آورد و انسجام لایه های مختلف، تحرک اقتصادی را تأمین می کند.

البته در برنامه چهارم، برخی از هدف هایی که تعیین شده بود، تحقق پیدا نکرد که عوامل گوناگونی هم داشته؛ هم مسائل داخلی دخالت داشته، هم

مسائل خارجی دخالت داشته. مسئله رشد هشت درصدی، یا کاهش بی کاری، یا درصد سرمایه گذاری که تعیین شده بود، یا مسئله کاهش تورم ــ که من آن روز هم اشاره کردم ــ تحقق پیدا نکرده. این مسئله ایجاب می کند که ما در دوره پنج ساله این برنامه تلاشمان را مضاعف کنیم، همت مان را مضاعف کنیم تا بتوانیم آن کمبودهای قبلی را هم جبران کنیم. (۱)

اقتصاد رقابتی با حضور بخش خصوصی

اقتصاد رقابتی با حضور بخش خصوصی

البته ما در اعلام و ابلاغ سیاست های اصل ۴۴ یک هدف بزرگی را در نظر داشتیم و داریم که باید ان شاءالله دنبال شود. طبق منطق خود آن اصل، ما بایستی در زمینه مالکیت دولت و فعالیت اقتصادی دولت تجدید نظر می کردیم و این تجدید نظر انجام گرفت. با چه هدفی؟ با هدف ایجاد یک اقتصاد رقابتی با حضور بخش خصوصی و سرمایه بخش خصوصی در عرصه اقتصاد کشور. محاسبه کردند که مبلغ مورد نیاز برای سرمایه گذاری در این پنج سال، سالی حدود ۱۶۰ میلیارد دلار است. این از عهده دولت برنمی آید. حتماً بایستی بخش خصوصی وارد شود و همکاری کند. این باید تحقق پیدا کند.

در زمینه اجرای سیاست های اصل ۴۴، کارهای خوبی انجام گرفته، لیکن کافی نیست؛ بایستی تحرک بهتری انجام بگیرد. مسئله فقط این نیست که ما بنگاه های اقتصادی را واگذار کنیم و بگوییم واگذار شد، خودمان را خلاص کردیم. در کنار این واگذاری، کارهای دیگری لازم است. بایستی بخش خصوصی توان مند بشود. باید امکان مدیریتِ خوب پیدا کند. نظارت برای

ص:۲۲۵

۱- همان.

جلوگیری از سوءاستفاده باید انجام بگیرد.(۱)

مبارزه با مفاسد اقتصادی

مبارزه با مفاسد اقتصادی

همیشه در کنار فعالیت های سالم، فعالیت های ناسالم هم وجود دارد. بنده چند سال است که روی مفاسد اقتصادی تأکید می کنم. آن وقتی که من این مسئله را مطرح کردم، یک عده ای به ما مراجعه می کردند که آقا شما روی مسئله مفاسد اقتصادی این قدر تکیه می کنید؛ ممکن است فعالان اقتصادی ما را از ورود در عرصه فعالیت اقتصادی بترساند. من گفتم به عکس، آنها را تشویق می کند. اگر فعال اقتصادی که می خواهد نان حلال دربیاورد و کار حلال و مطابق وجدان و شرع انجام بدهد، بداند که دستگاه با افراد متخلف برخورد می کند، او بیشتر تشویق می شود. ما با مفسد مخالفیم، با ایجادکننده مفسده مخالفیم، با سوءاستفاده کننده مخالفیم. فعال اقتصادی که با وجود خودش، با فکرش، با پولش، با سرمایه گذاری اش، با کارآفرینی اش دارد به کشور کمک می کند، باید مورد تشویق و تقدیر قرار بگیرد و می گیرد. بنابراین، مبارزه با مفاسد اقتصادی حتماً یک رکن اساسی کار است که بایستی انجام بگیرد.(۲)

اجرای سیاست های حمایتی از بخش تولید

اجرای سیاست های حمایتی از بخش تولید

من فقط دو سه تا توصیه می کنم؛ بخشی، توصیه به دستگاه های مسئول دولتی است، بخشی هم عمومی است. اول، مسئله اجرای کامل سیاست های حمایتی از بخش تولید است. تولید، اساس اقتصاد است؛ قائمه اقتصاد در کشور است.

۱- همان.

۲- همان.

در مسئله هدف مندی یارانه ها و فعالیت عظیمی که دولت در این زمینه شروع کرده، حتماً حمایت از بخش تولید ملاحظه بشود؛ همچنان که در قانون هم هست: آن سی درصدی که معیّن شده.

البته بعضی از مسئولین دولتی که با من صحبت کردند، معتقدند که این سی درصد مورد نیاز نیست. بعضی از فعالان اقتصادی تولیدی هم گفتند که ما احتیاج نداریم؛ ما را به خودمان واگذار کنید، خودمان خودمان را اداره می کنیم. ممکن است در بعضی از بخش ها این جور باشد، لیکن به هر حال تولید احتیاج دارد به کمک و حمایت دستگاه. سهم بخش تولید باید داده بشود؛ به خصوص بعضی از بنگاه هایی که از تحریم صدمه می خورند. بنگاه هایی داریم که این تحریم ها به طور مستقیم یا غیر مستقیم به آنها صدمه می زند، که باید از این معنا استفاده بشود.

البته بخش خصوصی هم در این زمینه وظایفی دارد: صرفه جویی در مصرف انرژی، افزایش سطح بهره وری، نوسازی ماشین آلات. بعضی از مسئولین دولتی پیش من گله کردند و گفتند صاحبان بعضی از صنایع به نوسازی ماشین آلات فرسوده و قدیمی خودشان که بازده کم و مصرف انرژی زیادی دارد، رغبتی نشان نمی دهند؛ اگر چنان چه به آنها تسهیلات هم داده می شود، برای این، به کار نمی برند. خب، باید به این مسئله توجه کرد. البته نظارت دولت هم در این زمینه خیلی مهم است؛ یعنی در قبال حمایتی که دولت می کند، باید نظارت هم بکند. تسهیلات داده بشود، آن مقداری که سهم تولید است، لیکن مراقبت بشود که همان افرادی که اشاره کردم ـ یعنی

سوءاستفاده کنندگان و فرصت طلبان ـ از این تسهیلات برای یک کار دیگر استفاده نکنند؛ که این اتفاق افتاده و اطلاع داریم، موارد گوناگونش گزارش شده. باید با این موارد برخورد قاطع انجام بگیرد تا تولیدکننده سالم، صادق، علاقه مند به کار و مشتاق تولید بتواند کار خودش را انجام بدهد.(۱)

تنظیم واردات

تنظیم واردات

مسئله دیگر، واردات است که حالا اینجا هم اشاره شد. من هم بارها با مسئولین در زمینه واردات صحبت کردم. البته هیچ کس با واردات مخالف نیست؛ تنظیم واردات لازم است، کنترل واردات لازم است. صرف اینکه ما نگذاریم بازار در یک فصلی ـ مثلاً فصل شب عید ـ از فلان کالا خالی بماند، خیلی توجیه کاملی برای افزایش واردات نیست. حتماً بایستی در مسئله واردات ملاحظه تولید داخلی بشود. البته گفته می شود که واردات به رقابت پذیری تولید داخلی کمک می کند؛ اگر واردات نباشد، تولیدکننده داخلی به کیفیت یا به قیمت تمام شده اهمیت نمی دهد؛ واردات، او را به این کار وادار می کند. به نظر من، این خیلی منطق قوی نیست. در این خصوص، با بعضی از مسئولین بحث هایی هم داشتیم.

در مسئله واردات، بالخصوص اشاره کنم به بخش کشاورزی. به اعتقاد من واردات محصولات کشاورزی خیلی توجیه قوی تری می خواهد از آنچه که امروز انسان مشاهده می کند. ما در بخش کشاورزی، تولیدات ممتازی داریم. یکی از آقایان، اینجا درباره تولیدات باغی گزارش دادند. کشور ما در این زمینه، از لحاظ کیفیت، جزو ممتازان دنیاست. ما باید

۱- همان.

بتوانیم تولیداتمان را افزایش بدهیم. این محصولات باغی و محصولات زراعی را صادر کنیم تا دنیا ببینند در ایران چه خبر است؛ نه اینکه مثلاً از امریکای لاتین و از اینجا و آنجا مشابه آنها را که از لحاظ کیفیت هم خیلی پایین ترند، وارد کنیم. غرض، در این مسئله واردات، من این تأکید را دارم.(۱)

توجه به صادرات غیر نفتی و بی نیازی از درآمد نفت

توجه به صادرات غیر نفتی و بی نیازی از درآمد نفت

مسئله دیگر هم مسئله صادرات است. البته دولت وظیفه دارد به صادرات و صادرکننده کمک کند. خوش بختانه _ همان طور که یکی از آقایان گزارش دادند _ صادرات غیرنفتی رشد خیلی خوبی داشته؛ بعد از این هم رشد بیشتری خواهد داشت. انتظار هم داریم که در آینده بتواند رشد متناسب خودش را داشته باشد، به طوری که معادله صادرات و واردات حتماً مثبت باشد. ما باید به اینجا برسیم و بتوانیم خودمان را از درآمد نفت واقعاً بی نیاز کنیم. یکی از بزرگ ترین بلیات اقتصاد ما، و نه فقط اقتصاد ما، بلکه بلیات عمومی کشور، وابستگی ما به درآمد نفت است.

من چند سال قبل از این گفتم _ البته آن وقت مسئولین دولتی از این حرف هیچ استقبال نکردند _ ما باید به جایی برسیم که اگر یک روزی به خاطر قضایای سیاسی، اقتضائات سیاسی یا اقتضائات اقتصادی در دنیا، اراده کردیم که صادرات خودمان را مثلاً برای مدت پانزده روز یا یک ماه متوقف کنیم، بتوانیم. شما ببینید این کار چه قدرت عظیمی را برای یک کشور

۱- همان.

تولیدکننده نفت به وجود می آورد که یک وقت اگر اراده کرد، بگوید آقا من از امروز تا بیست روز نفت صادر نمی کنم. ببینید چه حادثه ای در دنیا به وجود می آید. امروز ما نمی توانیم این کار را بکنیم؛ چون به این درآمد احتیاج داریم. اگر یک روزی، اقتصاد کشور از درآمد نفت و صادرات نفت بریده شود، این توان را ملت ایران و نظام اسلامی در ایران به دست خواهد آورد که تأثیرگذاری اش در دنیا فوق العاده است. ما باید به اینجا برسیم. خب، این حمایت می خواهد؛ باید از صادرات حمایت بشود.

از آن طرف هم خود بخش صادرکننده گان و مسئولین این کار وظایفی دارند. همین کشورهایی که اشاره کردند صادرات عمده ما به این کشورهاست، بازخورد سوء عمل بعضی از صادرکننده گان، اینجا به ما می رسد. ارسال جنس نامرغوب، جنس بد، بسته بندی نامطلوب، تأخیر در رساندن، اینها بد است. آن شرکت هایی در دنیا موفقند که ۱۰۰ سال است، ۱۵۰ سال است دارند محصول تولید می کنند و توانسته اند مشتری را راضی نگه دارند. فرض بفرمایید یک شرکت آلمانی یا یک شرکت سوئیسی از ۱۵۰ سال، ۱۶۰ سال قبل دارد یک جنسی را تولید می کند و می فرستد و همچنان در کشور ما و کشورهای دیگر مشتری دارد. چرا؟ چون از جنس راضی هستند؛ به وقت می رسد، استحکام لازم را دارد، دوام لازم را دارد، زیبایی لازم را دارد، تنوع و تطور لازم را به تناسب پیشرفت زمان دارد. صادرکننده باید اینها را ملاحظه کند. این احتیاج به یک فرهنگ دارد؛ فرهنگ حسن عمل در تولیدی که می خواهد به خارج از

کشور و خارج از مرزها برود.(۱)

حساسیت نسبت به نفوذ فساد اقتصادی در دستگاه های دولتی

حساسیت نسبت به نفوذ فساد اقتصادی در دستگاه های دولتی

مسئله مبارزه با فساد اقتصادی هم خیلی مهم است. البته متأسفانه همیشه این جور است که مفسد اقتصادی در مرکز دولتی جاپا پیدا می کند. یعنی یک کسی را پیدا می کند که به او کمک کند، به او پاس بدهد، تا او آبشار بزند. تا کسی در داخل حصار نباشد که به آن متجاوز کمک کند، آن متجاوز نمی تواند فساد اقتصادی بکند. لذا مسئولین دولتی موظفند نسبت به بُروز و نفوذ فساد اقتصادی در دستگاه های دولتی به شدت حساس باشند. شما وقتی که مثلاً در صنعت دام داری کشور، یک نمونه ای را پیدا کردید که نشان داد فلان بیماری وارد این مرغداری شده، دیگر رحم نمی کنید؛ چون می دانید اگر چنانچه ملاحظه کردید، ضایعات منحصر به این چند هزار مرغ نخواهد بود؛ دامنه اش وسیع خواهد شد. لذا بی ملاحظه نابود می کنید، محو می کنید. فساد این جوری است. اگر یک جا احساس کردید و دیدید در دستگاه های دولتی ـ این، مخاطبش، مسئولین دولتی هستند ـ شائبه فساد وجود دارد، نباید هیچ ملاحظه بکنید. اگر ملاحظه کردید، این مسئله خیلی سریع گسترش پیدا می کند؛ چون به شدت واگیردار است. بیماری فساد اقتصادی جزو آن بیماری های واگیردارِ بسیار شدید و سریع است. لذا بایستی حتماً به این مسئله توجه کرد.(۲)

۱- همان.

۲- همان.

برنامه جامع برای رشد بخش تعاون

برنامه جامع برای رشد بخش تعاون

یکی از چیزهایی هم که خیلی لازم است، مسئله برنامه جامع برای رشد بخش تعاون است که ما در همین سیاست های اصل ۴۴ روی مسئله تعاون تکیه کردیم و این باید انجام بگیرد. ما یک سیاست جامع کاملی در زمینه بخش تعاون لازم داریم. حالا همینی هم که یکی از آقایان گفتند اصناف خرد بتوانند از تسهیلات بانکی استفاده کنند و چه و چه، در سایه تعاون کاملاً امکان پذیر است؛ یعنی بهترین راهش، ایجاد تعاونی هاست؛ تعاونی های منطقی، معقول، قانونی، سالم و قوی. در این صورت، می توانند از امکانات و تسهیلات، بهره برداری و استفاده کنند و این کار می شود.

معرفی فرصت های سرمایه گذاری

معرفی فرصت های سرمایه گذاری

یک نکته اصلی دیگر همین است که ما معرفی فرصت های سرمایه گذاری کشور به بخش خصوصی را بایستی جدی بگیریم؛ یعنی بایستی فعالان بخش خصوصی بدانند فرصت های سرمایه گذاری کجاهاست، کدام هاست؛ همه مطلع باشند، استفاده های ویژه خوارانه نشود. محصور بودن اطلاعات، محدود بودن اطلاعات به بعضی از افراد، دون بعضی، موجب ویژه خواری های عجیبی می شود که گاهی ثروت های بادآورده یک شبه را برای افرادی که سوءاستفاده چی هستند، فراهم می کند؛ به خاطر اینکه اطلاع دارند که بناست فلان کالا بیاید، فلان کالا تولید بشود، فلان کالا جلویش گرفته بشود، قیمت فلان کالا بالا برود یا پایین بیاید یا فلان قانون تصویب بشود. اینهایی که مطلعند، سوءاستفاده می کنند. اطلاعات باید عمومی بشود. باید شفاف سازی اطلاعات صورت بگیرد. البته این

در دولت های قبل مطرح بود، در دولت نهم و دهم هم فعالیت هایی انجام گرفته، لیکن کافی نیست. بایستی در این زمینه کار بیشتری انجام بگیرد.(۱)

جهاد اقتصادی و اهمیت معیشت مردم

جهاد اقتصادی و اهمیت معیشت مردم

ما جهاد اقتصادی را یک ضرورت برای کشور می دانیم، نه صرفاً یک اولویت؛ یک نیاز قطعی است. اولاً اقتصاد، پیشرفت اقتصادی، رونق اقتصادی ارتباط مستقیم دارد با معیشت مردم. معیشت مردم جزو اولین اهداف همه دولت هاست در همه جای دنیا و در همه دوران تاریخ؛ البته دولت های علاقه مند به مردم؛ آن دولت های مستأثر و زورگو و جبار، مورد نظرمان نیستند. هر دولتی که بخواهد به مردمِ خودش خدمت کند، اولین مسئله اش، مسئله معیشت مردم است که بتواند مردم را اداره کند. خب، این به اقتصاد وابسته است. یک اقتصاد خوب، سالم، وافر و پیشرو می تواند وضع زندگی مردم را خوب کند. خب، این یک دلیل است مبنی بر اینکه لازم است ما در کار اقتصاد مجاهدت کنیم.(۲)

طرح تحول اقتصادی و کمک به تولید

طرح تحول اقتصادی و کمک به تولید

خب، یک مصداق از این جهاد اقتصادی، همین طرح تحول اقتصادی است که دولت دو سه سالی است این را مطرح کرده. یک بند از طرح تحول اقتصادی، هدف مندی یارانه ها بود که خب، بحمداللّه قانونش تصویب شد و عملیاتی شده. البته من در زمینه کمک به تولید سؤال دارم. حالا آقایان در گزارش گفتند،

۱- همان.

۲- سخنان مقام معظم رهبری در دیدار رییس جمهوری و اعضای هیئت دولت، ۱۳۹۰/۶/۶: http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۱۷۱۰۶.

لیکن آن چیزی که مصوبه قانونی بود برای کمک به تولید، تحقق پیدا نکرده. باید به تولید کمک کنید. البته در بلندمدت، خود این دستگاه های تولیدکننده روی پای خودشان خواهند ایستاد و ان شاءاللّه خودشان خواهند توانست روزبه روز قوی بشوند و جواب بدهند، اما در کوتاه مدت حتماً باید به اینها در موارد لازم تزریق منابع بشود. البته در آنجایی که کسی تقلب می کند، در آنجایی که کسی پول را برای تولید از بانک می گیرد، ولی در غیر تولید صرف می کند، به شدت برخورد کنید و ترحم بر پلنگ های تیزدندان نکنید، اما در آنجایی که نیاز هست، واقعاً بایستی بروید کمک کنید. پس در طرح هدف مندی، این بخش حتماً بایستی مورد توجه قرار بگیرد.

بخش های دیگر طرح تحول هم باید مورد توجه قرار بگیرد؛ یکی اش مسئله گمرک است _ که امروز یکی از آقایان در گزارش خود گفتند لایحه اش به مجلس رفته _ یکی اش مسئله سیاست های نظام پولی و بانکی کشور است. این پنج شش موردی که در طرح تحول وجود داشت، همه اش باید انجام بگیرد. کاری کنید که در ظرف مدت باقی مانده دولت، این کارها سر بیفتد تا اینکه بتواند ادامه پیدا کند. یعنی نگذارید کار، نیمه کاره بماند. این کارها در طول دو سال تمام نمی شود. همین هدف مندی هم مراحل گوناگونی دارد؛ شما شروع کردید، پیش رفتید. همان پیش رفتن، در واقع، به یک معنا تمام کردن است. خود شروع کردن، به یک معنا تمام کردن است، اگر چنانچه خوب و صحیح و بر مبنا شروع شود.(۱)

۱- همان.

بازنگری در سیاست های واردات

بازنگری در سیاست های واردات

مسئله واردات را هم که گزارش دادند، البته جزو نگرانی های من است. حالا-این گزارش هم هست، لیکن آنچه که انسان مشاهده می کند، یک قدری نگرانی آور است. درست است؛ ممکن است رشدِ نسبت واردات به صادرات غیر نفتی ما کاهش پیدا کرده، این رشد کم شده ــ این خودش چیز مثبتی است ــ اما به این اکتفا نکنید. به خصوص در همین زمینه های زراعی و باغی و اینها که ذکر کردند، اینها چیزهایی است که بایستی هرچه می توانیم، از واردات اینها پرهیز کنیم. بروید سراغ همان صنعتی سازی صادرات کشاورزی؛ همین چیزی که در گزارش ها هم بود. اینها چیزهای مهمی است که ان شاءاللّه روی اینها تکیه شود. مردم هم تحمل می کنند و می پذیرند.

بنابراین، در زمینه سیاست های واردات، یک بازنگری جدی بکنید؛ به خصوص در کالاهایی که ما مزیت تولیدی داریم؛ چه صنعتی، چه کشاورزی. از نگاهِ بخشی به واردات ــ که حالا هر بخش دولتی طبق نیازهای خودش دنبال واردات برود ــ حتماً پرهیز شود.(۱)

ص:۲۳۴

۱- همان.

کتاب نامه

کتاب نامه

ابلاغ سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ از سوی مقام معظم رهبری، در:

.http://farsi.khamenei.ir/news _ content?id=۱۶۹۹۵

ابلاغ سیاست های کلی برنامه چهارم توسعه از سوی مقام معظم رهبری، در:

.http://old.maslahat.ir/Contents.aspx?p=۶e۳۸۶۸۹۷ _ ۵۵۸۴ _ ۴ac۰ _ ۸۳۵c _ ۸۶۱۶۹۰abv۲f۸

ابلاغ سیاست های کلی بند «ج» اصل ۴۴ قانون اساسی از سوی مقام معظم رهبری، در:

http://old.maslahat.ir/CONTENTSTOPLESS.ASPX?P=۳bdcvef۵ _ ۸C۵۷ _ ۴۴C۳ _ ۹۹۳۹ _ ۰b۸d۴۴ade۳۲۴.

ابلاغ سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی از سوی مقام معظم رهبری، در: http://farsi.khamenei.ir/news _ content?id=۱۶۹۹۴.

ص:۲۳۶

ابلاغ سیاست های کلی اصلاح الگوی مصرف از سوی مقام معظم رهبری، در: http://farsi.khamenei.ir/news _ content?id=۱۶۹۸۹.

ابلاغ سیاست های کلی برنامه پنجم توسعه از سوی مقام معظم رهبری، در: http://farsi.khamenei.ir/news _ content?id=۱۶۹۹۳.

ابلاغ سیاست های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران در مورد «پیشگیری و کاهش خطرات ناشی از سوانح طبیعی و حوادث غیرمترقبه» از سوی مقام معظم رهبری، در:

http://old.maslahat.ir/Contents.aspx?p=e۹۲f۸fb۷ _ ۴be۶ _ ۴۴۴۶ _ ۸۵۰۷ _ ۲fe۴a۲۳۸۴dcc.

ابلاغ سیاست های کلی نظام در امور «تشویق سرمایه گذاری» از سوی مقام معظم رهبری، در:

http://farsi.khamenei.ir/news _ content?id=۱۶۹۸۴.

ابلاغ سیاست های کلی نظام در امور «شهرسازی» از سوی مقام معظم رهبری، در:

http://farsi.khamenei.ir/news _ content?id=۱۶۹۸۲.

ابلاغ سیاست های کلی نظام در امور «مسکن» از سوی مقام معظم رهبری، در: http://farsi.khamenei.ir/news _ content?id=۱۶۹۸۳.

بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار با هیئت دولت (۶/۶/۱۳۹۰).

بیانات مقام معظم رهبری در دیدار فعالان و برگزیدگان بخش های اقتصادی (۲۵/۵/۱۳۹۰).

بیانات مقام معظم رهبری در دیدار مسئولان اقتصادی و دست اندرکاران

اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی (۳۰ /۱۱/۱۳۸۵).

غلام علی، حداد عادل، سخنرانی در همایش سند چشم انداز، به نقل از: http://www.maslehat.net.

رابرت، آنتونی و دیگران، نظام های کنترل مدیریت، ترجمه: محمدتقی ضیایی بیگدلی، تهران، مرکز آموزش مدیریت دولتی، ۱۳۷۲.

رضایی، محسن، سخنرانی در همایش رسانه و جهاد اقتصادی در افق چشم انداز به نقل از: http://www.farheekhtegan.ir.

سخنان مقام معظم رهبری در دیدار رییس جمهوری و اعضای هیئت دولت، (۶/۶/۱۳۹۰) در:

http://farsi.khamenei.ir/speech _ content?id=۱۷۱۰۶.

سخنان مقام معظم رهبری در دیدار فعالان بخش های اقتصادی کشور، (۲۶/۵/۱۳۹۰) در:

http://farsi.khamenei.ir/speech _ content?id=۱۷۰۲۲.

سخنان مقام معظم رهبری در دیدار مسئولان اقتصادی و دست اندرکاران اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی (۱۳۹۰/۱۱/۳۰) در:

http://farsi.khamenei.ir/speech _ content?id=۳۳۷۷.

سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ در:

سیاست های کلی و بلندمدت در موضوعات؛ امنیت اقتصادی، انرژی، منابع آب، بخش معدن، منابع طبیعی و بخش حمل و نقل.

سیاست های کلی اشتغال.

سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی.

سیاست های کلی اصلاح الگوی مصرف.

سیاست های کلی برنامه پنجم توسعه.

سیاست های کلی بند «ج» اصل ۴۴.

سیاست های کلی نظام در امور «تشویق سرمایه گذاری».

ضرغامی، عزت الله، سخنرانی در همایش رسانه و جهاد اقتصادی در افق چشم انداز به نقل از:

و http://www.isna.ir/isna.

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، به اهتمام: حمید حسنی، تهران، روزنه، ۱۳۸۰.

مجموعه قوانین و مقررات صدا سیما ۱۳۱۱ تا ۱۳۸۰، تهران، صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، معاونت امور مجلس و استان ها، انتشارات سروش، ۱۳۸۲.

مهرآرا، علی اکبر، زمینه روان شناسی اجتماعی، تهران، انتشارات مهرداد، ۱۳۷۳.

مهرداد، هرمز، مقدمه ای بر نظریات و مفاهیم ارتباط جمعی، تهران، فاران، ۱۳۸۰.

نامه به سران قوای سه گانه و ابلاغ سیاست های کلی نظام (امنیت اقتصادی، انرژی، منابع آب، بخش معدن، منابع طبیعی، بخش حمل و نقل) از سوی مقام رهبری، در:

http://farsi.khamenei.ir/news _ content?id=۱۷۰۰۰.

نبوی، مرتضی، به نقل از: روزنامه ایران، ۱۴/۱۴/۱۳۸۵، شماره ۳۵۸۷،

ص:۲۳۹

صفحه ۲۱.

ویندال، سون، بنو و جیمز اولسون جیمز، کاربرد نظریه های ارتباطات، ترجمه: علی رضا دهقان، تهران، انتشارات رسانه، ۱۳۷۶.

ص:۲۴۰

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ .ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می

نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصـفهان -خیابان عبـدالرزاق - بازارچه حاج محمـد جعفر آباده ای - کوچه شـهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹